

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

(4:e avd.)

Departementet.

1:o) Uti den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t i avseende å sjätte huvudtiteln, innefattade anslagen till kommunikationsdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 1 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag) att till extra byråchef för tekniska ärenden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor.

Extra byrå-
chef för
tekniska
ärenden.
[1.]*

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *extra byråchef för tekniska ärenden* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 12,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

2:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *ökad föredragning i regeringsrätten* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 13,500 kronor.

Ökad före-
dragning i
regerings-
rätten.
[2.]

Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

3:o) Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 45,000 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till sid. 7—10 i statsrådsprotokollet.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrel-
sens verk-
samhet.
[3.]

Till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet var under åren närmast före genomförandet av den nya vägorganisationen i riksstaten uppfört

*) Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

ett extra anslag av 64,800 kronor för budgetår. 1930 års riksdag beviljade enligt Kungl. Maj:ts förslag för ändamålet 50,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning om anslag till förevarande ändamål för nästkommande budgetår. Efter en redogörelse beträffande den personal, som under senare halvåret 1930 avlönades med de för denna tid till förfogande ställda medlen, har styrelsen därvid anfört, att styrelsen — för att återstående del av tillgängliga medel, 38,700 kronor, skulle förslå för ändamålet — hade för avsikt att under erforderlig tid minska nämnda personal med en amanuens. Beträffande förhållandena under budgetåret 1931/1932 har styrelsen yttrat, att någon ytterligare personalminskning under sistnämnda budgetår utöver den, som verkstälts eller planerats under budgetåret 1930/1931, icke kunde vidtagas. Behovet av biträdande ingenjörer och skrivbiträden åt de nya inspektörerna, särskilt åt broinspektören, hade nämligen visat sig mycket starkt, vartill komme att redovisningar av väganlagen och automobilskattemedlen komme att kräva mera arbetskraft än som tidigare beräknats. Styrelsen ställde sig därför mycket tveksam, huruvida det nu anvisade anslagsbeloppet å 50,000 kronor till styrelsens verksamhet kunde för ändamålet bliva tillfyllest. Då tillräcklig erfarenhet emellertid ännu saknades särskilt om inspektörernas behov av biträden, ville styrelsen likväl ej nu ifrågasätta någon höjning av anslaget.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därför hemställt, att det extra anslaget till styrelsens verksamhet måtte för budgetåret 1931/1932 utgå med oförändrat belopp.

I ärendet har *statskontoret* avgivit utlåtande, vari, efter en redogörelse för de uttalanden, som av föredragande departementschefen i 1930 års statsverksproposition gjordes i förevarande anslagsfråga, anförts huvudsakligen följande:

I betraktande av dessa uttalanden, som av riksdagen lämnades utan erinran, måste det förefalla anmärkningsvärt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke ansett sig kunna föreslå någon minskning för budgetåret 1931/1932 av nuvarande anslagsbelopp. I avsaknad av utredning rörande omfattningen av de göromål, som föranledas av övergången till den nya organisationen, vill statskontoret allenast giva uttryck åt den mening, att ifrågavarande anslag i varje fall borde kunna minskas med vad som enligt det anförda förutsattes vid beviljandet av anslag för innevarande budgetår. Vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört till stöd för bibehållande av nuvarande anslagsbelopp torde knappast kunna sägas utgöra tillräcklig anledning för ett frångående av de tidigare gjorda uttalandena.

Departementschefen har yttrat följande:

Vid den prövning, jag ägnat förevarande fråga, har jag i likhet med statskontoret funnit den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förebragta utredningen icke innefatta tillräckliga skäl för ett frångående av den uppfattning, som i 1930 års statsverksproposition uttalades av min företrädare i ämbetet och som av riksdagen lämnades utan erinran, nämligen att det syntes möjligt att vid utgången av övergångsåret 1930/1931 nedbringa styrelsens personal i en omfattning, motsvarande en besparing i avlöningskostnader med omkring 20,000 kronor för år i jämförelse med kostnaderna under budget-

året 1929/1930. I enlighet härmed anser jag, att en minskning av förevarande anslag till i avrundat tal 45,000 kronor för nästkommande budgetår bör kunna vidtagas. Däremot har det icke synt mig tillrädligt att nu föreslå någon ytterligare nedsättning av anslagsbeloppet. Härvid har jag tagit hänsyn dels till att efter övergångsårets utgång det torde draga ännu någon tid, innan styrelsens arbetsuppgifter helt nedgått till vad som under de nya förhållandena kan anses som normalt, dels ock till önskvärdheten av att, innan ytterligare anslagsminskning ifrågasättes, hava tillgång till närmare erfarenhet beträffande den nya organisationens återverkningar på styrelsen.

Med hänvisning till vad departementschefen anfört, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 45,000 kronor.

4:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inspektionsverksamhet* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 46,500 kronor.

*Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsens
inspektions-
verksamhet.*

[4.]

5:o) Kungl. Maj:t har (punkt 5) föreslagit riksdagen att till expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 75,000 kronor.

*Expenser i
väg- och
vattenbygg-
nadssty-
relsen.*

[5.]

Utredningen återfinnes å sid. 11—14 i statsrådsprotokollet.

Till expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har, samtidigt med att det tidigare upptagna ordinarie reservationsanslaget till expenser för allmänna arbeten uteslutits ur riksstaten, för innevarande budgetår anvisats ett extra anslag till belopp av 65,000 kronor. Anslaget är avsett — förutom till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens egentliga expenskostnader — till resekostnader för väginspektörer och broinspektör samt med baninspektionen förenade resekostnader ävensom till resekostnader för extra inspektioner av styrelsens tjänstemän i övrigt jämte stickprovsgranskning av väghållningsdistriktens räkenskaper.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* förklarat sig sakna möjlighet att ännu med säkerhet bedöma, huruvida de till resekostnader för väginspektörer och broinspektör, för utförande av baninspektion, för extra inspektioner av styrelsens tjänstemän i övrigt samt för stickprovsgranskning av väghållningsdistriktens räkenskaper anslagna beloppen komme att förslå för sina ändamål. De övriga posterna, avseende styrelsens egentliga expensutgifter, syntes för sina respektive ändamål vara tillräckliga. Styrelsen skulle följaktligen föreslå anslagets bibehållande vid oförändrat belopp, därest ej genom inrättandet av broinspektionen tillkommit en omständighet, som gjorde en tillfällig förhöjning nödvändig. Det vore nämligen erforderligt att anskaffa vissa bromättningsinstru-

ment. Kostnaden för dessa instrument för huvudsakligen statistiska mätningar å landsvägsbroar beräknade styrelsen till omkring 5,000 kronor.

Styrelsen har sålunda hemställt, att till expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra anslag av 70,000 kronor.

I en senare skrivelse, dagtecknad den 9 december 1930, har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* anfört, att den erfarenhet, styrelsen under de tre senast förflutna månaderna vunnit om resekostnaderna för väg- och broinspektörerna samt för baninspektion, gäve vid handen, att det för detta ändamål nu beräknade beloppet, vilket utgör 25,000 kronor, icke komme att vara för ändamålet tillräckligt. Styrelsen har hemställt om en höjning av detta belopp med 5,000 kronor, i anledning varav anslaget i fråga borde bestämmas till 75,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* yttrat sig.

Departementschefen har anfört följande:

Vad beträffar de ändamål, vilka för närvarande äro avsedda att regelmässigt tillgodoses från förevarande anslag, lärer det härtill för innevarande budgetår beräknade totalbeloppet, 65,000 kronor, i avvaktan på närmare erfarenhet rörande det normala medelsbehovet böra för nästkommande budgetår bibehållas oförändrat. I anslutning till vad för innevarande budgetår stadgats torde emellertid vid anslagets fördelning å olika poster böra medgivas, att besparing under vissa poster må användas till ökade utgifter under andra. Härigenom kan vid sträng sparsamhet beträffande expensutgifter i egentlig mening vinnas någon ökning i medelstillgången för resekostnader.

Vidkommande det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda beloppet av 5,000 kronor till inköp av vissa bromättningsinstrument vill jag på de av styrelsen anförda skälen förorda, att medel till denna engångskostnad beredas. Dessa medel torde böra inräknas i förevarande anslag, som i anledning härav för nästkommande budgetår synes böra höjas med 5,000 kronor. I likhet med statskontoret finner jag icke påkallat att för instrumentens begagnande uttaga hyresavgift.

Även av en annan anledning torde en höjning av anslaget böra vidtagas. Såsom chefen för finansdepartementet tidigare i dag under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» omnämnt, har det befunnits lämpligt att från huvudtitlarnas allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar utbryta och till specialanslag för vederbörande tjänstegrenar överföra resekostnaderna för vissa grupper av förrättningsmän. I enlighet härmed torde de hittills från sjätte huvudtitelns allmänna resekostnadsanslag bestridda rese- och traktamentskostnaderna för den genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utförda maskininspektionen beträffande enskilda järnvägar böra från och med nästkommande budgetår avföras från nu förevarande anslag. För ändamålet torde vid anslagets fördelning böra upptagas en särskild anslagspost, vilken enligt vad verkställd utredning utvisat lärer böra beräknas till förslagsvis 5,000 kronor. Anslaget skulle alltså för nästkommande budgetår bestämmas till 75,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Emot vad departementschefen i skilda hänseenden anfört, har utskottet icke funnit anledning till erinran och hemställer alltså,

att riksdagen må till *expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 75,000 kronor.

6:o) Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen att i riksstaten uppföra det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren utan angivet belopp.

Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

Departementschefen har anfört följande:

Under en följd av år har anslaget för detta ändamål — tidigare utgående med 3,000 kronor — med hänsyn till det ekonomiska läget uppförts i riksstaten utan angivet belopp. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anslag för nästkommande budgetår å nämnda belopp till stipendier för studier inom väg- och vattenbyggnadsväsendet. Ehuru jag behjärtar det med framställningen avsedda syftet — vars tillgodoseende vore särskilt önskvärt med hänsyn till pågående omdaningar inom vägväsendet — finner jag mig emellertid av statsfinansiella skäl förhindrad förorda, att sådant anslag beredes för budgetåret 1931/1932.

[6.]

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått en inom första kammaren av herr *Carl Forssell* väckt, till utskottet remitterad motion, nr 7, däri hemställts, att riksdagen måtte — med utslutande ur riksstaten av det under sjätte huvudtiteln, avdelningen väg- och vattenbyggnadsväsendet, uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren — under samma avdelning med rubriken »stipendier för studier inom väg- och vattenbyggnadsväsendet» uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 3,000 kronor.

I fråga om de av motionären till stöd för denna hemställan anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Med hänsyn framför allt till den utveckling vägväsendet för närvarande undergår, bör visserligen, såsom av motionären framhållits, nyttan av ett stipendieanslag av i motionen angiven natur ej underskattas. Emellertid står till Kungl. Maj:ts förfogande visst belopp av automobilskattemedlen, avsett till understödjande av forsknings- och undersökningsarbeten, som anses i synnerlig grad befrämja ett ändamålsenligt användande av automobilskattemedel. Därest så skulle befinnas lämpligt, lärer Kungl. Maj:t av nämnda belopp kunna anvisa stipendier för studier på vägväsendets område. Under erinran härom får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att ifrågavarande ordinarie anslag alltjämt uppföres utan angivet belopp och under oförändrad rubrik »stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren». Skäl kunna visserligen anföras för en ändrad rubricering av anslaget, så att härav framgår, att detsammans användning ej är begränsad till allenast medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren. Med prövningen av denna fråga lärer dock tillsvi vidare lämpligen kunna anstå.

Utskottets yttrande.

Under återopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr *Carl Forssells* i ämnet väckta motion I: 7, må i riksstaten uppföra det ordinarie reserva-

tionsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren utan angivet belopp.

Vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter.

7:o) Kungl. Maj:t har (punkt 7) föreslagit riksdagen att till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 14—17 i statsrådsprotokollet.

[7.]

Till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter har för innevarande budgetår upptagits ett anslag, att direkt utgå av automobilskattemedel, till belopp av 310,000 kronor. Anslaget har beräknats på följande sätt:

<i>Vägingenjörer:</i>	Kronor
Arvoden åt 23 vägingenjörer i löneklass B 3	230,715
Vikariatsersättningar och särskilda förmåner åt vägingenjörerna, <i>förlagsvis</i>	15,000
Dyrtidstillägg, <i>förlagsvis</i>	37,985
	<i>Förlagsvis</i> 283,700.

Biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter:

Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 biträdande vägingenjörer ävensom vikariatsersättningar, <i>förlagsvis</i>	59,000
Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 vägingenjörersassistenter ...	37,000
Dyrtidstillägg, <i>förlagsvis</i>	16,000
	<i>Förlagsvis</i> 112,000.

Ifrågavarande avlöningskostnader hava alltså beräknats till sammanlagt 395,700 kronor. Härifrån avgår emellertid statsverkets inkomst av utav vägingenjörerna och deras biträden utförda förrättningar, vilken inkomst tillföres dessa avlöningsmedel. Denna inkomst har uppskattats till 85,700 kronor. I enlighet härmed har anslaget bestämts till förenämnda belopp, 310,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att förevarande anslag till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter måtte höjas med belopp, motsvarande kostnaden för avlöning åt två assistenter med 3,600 kronor för vardera eller från 310,000 kronor till 317,200 kronor.

I ärendet har *statskontoret* yttrat sig.

Departementschefen har anfört följande:

I likhet med statskontoret finner jag någon ändring beträffande antalet tjänstemän i den lokala vägorganisationen icke böra ifrågakomma, så länge närmare erfarenhet ännu saknas om behovet av arbetskrafter för ifrågavarande verksamhet. Jag anser alltså, att den nuvarande personaluppsättningen bör tagas till utgångspunkt vid anslagsberäkningen för nästkommande budgetår.

Emellertid påverkas anslagsbeloppet även av medelsbehovet för de i anslaget ingående posterna till dyrtidstillägg. Dessa poster hava för innevarande budgetår beräknats efter ett procenttal av omkring 17. Utgår man från de antaganden beträffande levnadskostnadsindex, vilka — enligt vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anført — lagts till grund för beräkningen av de allmänna dyrtidstilläggsanslagen, torde anslagsposterna böra beräknas efter ett procenttal av 12. I enlighet härmed och med erforderliga jämkningar för slutsummornas avrundning skulle beräkningen av de olika i anslaget ingående utgiftsposterna för nästkommande budgetår ställa sig på följande sätt:

	Kronor
Vägingenjörer:	
Arvoden åt 23 vägingenjörer i löneklass B 30	230,715
Vikariatsersättningar och särskilda förmåner åt vägingenjörerna, förslagsvis	15,000
Dyrtidstillägg, förslagsvis	26,985
	Förslagsvis 272,700.

<i>Biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter:</i>	
Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 biträdande vägingenjörer ävensom vikariatsersättningar, förslagsvis	59,000
Avlöning jämte särskilda förmåner till 10 vägingenjörersassistenter ...	37,000
Dyrtidstillägg, förslagsvis	11,500
	Förslagsvis 107,500.

Avlöningskostnaderna skulle alltså belöpa sig till 380,200 kronor. Härifrån böra emellertid avräknas statsverkets inkomster för av vägingenjörerna och deras biträden utförda förrättningar. Dessa inkomster torde i brist på erfarenhet böra uppskattas till ungefär samma belopp, som antagits för innevarande budgetår; dock torde detta belopp, 85,700 kronor, för anslaget avrundning kunna jämkas till 80,200 kronor. Anslaget skulle i enlighet härmed upptagas till 300,000 kronor.

Utskottet har icke haft anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörersassistenter för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel.

8:o) Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att till diverse kostnader för vägorganisationen i länen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 209,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 17—18 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Diverse kostnader för vägorganisationen i länen.

[8.]

Till diverse kostnader för vägorganisationen i länen har för innevarande budgetår anvisats ett extra förslagsanslag av 215,000 kronor. Detta anslag avser kostnader för rit- och skrivbiträden samt kamerala biträden åt vägingenjörerna ävensom årliga kontorskostnader, däri inbegripet lokallhyra i förekommande fall. Anslaget har beräknats på följande sätt:

	Kronor.
Rit- och skrivbiträden åt vägingenjörerna	85,000
Kamerala biträden	30,000
Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	20,000
Årliga kontorskostnader för vägingenjörerna, <i>förslagsvis</i>	80,000
	<i>Förslagsvis</i> 215,000

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt, att förevarande anslag för nästkommande budgetår måtte bestämmas till 215,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* avgivit utlåtande.

Departementschefen yttrar:

I likhet med de hörda myndigheterna finner jag det vara möjligt att genom jämkningar i vissa av de begärda beloppen till rit- och skrivbiträden, kamerala biträden samt kontorskostnader inom ramen för berörda tre posters nuvarande totalbelopp täcka medelsbehovet för ifrågavarande ändamål. Särskilt är beträffande kontorskostnader att märka, att i vissa av de län, där för närvarande lokal förhyres, tjänsterum för vägingenjören och hans biträdande personal torde kunna under loppet av nästkommande budgetår upplåtas inom staten tillhöriga fastigheter. Jag anser alltså, att någon höjning av nuvarande totalbelopp för nyssberörda tre anslagsposter för närvarande icke behöver ifrågakomma. Härvid förutsätter jag, att jämkning av beloppen för de särskilda posterna får, i den mån så erfordras, utan överskridande av totalbeloppet äga rum.

Vad angår den i anslaget ingående posten till dyrtidstillägg, är densamma för närvarande beräknad till omkring 17 procent av avlöningskostnaderna. Vid en beräkning efter det under punkten 7 i det föregående tillämpade procentalet 12 samt med någon jämkning för avrundning av anslagsbeloppet torde denna post böra för nästkommande budgetår upptagas till 14,000 kronor. I enlighet härmed skulle anslaget bestämmas till 209,000 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra, att — såsom inledningsvis under rubriken väg- och vattenbyggnadsväsendet omnämnts — för innevarande budgetår anvisats ett anslag till engångskostnader för anskaffande av kontorsinventarier m. m. för vägingenjörerna. Beloppet av detta anslag utgör 105,000 kronor. Härav har Kungl. Maj:t genom brev den 23 maj 1930 ställt till länsstyrelsernas förfogande tillhoppa 92,300 kronor, varjämte genom senare beslut för vissa länsstyrelser anvisats ytterligare sammanlagt 5,265 kronor. Av anslaget återstår sålunda för närvarande odisponerat ett belopp av 7,435 kronor. Då anslaget har reservationsanslags karaktär, står denna summa under de närmaste åren till Kungl. Maj:ts förfogande för inträdande behov av förstärkningar av åt länsstyrelserna anvisade belopp. Efter det att nämnda återstod förbrukats torde kostnaderna för framdeles erforderlig komplettering och vidmakthållande av kontors- och instrumentutrustningen för vägingenjörerna böra täckas från den i anslaget till diverse kostnader för vägorganisationen ingående posten till årliga kontorskostnader för vägingenjörerna.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har icke haft något att erinra emot förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till diverse kostnader för vägorganisationen i länen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 209,000 kronor.

9:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) hemställer utskottet, att riksdagen må till *reskostnader för vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Resekostnader för vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenter.

[9.]

10:o) Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen *dels* till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor, *dels ock* godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade grunderna för bidrag till kostnad för lösen av mark m. m. vid vägföretag.

Byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar.

[10.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 19—33 av återopade statsrådsprotokollet.

I förevarande sammanhang hava inom andra kammaren väckts följande motioner, nämligen,

nr 130, av herr *M. Västberg* m. fl., vilka hemställt, att till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar må för budgetåret 1931/1932 anvisas ett reservationsanslag av 5,800,000 kronor;

nr 139, av herr *O. E. Sandberg*, som hemställt, att riksdagen, med godkännande i övrigt av vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande grunderna för bidrag till kostnad för lösen av mark m. m. vid vägföretag, måtte beträffande bidrag till marklösen vid nybyggnad av väg besluta, att sådant bidrag i regel skall utgå för lösen av åker, trädgård, tomtmark eller annan därmed jämförlig värdefull mark;

nr 148, av herr *E. Lindmark*, som hemställt, att riksdagen måtte besluta, att bidrag till marklösen av anslaget för byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar och anslaget för byggande av enkla bygdevägar skall utgå efter samma grunder och omfattning som i statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln, punkt 9, föreslagits skola gälla vid förbättring eller omläggning av redan befintlig väg; samt

nr 221, av herrarna *O. W. Lövgren* och *E. Hage*, som hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om skyndsamt utredning och revision av grunder och bestämmelser för brobyggen inom landets olika vägdistrikt samt att samtidigt frågan om nya brobyggens finansiering toges under övervägande.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar stod för vartdera av budgetåren 1926—1928 till förfogande anslag å tillhoppa 4,000,000 kronor. För budgetåret 1928/1929 bestämdes anslagsbeloppet för detta ändamål till 4,500,000 kronor.

I 1930 års statsverksproposition föreslogs anslaget upptagande för innevarande budgetår med oförändrat belopp, 4,500,000 kronor. Med anledning av väckta motioner höjde emellertid riksdagen anslagsbeloppet till 5,000,000 kronor. Samtidigt företog riksdagen, i anslutning till motionsvis framställda yrkanden, sådan ändring i de för anslaget användning stadgade grunderna, att statsbidrag till de med detsamma avsedda vägföretagen finge utgå med högst tre fjärdedelar i stället för, såsom dittills gällt, två tredjedelar av den beräknade kostnaden för vederbörande företag.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om ett anslag för nästkommande budgetår av 5,800,000 kronor.

På grund av det budgetära läget har *departementschefen* tillstyrkt anslagsbeloppets bestämmande till samma belopp som för innevarande år eller till 5,000,000 kronor.

Under denna punkt har till behandling upptagits spørsmålet om *ändrade grunder för statsbidrag till marklösen m. m.* Ifrågavarande grunder avse även bidrag från automobilskattemedel.

Bestämmelse om bidrag till marklösen i enlighet med 1928 års riksdags beslut infördes i kungörelsen den 10 augusti 1928 (nr 327) angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m. och återfinnes i nu gällande författning den 16 maj 1930 (nr 163) angående statsbidrag till samma ändamål. Bestämmelsen har följande lydelse:

»Kostnad för lösen av mark eller byggnad må ej inräknas i det belopp varå statsbidrag beräknas, dock att ifråga om landsvägar och vanliga bygde vägar, då så av allmänna samfärdselhänsyn finnes särskilt önskligt, statsbidrag må, efter Kungl. Maj:ts prövning, utgå jämväl till lösen av mark, vars förvärvande skulle ställa sig i särskilt hög grad betungande, såsom åker, äng eller trädgård, så ock till lösen av byggnad, som finnes hinderlig för vägs breddning eller omläggning eller vars undanskaffande kan vara angeläget för tillgodoseende av trafiksäkerheten.»

Sedan 1929 års *vägsakkunniga* anmodats att beträffande förevarande fråga verkställa utredning och avgiva förslag, hava de sakkunniga i skrivelse den 31 oktober 1930 avgivit yttrande i ämnet.

De sakkunniga hava, efter en översikt över frågans tidigare behandling, framhållit, att vid bedömandet av spørsmålet om statsbidrag till marklösen vid vägföretag en åtskillnad syntes böra göras mellan å ena sidan anläggning av ny väg och å andra sidan förbättring eller omläggning av redan befintlig väg.

Vad angår anläggning av *ny väg* hava de sakkunniga anfört följande:

Dylika företag torde förekomma huvudsakligen i landets skogstrakter, enär landets slättbygder i stort sett torde hava ett ordnat vägnät, där visserligen stort omlägningsbehov föreligger men endast i ringa utsträckning behov av nya allmänna vägar. Då vid nyanläggning vägen skall skapa en ny förbindelse till båtdan för de trakter och de fastigheter, som vägen genomlöper, och då denna förbindelse utförande bekostas av allmänna medel, synes det skäligt, att vederbörande ortsintressenter upplåta fri mark för den nya vägen. Härvid är särskilt att ihågkomma den stora betydelse en väg genom skogstrakterna numera har för skogsdriften, sedan skogskörslor alltmer börjat bedrivas medelst automobiler. Det är också i Norrland mycket vanligt, att

såväl staten som övriga skogsägare tillhandahålla fri mark för nyanläggning av väg genom dem tillhöriga skogsområden. Ofta förekommer att vägstyrelsen, innan fråga om ny väg förelägges vägstämman, har träffat avtal om fri mark eller att vägstämman sätter som villkor för beslut om ny väg, att erforderlig mark skall fritt upplåtas. Skulle nu en bestämmelse införas, att bidrag till marklösen vid nyanläggning av väg i allmänhet skall utgå, bleve följden troligen den, att det knappast bleve möjligt för vägstyrelsen att i förekommande fall få fri mark för vägföretaget, utan skulle i stället såväl statsmedel som vägskattemedel komma att tagas i anspråk för ändamålet, vilket förhållande mången gång icke vore att anse såsom skäligt med hänsyn till båtnaden för ortsintressenterna.

Av skäl, som nu anförts, hava de sakkunniga förklarat sig hålla före, att statsbidrag till marklösen vid nyanläggning av väg icke bör lämnas. Att undantag från denna regel i vissa fall kan vara av behovet påkallat, hava de sakkunniga emellertid ansett knappast kunna bestridas. Med hänsyn till dylika undantagsfall föreslå de sakkunniga, att nu gällande bestämmelser om bidrag till marklösen vad angår nyanläggning av väg bibehållas, möjligen med något ändrad lydelse. Nämnda bestämmelser upptaga åker, äng eller trädgård såsom exempel å mark, vars förvärvande kan ställa sig i särskilt hög grad betungande. De sakkunniga finna det emellertid med skäl kunna göras gällande, att äng endast i sällsynta undantagsfall är att hänföra till dylik mark. Såsom exempel på sådan mark bör däremot enligt de sakkunniga upptagas — utom åker och trädgård — jämväl tomtmark.

Vad nu sagts om bidrag till marklösen vid nyanläggning av väg bör enligt de sakkunniga gälla såväl landsväg som vanlig bygdeväg liksom ock enkel bygdeväg. Det torde, yttra de sakkunniga, numera icke kunna åberopas tillräckligt bärande skäl för att låta sistnämnda slag av vägar intaga en särställning i nu ifrågavarande hänseende.

Vad därefter angår företag, som avse *förbättring eller omläggning av väg* hava de sakkunniga beträffande dessa företag föreslagit ett upphävande av nu gällande snäva bestämmelser rörande förutsättningarna för bidrag till marklösen. Härutinnan yttra de sakkunniga:

Företag, som avse förbättring eller omläggning av väg, komma i första hand till utförande beträffande vägar, som utgöra viktigare trafikleder, speciellt för automobiltrafiken. Ett dylikt vägföretag är däremot ofta av mindre vikt för den lokala samfärdseln. Markägaren blir därför i allmänhet föga benägen att lämna mark gratis till vägföretaget; han har ju redan väg över sin mark och denna väg tillgodoser kanske fullkomligt hans behov. Vidare är att märka, att den för företaget erforderliga marken vid vägomläggning i regel är värdefullare än mark, som kommer i fråga vid nyanläggning. Vid en rationell vägomläggning måste önskan att göra minsta möjliga intrång å värdefull mark träda tillbaka för trafikintressets krav på god sträckning av vägen. Med nu gällande bestämmelser om bidrag till marklösen blir däremot, såsom i motionerna vid 1930 års riksdag framhållits, följden ofta den, att vägdistrikten med tillbakasettande av trafikintresset söka få vägomläggningar så utförda, att de draga minsta möjliga kostnad för marklösen. Det oaktat blir denna kostnad likväl i de flesta fall betungande för vägdistrikten. Avgörande skäl synas därför föreligga att i fråga om bidrag

till marklösen vid förbättring eller omläggning av väg upphäva nu gällande snäva villkor för erhållande av dylikt bidrag. Säsom allmän regel bör i stället gälla, att bidrag till berörda ändamål skall lämnas med samma andel som i fråga om övriga kostnader för företaget, och bör härutinnan — liksom beträffande nyanläggning av väg — ingen åtskillnad göras mellan olika slag av allmänna vägar.

Vad i det föregående sagts om marklösen bör enligt de sakkunniga givetvis gälla även om lösen av byggnad. I händelse vägdistriktet icke med äganderätt förvärvar vägområdet utan till detta erhåller allenast s. k. vägrätt, bör i fråga om härför utgående engångsersättning gälla detsamma som beträffande lösen för mark, som förvärvas med äganderätt.

Departementschefen har i marklösenfrågan i huvudsak anført:

För egen del finner jag starka skäl tala för att ändring vidtages i nu gällande grunder beträffande bidrag till lösen av mark och byggnader för vägföretag i syfte att i någon mån lätta de bördor, som de väghållnings-skyldiga i anledning av automobiltrafikens hastiga utveckling fått påtaga sig för vägväsendets förbättring. Då förevarande spörsmåls lösning är en angelägenhet av vikt och ett uppskov därmed i avvaktan på blivande revision av väglagstiftningen icke synes påkallat, har jag ansett mig böra redan nu framlägga frågan till bedömande.

Lika med de sakkunniga anser jag motiverat, att beträffande rätten till bidrag av ifrågavarande slag åtskillnad göres mellan å ena sidan nyanläggning och å andra sidan omläggning eller förbättring av väg ävensom att till förstnämnda slag av vägarbeten, med hänsyn bland annat till ortens bätnad av företaget, bidrag i regel icke beviljas. Säsom stöd för bidrag till marklösen även vid nyanläggningar har visserligen åberopats, att nyanläggningar företrädesvis förekomma i Norrland, där behovet av nya vägförbindelser och därmed även av ökade statsbidrag ännu är stort. Betydelsen härav bör givetvis icke förbises. Vad de sakkunniga anført därom, att för nyanläggningar erforderlig mark inom skogsområden för närvarande i regel upplåtes kostnadsfritt samt att ett dylikt förfarande skulle försväras genom tillkomsten av en allmän statsbidragsrätt, synes mig dock såväl ur vägdistriktens som ur statens synpunkt utgöra avgörande skäl mot ett regelmässigt beviljande av marklösenbidrag vid nyanläggningar. Jag ansluter mig fördenskull till de sakkunnigas uppfattning på denna punkt. Då emellertid även vid anläggning av nya vägar omständigheterna stundom kunna skäligen påkalla marklösenbidrag, lärer möjlighet böra upprätthållas att i särskilda fall medgiva sådant bidrag. Beträffande förutsättningarna för dylikt medgivande synas nuvarande regler böra jämkas, så att de erhålla en något vidare omfattning än de sakkunniga föreslagit. Sälunda bör bidrag — utan att, såsom nu är fallet, göras beroende av vad allmänna samfärdselhänsyn göra särskilt önskligt — få utgå, där markförvärvet över huvud taget ställer sig särskilt betungande. Bland de ägoslag, som därvid böra angivas såsom i förekommande fall betingande bidrag till marklösen, torde i enlighet med vad de sakkunniga föreslagit böra i stället för äng medtagas tomtmark. Det torde i detta sammanhang få framhållas, att ett sådant angivande av ägoslag endast är att anse såsom en exemplifiering och icke avser att vara bindande för möjligheten till bidrag.

Prövningen av frågor om marklösenbidrag i särskilda fall vid nyanläggningar torde liksom hittills böra förbehållas Kungl. Maj:t, som jämväl bör äga att med hänsyn till omständigheterna avvåga storleken av eventuellt

bidrag inom den gräns, som gäller för bidrag i allmänhet till vederbörande företag.

På sätt i vissa yttranden framhållits, kan det stundom vara förenat med svårighet att avgöra, huruvida ett vägföretag är att hänföra till nyanläggning eller omläggning. Skäligt synes vara att härutinnan i tillämpningen icke upprätthålla alltför snäva formella gränser. Vid avfattningen av blivande bestämmelser torde uppmärksamhet få ägnas häråt.

Vad härefter angår företag, som avser förbättring eller omläggning av befintlig väg, kan jag helt ansluta mig till de sakkunnigas förslag, att till lösen av mark och byggnader vid sådant företag bör utgå bidrag liksom till övriga kostnader för företaget. Mot detta förslag har invänts, att ett bifall till detsamma skulle medföra ökad medelsåtgång från länens automobilskattemedelsfonder och alltså minska antalet av de företag, för vilkas utförande bidrag från fonderna kunna beviljas. Jag är icke främmande för denna synpunkt men vill dock framhålla, att denna ytterligare medelsåtgång med automobilskattemedlens fortgående ökning efter hand torde bli kompenserad. Enligt min mening är den gjorda invändningen icke av så vägande beskaffenhet, att den rimligen bör stå hindrande i vägen för en i och för sig angelägen åtgärd i syfte att söka bereda vägdistriktet en av förut angivna skäl behöflig lättnad. Ej heller finner jag påkallat att, såsom från vissa håll ifrågasatts, bestämma bidraget för marklösen till lägre andel av kostnaden än den som tillämpas beträffande bidrag till övriga utgifter för vederbörande företag. För undvikande av oberättigat höga statsbidrag till marklösen torde emellertid länsstyrelserna böra granska skäligheten av lösenbeloppen och, där priset med hänsyn till omständigheterna prövas vara alltför högt samt ändring icke ernås genom åtgärd av länsstyrelsen, underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

Såväl beträffande nyanläggningar som då det gäller omläggningsföretag torde, på sätt de sakkunniga hemställt, enkla bygdevägar böra likställas med landsvägar och vanliga bygdevägar.

I detta sammanhang har departementschefen vidare anmält en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i utlåtande den 15 september 1930 gjord framställning om anslag å riksstaten till statsbidrag för viss del av en ifrågasatt väganläggning Sjölund—Lomma vägen norr om Arlöv i Malmöhus län, varvid ifrågasatts, att statsbidrag till företaget eventuellt beredes från städernas utjämningsandel av automobilskattemedel med fördelning på ett antal år.

Vikten av att anslagen till vägväsendet under dess nuvarande omdaningstid ej tillmätas alltför knappt lär vara uppenbar och har jämväl av riksdagen vid upprepade tillfällen framhållits.

Vad nu ifrågavarande anslag till landsvägar och vanliga bygdevägar beträffar, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknat anslagsbehovet för nästkommande år till 5,800,000 kronor, vilket belopp av Kungl. Maj:ts nedsatts till 5,000,000 kronor eller samma summa, som beviljats för innevarande budgetår. För egen del vill utskottet tillstyrka en mindre höjning av anslaget, nämligen från 5,000,000 kronor till 5,250,000 kronor.

Kungl. Maj:ts på vägsakkunnigas tillstyrkan grundade förslag om en ytterligare utsträckning av rätten till statsbidrag jämväl för *marklösenskostnader*

Utskottets
yttrande.

anser sig utskottet ej kunna tillstyrka. Utskottet vill erinra, att ifrågavarande rätt — efter att tidigare enligt beslut av 1914 års förra riksdag hava helt borttagits — år 1928 i viss begränsad utsträckning återinfördes. Den utsträckning härav, som nu i statsverksproposition föreslagits, innefattar en allmän bidragsrätt för marklösenkostnad vid vägomläggningar, varjämte vid nyanläggning av väg skulle borttagas nuvarande begränsning, att statsbidragets beviljande skall vara av allmänna samfärdselhänsyn särskilt önskligt. De föreslagna ändringarna äro betydelsefulla och ekonomiskt vittutseende.

Någon utredning om den ökade belastning av väganlagen, som härav kan föränledas, föreligger ej. Uppenbart är dock, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle medföra en kännbar ytterligare beskärning av den redan nu knappa tillgången på anslagsmedel för vägarbeten.

En omständighet, som ytterligare talar för att någon ändring beträffande marklösensbidraget ej nu bör göras, är den pågående revisionen av grunderna för statens hela bidragsverksamhet i fråga om vägväsendet; önskvärt är, att denna ej föregripes genom att en utvidgad, ekonomiskt tämligen vittutseende rätt till statsanslag för marklösenkostnad nu fastslås.

Utskottet har alltså kommit till den uppfattningen, att de så sent som vid 1928 års riksdag beslutade grunderna rörande statsbidrag för lösen av mark och byggnad vid vägarbeten alltjämt tillsvidare böra bibehållas, dock med den av vägsakkunniga förordade jämkningen, att bidrag ej må utgå för lösen av äng, men att rätt till dylikt bidrag däremot nu bör medgivas jämväl för tomtmark.

I anledning av den av herrar Lövgren och Hage väckta motionen rörande revision av gällande hållfasthetsbestämmelser för *brobyggnadsarbeten* vill utskottet allenast framhålla, att utskottet delar motionärernas uppfattning om angelägenheten av att brobyggnaderna ej fördyras genom otidsenliga och i övrigt onödigt stränga säkerhetsbestämmelser. På initiativ av byggnadsstyrelsen hava emellertid delegerade under år 1929 blivit tillsatta av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen och statens provningsanstalt för att revidera nuvarande normalbestämmelser för järnkonstruktioner till hus-, bro- och vattenbyggnader (Svensk författningssamling 1919 nr 193). Förslag från nämnda delegerade har uppgivits vara att vänta redan under den allra närmaste tiden. Enligt vad departementschefen (sid. 221 av statsrådsprotokollet) vidare omförmält, har han för avsikt att igångsätta undersökning rörande möjliga åtgärder, att förbilliga väg- och brobyggnader. Vid sådant förhållande synes någon särskild framställning i ämnet från riksdagen ej vara påkallad.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört och med förmålan tillika, att den av departementschefen berörda frågan om sättet för finansieringen av Sjölunda—Lommavägen ej föränleder särskilt uttalande från utskottets sida, får utskottet hemställa,

I) att riksdagen må,

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och den av herr Västberg m. fl. i ämnet väckta motionen II: 130, till *byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,250,000 kronor;

b) med avslag å herrar Sandbergs och Lindmarks ovanberörda motioner (II: 139 och 148) allenast i så måtto bifalla Kungl. Maj:ts förslag beträffande grunderna för bidrag till kostnad för lösen av mark m. m. vid vägföretag, att den ändring i nu gällande grunder vidtages, att bland ägoslag, som i förekommande fall må betinga bidrag till marklösen, uteslutes äng och upptages tomtmark;

II) att den av herrar Lövgren och Hage väckta motionen II: 221 ej må av riksdagen bifallas.

11:o) Kungl. Maj:t har (punkt 11) föreslagit riksdagen att *dels* till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,200,000 kronor; Byggande av enkla bygdevägar.

dels ock medgiva, att statsbidrag till ifrågavarande vägbyggnader må utgå med högst tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden, där ej på grund av särskilda skäl högre bidrag prövas böra beviljas.

[11.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 33—36 av statsrådsprotokollet.

I detta sammanhang har utskottet förehäft två inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

dels nr 69, av herr *P. Bergström* i Bäckland m. fl., i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,300,000 kronor;

dels ock nr 131, av herr *M. Västberg* m. fl., däri yrkats, att riksdagen måtte besluta att till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Anslag för anläggning av enkla bygdevägar hava anvisats från och med år 1914, till en början avsedda för de nordligare länen men från och med år 1922 för hela landet. Anslagsbeloppet har för var och en av budgetperioderna 1924—1927 bestämts till 600,000 kronor, för vardera av budgetåren 1927—1929 till 700,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 850,000 kronor och för innevarande budgetår till 1,200,000 kronor.

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till byggande av enkla bygdevägar med högst två tredjedelar av den beräknade kostnaden, där ej på grund av särskilda skäl högre bidrag prövas böra beviljas. Statsbidrag beviljas i regel av vederbörande länsstyrelse, därvid granskad flerårsplan skall tjäna till ledning.

I skrivelse den 5 september 1930 innefattande framställning om anslag till förevarande ändamål för nästkommande budgetår har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* till en början behandlat fråga om ändring av nu gällande grunder för storleken av statsbidrag från anslaget, och därvid hemställt, att statsbidraget även till enkla bygdevägar måtte bestämmas att normalt utgå med tre fjärdedelar eller 75 procent av den beräknade kostnaden.

Styrelsen har härefter ingått på frågan om medelsbehovet för nästkommande budgetår för det med anslaget avsedda ändamålet.

Styrelsen har framhållit, att för att någon nedprutning av de utav länsstyrelserna begärda totala anslagsbeloppen för hela den tidsperiod, som flerårsplanerna omfattade, icke skulle behöva vidtagas, erfordrades för vardera av budgetåren 1931—1933 ett anslag av i avrundat tal 1,350,000 kronor.

Styrelsen har vidare omförmålt, att enligt vid flerårsplanerna fogade redogörelser vissa viktiga företag planerats, vilka icke upptagits i planerna men vilka, såvitt nu kunde bedömas, likväl syntes böra komma till utförande. Med hänsyn till dessa företag och under hänvisning till vad styrelsen i skrivelse den 5 september 1929 angående anslagsäskanden för budgetåret 1930/1931 anfört angående medelsbehovet under förevarande anslag (se 1930 års statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, punkten 14) har styrelsen föreslagit, att anslaget för nästkommande budgetår måtte bestämmas till 1,500,000 kronor, med vilket anslagsbelopp någon lättnad i föreliggande medelsbehov skulle ernås särskilt för de norrländska länen.

Departementschefen yttrar:

Vad först beträffar storleken av statsbidraget till de vägbyggnadsarbeten, som avses med förevarande anslag, framgår av den förut lämnade redogörelsen, att det av automobilskattemedel utgående bidraget till vägförbättringsarbeten år 1929 bestämdes att normalt utgöra tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden för vederbörande företag samt att bidrag från anslaget till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar från och med innevarande budgetår utgår med högst samma andel av den uppskattade byggnadskostnaden. Då de skäl, som föranledde höjning av bidragsprocenten beträffande sistnämnda anslag, med samma giltighet torde kunna åberopas i fråga om anslaget till byggande av enkla bygdevägar, anser jag mig böra tillstyrka väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag att även bidraget från detta anslag fastställas till normalt tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden för vederbörande företag.

Vidkommande härefter anslagsbeloppet för nästkommande budgetår, vore uppenbarligen även i fråga om detta anslag, trots den kraftiga ökning dessamma för innevarande budgetperiod undergått, en ny höjning i hög grad önskvärd. Av statsfinansiella skäl nödgas jag dock föreslå, att anslaget uppföres med samma belopp som för närvarande eller 1,200,000 kronor. Klart är visserligen att en höjning av bidragsprocenten, på sätt jag nyss förordat, utan samtidig ökning av anslagsbeloppet leder till någon minskning i den byggnadsverksamhet, som med bidrag från anslaget kan bedrivas, något som även måste föranleda vissa jämkningar i flerårsplanerna, vilka upprättats på grundval av nu gällande procentsats för statsbidraget. Men en dylik konsekvens av den i och för sig påkallade höjningen av statsbidraget till

tre fjärdedelar av byggnadskostnaden synes i nu rådande budgetära läge vara ofrånkomlig.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet tillstyrka förslaget om höjning av statsbidrag för byggande av ifrågakommande vägar till normalt tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden.

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till föreliggande stora anslagsbehov, vilket ytterligare ökas vid ett bifall till förslaget om statsbidragets ökning, vill utskottet föreslå, att anslaget för nästkommande budgetår höjes från det för innevarande år beviljade och nu av Kungl. Maj:t äskade beloppet av 1,200,000 kronor till 1,350,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och den av herr Västberg m. fl. i ämnet väckta motionen II: 131 samt med bifall till herr Bergströms i Bäckland m. fl. ovannämnda motion II: 69, må

a) till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,350,000 kronor;

b) medgiva, att statsbidrag till ifrågakommande vägbyggnader må utgå med högst tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden, där ej på grund av särskilda skäl högre bidrag prövas böra beviljas.

12:o Kungl. Maj:t har (punkt 12) föreslagit riksdagen att till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 800,000 kronor. Byggande av ödebygdsvägar. [12.]

Utredningen återfinnes å sid. 36—39 av statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande fråga har utskottet till behandling förehått Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) att riksdagen må förklara, att vägen Umfors—Tärna—Slussfors i Västerbottens län skall, räknat från och med år 1930, i underhållshänseende betraktas såsom ödebygdsväg.

Å sid. 63—64 i statsrådsprotokollet återfinnes utredningen i sistnämnda fråga.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts båda förevarande förslag har utskottet förehått följande motioner, nämligen

dels nr 82 inom första kammaren, av herr C. I. Asplund m. fl., vilka hemställt, att riksdagen måtte till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationslag av 1,000,000 kronor;

dels nr 10 inom andra kammaren, av herr *G. K. Pettersson* i Hällbacken, däri yrkats, att riksdagen måtte till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor;

dels nr 67 inom andra kammaren, av herr *E. Hage* m. fl., i vilken hemställdes, att riksdagen måtte till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor;

dels ock nr 83 inom första kammaren, av herr *E. Jonsson*, som hemställt, att riksdagen måtte förklara, att jämväl vägen Västansjö—Ängesdal i Västerbottens län skall, räknat från och med år 1930, i underhållshänseende betraktas såsom ödebygdsväg.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för nämnda yrkanden, får utskottet hänvisa till vad motionerna därutinnan innehålla.

Till anläggning av ödebygdsvägar i de fyra nordligaste länen har riksdagen från och med år 1919 anvisat anslag, till en början med 400,000 kronor för år räknat, men sedan nedsatt, för budgetåret 1923/1924 till 385,000 kronor samt för påföljande budgetår till 250,000 kronor. 1925 års riksdag vidtog med anledning av väckta motioner för budgetåret 1925/1926 åter en höjning av anslaget till 400,000 kronor; samtidigt godkändes en av riksdagen tidigare ifrågasatt och av Kungl. Maj:t föreslagen utvidgning av anslagets användning till även de nordligare delarna av Kopparbergs län. För budgetåren 1926—1931 har riksdagen anvisat respektive 400,000, 450,000, 500,000, 550,000 och 800,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning om anslag till byggande av ödebygdsvägar för budgetåret 1931/1932 med 1,000,000 kronor och därvid anfört bland annat följande.

För byggnadsarbetenas planmässiga bedrivande på redan påbörjade ödebygdsvägar samt på de vägar, som komme att påbörjas under innevarande budgetår, erfordrades under budgetåret 1931/1932 ett anslag av i avrundat tal 530,000 kronor, sålunda fördelat mellan länen:

Norrbottens län	120,000 kronor
Västerbottens län	170,000 »
Jämtlands län	160,000 »
Västernorrlands län	45,000 »
Kopparbergs län	35,000 »

Med hänsyn till det stora behovet av ifrågavarande slag av vägar syntes det styrelsen angeläget att under budgetåret 1931/1932 kunna igångsätta ytterligare ödebygdsvägar, för vilket ändamål beräknades erforderligt följande belopp:

Norrbottens län	150,000	kronor
Västerbottens län	80,000	»
Jämtlands län	40,000	»
Västernorrlands län	100,000	»
	<u>Summa</u>	370,000 kronor

För det sålunda planerade utbyggandet av ödebygdsvägnätet beräknade styrelsen för budgetåret 1931/1932 erforderligt ett sammanlagt belopp av 900,000 kronor, sålunda fördelat mellan länen:

Norrbottens län	270,000	kronor
Västerbottens län	250,000	»
Jämtlands län	200,000	»
Västernorrlands län	145,000	»
Kopparbergs län	35,000	»
	<u>Summa</u>	900,000,
vartill komme förenämnda för anslagsbristens avarbetande beräk- nade belopp		100,000
	<u>Summa</u>	kronor 1,000,000

Departementschefen yttrar bland annat:

Vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i ämnet anført giver vid handen, att behovet av medel för byggande av ödebygdsvägar alltjämt är mycket stort. Trots den betydande ökning av förevarande anslag, som för innevarande budgetår ägt rum, vore därför en ytterligare anslagshöjning för nästkommande budgetår önskvärd. Nödvändigheten att begränsa statsutgifterna omöjliggör dock en sådan åtgärd. Jag måste därför förorda, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Vägen Tärna—Slussfors, vilken ersätter en tidigare befintlig ödebygdsväg, har enligt beslut av 1920 års riksdag anlagts på bekostnad av statsmedel. För vägens underhåll, innan densamma övertogs till underhåll av vägdistriktet, anvisades medel å riksstaten för budgetåren 1927—1929. Såsom direkt fortsättning på denna väg är för närvarande under byggnad en tillfartsväg till inlandsbanan från Slussfors söderut till Storuman (Luspen). Beträffande sistnämnda väg skall, enligt gällande regler rörande tillfartsvägar till inlandsbanan, i avseende å underhåll föreskrifterna angående ödebygdsvägar lända till efterrättelse. Vägen Tärna—Slussfors utgör i sin tur fortsättning på en väg från Umfors vid sjön Överuman söderut till Tärna kyrkoby. Sistnämnda väg har under åren 1898—1903 utförts på statsverkets bekostnad, innan bestämmelserna om ödebygdsvägar eller om tillfartsvägar till inlandsbanan tillkommit, men torde med hänsyn till sin karaktär närmast vara att hänföra till ödebygdsväg.

Sedan vägen Tärna—Slussfors med år 1929 övertagits till allmänt underhåll, gjorde vägdistriktet framställning om underhållsbidrag för densamma, varvid distriktet utgick från att vägen vore att betrakta såsom ödebygdsväg samt med hänsyn till distriktets ringa ekonomiska bärkraft anhöll, att bidraget måtte utgå med 90 procent av underhållskostnaden.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utanordnade bidrag såsom för vanlig väg men gjorde samtidigt hos Kungl. Maj:t hemställan, att såväl denna vägsträcka

som sträckan Umfors—Tärna måtte förklaras såsom i underhållshänseende likställd med ödebygdsväg.

Departementschefen har i förevarande avseende anfört följande:

Med hänsyn till ifrågavarande vägsträckors karaktär och föreliggande omständigheter i övrigt synes det vara skäligt, att vägen Umfors—Tärna—Slussfors i sin helhet får — liksom dess fortsättning åt söder till inlandsbanan vid Storuman — i underhållshänseende betraktas såsom ödebygdsväg. Jag vill därför förorda, att hemställa i sådant avseende göres hos riksdagen. Det sålunda tillstyrkta förfaringssättet synes böra tillämpas beträffande underhållsbidrag för år 1930 och senare år.

*Utskottets
yttrande.*

För egen del vill utskottet erinra om de behjärtansvärda samfärdseluppgifter, ifrågavarande ödebygdsvägar avse att fylla. Dessa väganläggningars tillkomst är — såsom tidigare av riksdagen framhållits — av en utomordentlig betydelse för en ej sällan talrik och i stora byar bosatt jordbrukarbefolkning, som under nuvarande, all utveckling hämmande isolering har att draga sig fram under synnerligen svåra livsbetingelser.

Med hänsyn härtill har utskottet ansett sig böra föreslå, att anslagsbeloppet bestämmas till 900,000 kronor. Detta belopp innebär en ökning med 100,000 kronor i förhållande till vad som anvisats för innevarande budgetår och nu av Kungl. Maj:t äskats för budgetåret 1931/1932, men understiger med 100,000 kronor den summa, om vars beviljande väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt.

Kungl. Maj:ts förslag, att vägen Umfors—Tärna—Slussfors må i underhållsavseende betraktas som ödebygdsväg, föranleder ej erinran från utskottets sida. I anledning av väckt motion vill utskottet likaledes tillstyrka, att den anslutande vägen Västansjö—Ängesdal må — från tidpunkt, som Kungl. Maj:t äger bestämma — i underhållsavseende betraktas som ödebygdsväg.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Asplund m. fl., Pettersson i Hällbacken och Hage m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 82 samt II: 10 och 67), till *byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 900,000 kronor;

b) förklara, att vägen Umfors—Tärna—Slussfors i Västerbottens län skall, räknat från och med år 1930, i underhållshänseende betraktas såsom ödebygdsväg; samt

c), i anledning av herr E. Jonssons motion (I: 83), förklara, att jämväl vägen Västansjö—Ängesdal i Västerbottens län skall från den tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, i underhållshänseende betraktas såsom ödebygdsväg.

13:o) Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att till byggande av enskilda utfartsvägar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

Byggande av
enskilda ut-
fartsvägar.

[13.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 39—43 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft vissa motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *G. Sederholm* väckt motion, nr 28, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta, att såsom villkor för bidrag från anslaget till byggande av enskilda utfartsvägar skall gälla, jämte i övrigt meddelade föreskrifter, att statsbidrag till företag ej må utgå med mindre annan än sakägare till företaget beviljat bidrag, uppgående till minst 15 procent av statsbidragets belopp;

dels ock följande inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 66 av herr *G. K. Pettersson* i Hällbacken, däri hemställts, att riksdagen till byggande av enskilda utfartsvägar för budgetåret 1931/1932 måtte anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor;

nr 149 av herr *E. Lindmark* m. fl., vari yrkats, att riksdagen måtte höja det i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln punkt 12 till byggande av enskilda utfartsvägar för budgetåret 1931/1932 föreslagna extra reservationsanslaget med 100,000 kronor från 500,000 kronor till 600,000 kronor;

nr 243 av herr *E. Lindmark*, däri begärts, att riksdagen må besluta, att det vid fråga om anslag till enskilda utfartsvägar av departementschefen gjorda uttalandet om viss författningsändring avseende ny praxis vid anslagets fördelning ej må avse de fyra nordligaste länen; samt

nr 258 av herr *P. Bergström* i Bäckland, däri yrkats, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående lämpligheten att överflytta till länsstyrelserna utbetalningen av hela det statsbidrag, som utgår till förrättning för enskild utfartsväg, och dels om utarbetandet av en särskild för dessa förrättningar gällande taxa samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* anfört bland annat följande.

Ehuru för budgetåret 1930/1931 anslaget till byggande av enskilda utfartsvägar avsevärt höjts, nämligen från 300,000 kronor för närmast föregående budgetår till 450,000 kronor för innevarande budgetår, torde med hänsyn till vad länsstyrelserna anfört beträffande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål en ytterligare höjning av anslaget få anses motiverad. Särskilt torde Norrbottens och Västerbottens län ävensom Västernorrlands län få anses vara i behov av ökade anslagsmedel. En ökning synes även ofrånkomlig för de sydligare länen vidkommande. Styrelsen får sålunda förorda en höjning av anslaget till 600,000 kronor, sålunda fördelade mellan länen:

Norrbottnens län	.....	kronor	160,000
Västerbottnens »	.....	»	160,000
Jämtlands »	.....	»	40,000
Västernorrlands »	.....	»	65,000
Gävleborgs »	.....	»	25,000
Kopparbergs »	.....	»	15,000
Värmlands »	.....	»	25,000
Örebro »	.....	»	10,000
övriga län tillhopa	.....	»	100,000

Summa kronor 600,000

Departementschefen yttrar:

Det för budgetåret 1930/1931 tillgängliga anslaget till ifrågavarande ändamål har av Kungl. Maj:t fördelats med 120,000 kronor till vardera av Norrbottens och Västerbottnens län, 55,000 kronor till Jämtlands län, 35,000 kronor till Västernorrlands län, 20,000 kronor till vart och ett av Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län samt 10,000 kronor till Örebro län. För bidrag till vägföretag inom övriga län har till Kungl. Maj:ts disposition tillsvärdare reserverats ett belopp av tillhopa 50,000 kronor. Någon fördelning av detta belopp på de särskilda ifrågavarande länen har hittills icke ägt rum.

Syftet med förevarande anslag synes mig vara i hög grad behjärtansvärt. Då staten till de vägarbeten, vilka med detta anslag avses, bidrager endast med en mindre del av kostnaden, äro ock de resultat, som uppnås genom bidrag från anslaget, i förhållande till statsbidragsbeloppen högst betydande. Med hänsyn till nu antydda omständigheter är det enligt min mening angeläget att tillräckliga medel stå till förfogande under förevarande anslagsrubrik. Den i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse lämnade redogörelsen beträffande anslagsbehovet synes mig innefatta goda skäl för en ny ökning av anslaget. Vad de sydligare länen beträffar, har emellertid styrelsen beräknat ett belopp av tillhopa 100,000 kronor vara erforderligt. Verkställd undersökning har givit vid handen, att landstingen inom vissa av ifrågavarande län för år 1931 anvisat medel till dylika bidrag med tillhopa 7,500 kronor, motsvarande enligt gällande, i det föregående omförmälda bestämmelser ett statsbidragsbelopp av tillhopa endast 50,000 kronor. Vid sådant förhållande och då behållning å det för innevarande budgetår reserverade beloppet till de sydligare länen torde uppstå, lär man för ifrågavarande län icke behöva räkna med så stort statsbidragsbelopp, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagits. Även i övrigt torde någon jämkning i styrelsens medelsberäkning kunna ske. Med hänsyn till vad nu anförts har jag ansett mig kunna förorda en nedsättning i det av styrelsen begärda anslagsbeloppet till 500,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få beröra fråga om viss jämkning i nu gällande grunder för statsbidrag. Jag åsyftar villkoret om bidrag av landstingsmedel, vilket för närvarande, såsom i det föregående omnämnts, är så avfattat, att statsbidrag icke må utgå med mindre vederbörande landsting för det ändamål, som med anslaget avses, beviljat medel uppgående till minst 15 % av det belopp, som utav anslaget blivit för vederbörande län anvisat. Denna formulering förutsätter en fördelning av anslaget med visst belopp på varje särskilt län. Beträffande de sydligare länen, vilka från och med innevarande budgetår kunna komma i åtnjutande av bidrag från anslaget, lär emellertid en dylik fördelning icke vara lämplig, bland annat med hänsyn till att de förhållanden, som förutsättas för statsbidragets utgående, åtminstone icke alltid torde föreligga inom samtliga dessa län samt att en förhandsuppskattning av medelsbehovet för vart och ett av länen ifråga i varje fall är för-

enad med stora svårigheter. Ändamålsenligare synes vara, att Kungl. Maj:t för samtliga ifrågavarande län till sin disposition reserverar visst belopp att successivt anvisas i samband med prövning av inkommande ansökningar, avseende företag inom dessa län. Ett dylikt förfaringssätt förutsätter emellertid att berörda villkor så jämkas, att det kommer att innefatta krav på att till det i varje särskilt fall avsedda vägföretaget bidrag med av vederbörande landsting anvisade medel utgår med minst 15 % av statsbidragets belopp. Då ett så avfattat villkor dessutom ur principiell synpunkt synes vara riktigare än det nu gällande, lärer en ändring av bestämmelserna på denna punkt böra göras tillämplig även på övriga län. Därest riksdagen i förevarande hänseende icke uttalar erinran, har jag för avsikt att tillstyrka Kungl. Maj:t vidtagande av sådan ändring i nuvarande författning, som här antyfts. I samband därmed torde jämväl — utan rubbning av huvudgrunderna — böra vidtagas vissa andra jämkningar, väsentligen åsyftande att bringa författningen, vilken avfattats före tillkomsten av nu gällande lagstiftning om enskilda vägar, i närmare överensstämmelse med nämnda lagstiftning.

Utfartsvägarna äro av enskild vägs natur, och ett understödjande av desamma från statens sida har motiverats med de säregna och svåra samfärdselförhållanden, som råda inom vissa delar av landet. Avsikten med förevarande anslag är — såsom jämväl riksdagen tidigare framhållit — att uppmuntra eller överhuvud göra det möjligt för befolkningen i avlägset liggande byar eller gårdar att själv bryta väg fram till de allmänna trafiklederna.

Detta syfte måste alltså anses synnerligen behjärtansvärt. Utskottet vill emellertid erinra, att anslaget så sent som vid nästföregående års riksdag höjdes från 300,000 kronor till 450,000 kronor. Under åberopande härav får utskottet tillstyrka, att anslaget bestämmas till det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 500,000 kronor, vilket innebär en höjning av 50,000 kronor i förhållande till vad som senast beviljats.

Vidkommande därefter den av departementschefen ifrågasatta författningsändringen, innebär denna, att villkoret, att vederbörande landsting skall för ändamålet hava *sammanlagt* beviljat medel uppgående till minst 15 % av det belopp, som av anslaget blivit för vederbörande län anvisat, jämkas därhän, att vederbörande landsting skall till det *i varje särskilt fall* avsedda vägföretaget hava anvisat bidrag med minst 15 % av statsbidragets belopp. Ifrågavarande jämkning skulle gälla ej blott de sydligare utan jämväl övriga län. För samtliga de sydliga länen skulle Kungl. Maj:t vid fördelningen av förevarande anslag till sin disposition reservera visst belopp att successivt anvisas i samband med prövning av inkommande ansökningar avseende företag inom dessa län.

Mot vad sålunda föreslagits, har utskottet icke haft anledning till erinran.

Gällande bestämmelser förutsätta för statsbidrags utgående, att landstinget för ändamålet beviljat medel uppgående till visst angivet belopp. I sin förevarande motion har herr Sederholm uttalat, att statsbidrag borde utgå även för det fall att annan icke sakägare än landsting beviljat medel till vägföretaget med 15 % av statsbidragets belopp. Då det kan inträffa, att icke landsting men väl kommun eller annan korporation eller inrättning

Utskottets
yttrande.

hyser sådant intresse för ett vägföretag, att vederbörande utan att vara sakägare anslår medel härtill, vill utskottet tillstyrka den föreslagna ändringen i nu stadgade bidragsvillkor.

I anledning av herr Lindmarks i motionen II: 243 framställda yrkande vill utskottet endast framhålla, att utskottet, i likhet med motionären, anser lämpligt att beträffande de fyra nordligaste länen statsbidragens fördelning å vägföretag allt framgent verkställas av vederbörande länsstyrelse från en av Kungl. Maj:t till länsstyrelsens förfogande ställd andel av anslaget. Någon förändring härutinnan synes emellertid ej hava av departementschefen avsetts.

Herr Bergström i Bäckland har i sin i ämnet väckta motion påpekat de invecklade bestämmelser, som för närvarande gälla för bestridande av kostnaderna för planläggning och övriga förrättningar, som föregå beviljandet av anslag till ifrågavarande utfartsvägar. Utskottet delar motionärens uppfattning om behovet av tidsenligare och mera praktiska normer uti ifrågavarande hänseende och tillstyrker, att framställning härom göres hos Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer alltså

I) att riksdagen må,

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Pettersson i Hällbacken och Lindmark m. fl. väckta motionerna (II: 66 och 149) till *byggande av enskilda utfartsvägar* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

b) i anledning av herr Sederholms i ämnet väckta motion (I: 28) förklara, att såsom villkor för bidrag från anslaget skall, jämte övriga föreskrifter, gälla, att statsbidrag till företag ej må utgå, med mindre landsting, kommun eller annan icke-sakägare till det i varje särskilt fall avsedda vägföretaget beviljat bidrag, uppgående till minst 15 procent av statsbidragets belopp;

c) i anledning av herr Bergströms i Bäckland motion II: 258 i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om fastställelse av ändrade föreskrifter för förrättningar för enskilda utfartsvägföretag, avsedda att utföras med bidrag från ifrågavarande anslag;

II) att herr Lindmarks motion (II: 243) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Byggande av
tillfarts-
vägar till
inlands-
banan.

14:o) Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till byggande av tillfartsvägar till inlandsbanan för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 43—46 av statsrådsprotokollet.

[14.]

Riksdagen har till anläggning av tillfartsvägar västerifrån till inlandsbanan anvisat för budgetåret 1926/1927 150,000 kronor, för budgetåret 1927/1928 100,000 kronor, för budgetåret 1928/1929 250,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 300,000 kronor samt för innevarande budgetår 500,000 kronor eller sammanlagt 1,300,000 kronor.

Med föranledande av ett av 1930 års riksdag gjort uttalande om ett något snabbare bedrivande av arbetena på inlandsbanans tillfartsvägar, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgjort ny byggnadsplan för ifrågavarande vägar, vilken av Kungl. Maj:t den 4 september 1930 godkänts att i huvudsak tillsvärdare ligga till grund för utförande med för ändamålet anvisade anslag av ifrågavarande företag.

Den sålunda fastställda planen omfattar följande tio vägföretag, inom varje län upptagna i den ordning, vari arbetenas påbörjande ägt rum eller avsetts komma att ske:

Norrbottnens län:

Öberget—Sädvajaur, delen Loholmsvägen—Sädvajaur (påbörjad).
Arjeplog—Slagnäs (påbörjad).
Björkholmen—Kvikkjokk.

Västerbottnens län:

Luspen—Slussfors (påbörjad).
Vojmåns järnvägsstation—Vojmsjöns övre ända (Dikanäs) (påbörjad).
Långvattnet—Forsmark (påbörjad).
Sorsele—Gillisnuole.

Jämtlands län:

Väg norr om Kvarnbergsvattnet (påbörjad).
Södra ön—Kärnäset—Draganäs med bivägar (påbörjad).

Västernorrlands län:

Järvnäset—Norrby.

Beträffande den ekonomiska innebörden av planen lämnas i statsverkspropositionen följande redogörelse:

Av dessa företag, tillsammans omfattande en väglängd av omkring 56 mil, har emellertid anläggningen av den 7.5 mil långa vägen Björkholmen—Kvikkjokk i Norrbottens län i enlighet med den uppfattning, som länsstyrelsen i länet uttalat, ansetts tills vidare bära uppskjutas, när vägens nytta beräknats icke svara mot kostnaderna för densamma utförande.

I den nya planen hava vidare den ursprungliga byggnadsplanens kostnadsuppgifter för företagen reviderats, varvid byggnadskostnaderna beräknats i överensstämmelse med för företagen upprättade arbetsplaner och med ledning av redan utförda arbeten. Kostnaderna för utförande av samtliga i den nya planen upptagna arbeten hava beräknats uppgå till 6,389,600 kronor. Då vederbörande vägdistrikts bidrag, i regel en tiondel av byggnadskostnaderna, beräknats till sammanlagt 665,600 kronor, skulle totalsumman av för ändamålet erforderligt statsbidrag uppgå till 5,724,000 kronor. Enär riksdagen för ifrågavarande ändamål hittills anvisat sammanlagt 1,300,000 kronor, erfordras sålunda för arbetenas fullbordande ytterligare statsbidrag till belopp av 4,424,000 kronor. Vid här återgivna beräkningar har medtagits även

vägen Björkholmen—Kvikkjokk, vilken emellertid ansetts tills vidare icke böra komma till utförande. Frånräknas för denna väg beräknat statsbidrag, 646,000 kronor, skulle erforderligt ytterligare anslagsbelopp begränsas till 3,778,000 kronor.

I planen har för vart och ett av budgetåren 1931—1937 räknats med ett anslag av 500,000 kronor eller samma belopp, som av riksdagen anvisats för innevarande budgetår. Efter utgången av budgetåret 1936/1937 skulle — jämväl med bortseende från vägen Björkholmen—Kvikkjokk — för färdigställande av då ännu icke fullbordade företag erfordras ett slutligt anslagsbelopp av 778,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av 500,000 kronor till ifrågakommande ändamål.

Departementschefen har tillstyrkt bifall till styrelsens förslag.

*Utskottets
yttrande.*

Under erinran att den nya byggnadsplanen för byggande av tillfartsvägar till inlandsbanan för sitt genomförande erfordrar ett årligt anslag av 500,000 kronor eller samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *byggande av tillfartsvägar till inlandsbanan* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

*Väganläggning
Areavaara—
Kieksisvaara.*

15:o) Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att till anläggning av enkel bygdeväg från Areavaara över Huuki till Kieksisvaara i Norrbottens län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

[15.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid 46 och 47 av återopade statsrådsprotokollet.

Tillhoppa har till ifrågakommande anläggning redan anvisats ett belopp av 180,000 kronor. Arbetet å vägen, en sträcka av 44 kilometer, utföres genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg och bekostas helt av statsmedel; dock skola de väghållningsskyldiga kostnadsfritt tillhandahålla erforderlig mark, sten, grus och virke. Kostnaderna för väganläggningen hava beräknats till 462,800 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar i skrivelse den 5 september 1930, att hittills anvisade anslag beräknas bliva helt förbrukade till den 1 juli 1931.

Under innevarande budgetår kommer ifrågakommande väg enligt styrelsen att färdigställas å sträckan Areavaara—Huuki med en väglängd av 7,240 meter. Under budgetåret 1931/1932 beräknas vägsträckorna Huuki—Ristimela med en väglängd av 6,160 meter och Kieksisvaara—Törmäsniva med en väglängd av 7,720 meter kunna färdigställas. Vidare avser styrelsen att därjämte i lämplig omfattning bedriva arbetet å den återstående vägsträckan

Ristimela—Kolari—Törmäsniwa. För arbetets ändamålsenliga bedrivande på sätt av styrelsen sålunda angivits beräknar styrelsen för nästkommande budgetår erforderligt ett belopp av 100,000 kronor.

I överensstämmelse härmed har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att till anläggning av ifrågavarande väg måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, vilket belopp av statsfinansiella skäl av departementschefen föreslagits nedsatt till 70,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *anläggning av enkel bygdeväg från Areavaara över Huuki till Kieksisvaara i Norrbottens län* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

16:o) I en inom andra kammaren av herr *J. Grapenson* väckt motion, nr 257, har hemställts, att riksdagen måtte besluta anlägga allmän landsväg mellan Saivoumuotka och Kuttainens byar i Karesuando socken och för ändamålet bevilja ett anslag för budgetåret 1931/1932 till vägbyggnadens påbörjande med 50,000 kronor.

*Motion rörande väg-
anläggning
Saivou-
muotka—
Kuttainen.*

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Bland anslagsframställningar, avsedda att föreläggas 1928 års riksdag, hade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upptagit ett förslag om anvisande av medel till ifrågavarande, ej långt söder om Karesuando belägna, ännu ej fullbordade sträcka av gränslandsvägen upp till nämnda kyrkoby; närmast söder om kyrkobyn är vägen redan utbyggd som ödebygdsväg på en sträcka av cirka 15 km till Kuttainen. Återstående i motionen avsedda, ej utförda sträcka från Kuttainen söder ut till Saivoumuotka har en längd av cirka 30 km. I enlighet med länsstyrelsens, av departementschefen tillstyrkta förslag beslöts emellertid vid 1928 års riksdag, att i stället för sistnämnda sträcka först skulle byggas den längre söderut belägna, under nästföregående punkt behandlade väganläggningen Areavaara—Kieksisvaara.

*Utskottets
yttrande.*

Med hänvisning härtill får utskottet avstyrka förevarande motionsvis framförda förslag, med vilkets förnyade övervägande under alla förhållanden lär böra anstå i avvaktan på att arbetena å vägen Areavaara—Kieksisvaara hinna vidare fortskrida. Utskottet hemställer alltså,

att herr Grapensons förevarande motion II: 257 ej må av riksdagen bifallas.

Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna (punkt 16), angående förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden (punkt 17), angående bidrag till vägunderhållet på landet m. m. (punkt 18), angående ytterligare bidrag till vägunderhållet på landet m. m. (punkt 19) samt angående understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt (punkt 20) ävensom beträffande i dessa ämnen väckta motioner kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden.
Bidrag till vägunderhållet på landet.
Ytterligare bidrag till vägunderhållet på landet.
Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt.

[16—
20.]

Hamn- och farledsundersökningar. 18:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) hemställer utskottet,

[21.]

att riksdagen må till *hamn- och farledsundersökningar* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Statens fiskehamnar. 19:o) Kungl. Maj:t har (punkt 22) föreslagit riksdagen att till statens fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 230,000 kronor.

[22.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 68—74 av statsrådsprotokollet.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 80, av herr *C. P. V. Nilsson* i Gränebo m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 101, av herr *K. Wirsell* m. fl., i vilka yrkats, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande anslagen till kommunikationsdepartementet i fråga om statens fiskehamnar måtte besluta, att den av riksdagen senast år 1923 till anläggning beslutade hamnbyggnaden vid Byxelkrok, till vars utförande vederbörande kommun och landsting anslagit av riksdagen förutsatta penningbidrag, måtte enligt ingenjören Segerfors förslag bringas till utförande ävensom att detta, på sätt överdirektören Enblom förordat,

måtte ske i två byggnadsstadier, att bekräfta att hamnen vid Byxelkrok skall utföras och underhållas genom statens försorg samt att riksdagen till statens fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 måtte anvisa ett extra reservationsanslag av 305,000 kronor, varav 75,000 kronor till en fiskehamn vid Byxelkrok.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionen I: 80.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning i fråga om behovet av medel för statens fiskehamnar under budgetåret 1931/1932.

Beträffande fiskehamnsgruppen I (nybyggnader) har styrelsen därvid till en början meddelat, att under det år, som förflutit efter styrelsens framställning om anslag för innevarande budgetperiod, ingen av de till denna grupp hörande hamnanläggningarna fullbordats samt att arbeten för närvarande bedreves på hamnarna i Lörudden, Gnisvärd, Torekov, Kivik och Hanö.

Vidare har styrelsen upprepat sina under de senaste åren gjorda framställningar om igångsättande av hamnanläggningen vid Byxelkrok samt om anläggande av en hamn vid Utklipporna. Framställningar i dessa ämnen hava jämväl ingivits av vederbörande länsstyrelser. I sistnämnda fråga hava utlåtanden nu avgivits av lotsstyrelsen, chefen för marin-staben samt kommerskollegium.

Uti två av statens fiskehamnar hade — yttrar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — utrymmena tagits i anspråk i sådan grad, att vissa tillbyggnader vore på kallade med det snaraste, nämligen i Träslöv i Hallands län och Nordersund i Blekinge län. I båda fallen berodde detta på en glädjande utveckling av fisket, fartygsmaterielen och trafiken.

Medelsbehovet för budgetåret 1931/1932 har styrelsen beräknat på följande sätt:

Kostnaden för *Torekofs* hamn hade beräknats till 260,000 kronor. Då under innevarande budgetår 110,000 kronor beräknades för denna anläggning, erfordrades således för de återstående arbetena, vilka borde kunna fullbordas under nästa budgetår, ett belopp av 150,000 kronor, varav av statsmedel behövdes 145,000 kronor, enär intressenterna bidroge till hamnbyggnaden med ett belopp av 5,000 kronor.

För *Byxelkroks* hamn borde beräknas — särskilt med hänsyn till en lämplig arbetsdrift vid arbetsavdelning III Ostkusten — att arbetena igångsattes snarast möjligt efter det nya budgetårets ingång, och syntes under första budgetåret böra nedläggas drygt halva byggnadskostnaden för det första byggnadsstadiet eller cirka 100,000 kronor. Då 15 % av den beräknade kostnaden skulle inbetalas i förväg av kommun och landsting, skulle av statsmedel erfordras 75,000 kronor.

För hamnen vid *Utklipporna* beräknades av statsmedel erforderligt ett belopp av 250,000 kronor eller — med viss omläggning av den i första hand tilltänkta arbetsplanen — 140,000 kronor.

För utvidgningen av anläggningarna vid *Träslöv* borde tillsvidare reser-

veras ett överslagsvis beräknat belopp för en första utbyggnad av cirka 120,000 kronor.

För utvidgning av anläggningarna i *Nogersunds* hamn erfordrades ett belopp av 19,400 kronor.

Totala medelsbehovet skulle då bli följande:

	Kronor
Torekov	145,000
Byxelkrok	75,000
Utklipporna	250,000
Träslöv	120,000
Nogersund	19,400
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning	18,000

eller summa kronor 627,400,

varifrån avginge den beräknade reservationen å ..... kronor 6,400.

Anslagsbehovet bleve således kronor 621,000.

Med jämkning på sätt nyss antytts av arbetsplanen för Utklipporna kunde anslagsbehovet minskas till 511,000 kronor.

Beträffande arbetena inom fiskehamnsgruppen II (muddringshamnar) samt återstående medelsbehov för dessa arbeten har styrelsen i skrivelsen den 5 september 1930 lämnat följande redogörelse:

Av hamnar tillhörande denna grupp hade Utvalnäs, på sätt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1927 anmält, måst ställas utanför byggnadsplanen. Under tiden efter 1929 års anslagsframställning hade hamnarna i *Bergö* och *Marviksgrunnan* färdigställts. För närvarande återstode arbeten å följande hamnar:

Företag	Beräknad kostnad kronor
Storrebben, Norrbottens län	87,800
Rönnskär, Västerbottens län	52,500
Skeppsmalen, Västernorrlands län	34,600
Grisslan, Västernorrlands län	31,600
Hönö-Klåva, Göteborgs och Bohus län	313,500

Av dessa borde *Rönnskär* utgå ur planen, då numera avgörande besked erhållits av Piteå stad, att staden icke ville ikläda sig att i vederbörlig ordning förvärva och överlåta nödigt hamnområde. Även i fråga om *Skeppsmalen* hade stora svårigheter mött att ordna markfrågan, men vederbörande länsstyrelse syntes för närvarande hava goda förhoppningar att överenskommelse skulle kunna träffas.

Såsom tidigare anmälts, hade vid *Storrebben* sedan några år tillbaka alla arbeten utom muddringsarbetena färdigställts. När dessa kunde utföras, bleve beroende av den tid, inom vilken muddringsattiraljen, som undan för undan flyttades norrut, hunne föras till platsen, vilket beräknades inträffa under år 1931 eller 1932. Den 1 juli 1930 kvarstående arbeten vid denna hamn beräknades draga en kostnad av 42,500 kronor.

För *Grisslan*, där arbetena nyligen påbörjats, beräknades medelsbehovet efter den 1 juli 1930 till 30,000 kronor.

Vid *Hönö-Klåva* vore arbetena utförda till nära hälften, och medelsbehovet för vid innevarande budgetårs ingång återstående arbeten beräknades till 170,500 kronor.

Med utgångspunkt från att Skeppsmalens hamn men däremot icke Rönnskärs hamn komme till utförande vore medelsbehovet för kvarstående hamnarbeten sammanlagt 277,600 kronor. Härtill komme en på innevarande budgetår fallande kostnad för tre av de senast fullbordade hamnarna till ett belopp av 6,600 kronor.

Mot det sålunda antagna medelsbehovet, 284,200 kronor, svarade en tillgång av 233,000 kronor utgörande den 1 juli 1930 befintlig reservation å förut anvisade anslag, och det skulle således erfordras ett ytterligare anslagsbelopp av 51,200 kronor. Då det vore planerat, att de återstående arbetena skulle kunna fullbordas under budgetåret 1931/1932, finge styrelsen, med tilläggande av ett mindre belopp för oförutsedda förhållanden, hemställa, att för budgetåret 1931/1932 måtte äskas ett belopp av 55,000 kronor till fullbordande av statens fiskehamnar inom grupp II.

Enligt de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sålunda gjorda beräkningarna skulle det totala anslagsbehovet för statens fiskehamnar under nästkommande budgetår utgöra (621,000 + 55,000) 676,000 kronor eller — med förut antydda jämkning i arbetsplanen för hamnen vid Utklipporna — (511,000 + 55,000) 566,000 kronor.

Departementschefen yttrar:

Vidkommande företag inom fiskehamnsgruppen I torde medel för nästkommande budgetår böra beräknas till fullbordande av den pågående anläggningen i Torekov. Därför synes den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna utvidgningen av Nögersunds hamn böra under nämnda budgetår komma till utförande. För dessa båda ändamål samt till kostnader för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hamnavdelning åtgår ett belopp av tillhoppa (145,000 + 19,400 + 18,000) 182,400 kronor, vilken summa emellertid vid frånräknande av förväntad reservation reduceras till 176,000 kronor. Av statsfinansiella skäl kan jag icke tillstyrka, att medel nu beräknas till ytterligare företag inom gruppen I.

Vad härefter angår företagen inom fiskehamnsgruppen II, synes det vara erforderligt att för nästkommande budgetår bereda de ytterligare medel, som krävas för fullbordande av till denna grupp hörande, redan beslutade anläggningar med undantag av hamnen vid Rönnskär, vilken på av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförda skäl torde böra uteslutas ur planen. Det av styrelsen till återstående kostnader för hamnar inom gruppen II beräknade beloppet av 55,000 kronor har jag funnit mig böra godtaga; dock torde beloppet kunna för anslaget avjämnning begränsas till 54,000 kronor.

I enlighet med den ståndpunkt, jag sålunda intagit, skulle anslaget till statens fiskehamnar för nästkommande budgetår bestämmas till (176,000 + 54,000) 230,000 kronor.

Vad först angår det motionsvis framförda kravet på igångsättande av arbeten å en fiskehamn vid Byxelkrok, har, såsom i motionerna framhållits, av statsfinansiella skäl anslag härtill ansetts icke böra äskas vid någon av riksdagarna 1928, 1929 eller 1930.

Av samma skäl anser sig utskottet ej heller nu kunna tillstyrka anslag för ändamålet. Erinras må, att Ölands norra udde icke är helt utan hamnar. Den ej långt från Byxelkrok belägna s. k. Grankullaviken lärer nämligen, enligt vad utskottet inhämtat, kunna bereda ortsbefolkningen rätt så tillfredsställande hamnförhållanden.

*Utskottets
yttrande.*

Vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt i övrigt föreslagit, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar Nilsson i Grånebo m. fl. och Wirsell m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 80 och II: 101), i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må till *statens fiskehamnar* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 230,000 kronor.

statsunder-
stödda fiske-
hamnar.

20:o) Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att till statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor.

[23.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 74—77 av statsrådsprotokollet.

Till statsunderstödda fiskehamnar har riksdagen för tiden från och med år 1920 till och med budgetåret 1930/1931 anvisat tillhopa 2,040,000 kronor, därav för vardera av de båda senaste budgetåren 250,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* beträffande medelsbehovet för ifrågakvarande ändamål för nästkommande budgetår anfört huvudsakligen följande:

I den skrivelse den 19 juni 1930, som legat till grund för Kungl. Maj:ts beslut den 29 augusti 1930 angående anvisande av understöd till vissa hamnanläggningar, hade styrelsen omnämnt ett antal hamnar, beträffande vilka intressenterna i flertalet fall redan avlämnat författningsenliga förbindelser att uppfylla gällande föreskrifter för erhållande av statsbidrag. Det erforderliga statsbidraget skulle för dessa hamnar utgöra 1,508,247 kronor.

I samma skrivelse hade styrelsen omnämnt ytterligare ett antal hamnar, beträffande vilka inväntades fullständiga handlingar angående statsbidrag. För dessa hamnar beräknades ett statsbidrag av i runt tal 1,170,000 kronor.

Hela det sålunda angivna anslagsbehovet skulle således uppgå till 2,678,247 kronor.

Bland de hamnföretag inom förstnämnda grupp, för vilka avlämnats fullständiga förbindelser för intressenterna att uppfylla gällande fordringar för erhållande av statsbidrag och vilka i stort sett vore i det skick, att de snarast borde istandsättas för att de ej skulle förfalla och därmed draga större kostnader för istandsättandet än vad nu beräknades, syntes följande böra nämnas:

Företag.	Erforderligt statsbidrag.
1. <i>Galtabäck</i> , Hallands län	kronor 67,500
2. <i>Viken</i> , Malmöhus län	» 164,800
3. <i>Fotö</i> , Göteborgs och Bohus län	» 48,690
4. <i>Kyrkbacken</i> , Malmöhus län	» 85,320
5. <i>Alabodarna</i> , Malmöhus län	» 82,535
6. <i>Sörfjärden</i> , Gävleborgs län	» 35,100
Därjämte borde följande nyanläggningar och förbättringar av fiskehamnar snarast komma till stånd:	
7. <i>Vejby</i> , Kristianstads län	» 194,000
8. <i>Björkö</i> , Göteborgs och Bohus län	» 153,440
9. <i>Arild</i> , Malmöhus län	» 30,536
10. <i>Skillinge</i> , Kristianstads län	» 101,200

Summa kronor 963,121

För att de sex först uppräknade hamnarna snarast skulle kunna iständsättas erfordrades till påbörjande av arbetena under nästkommande budgetår ett minsta belopp av 260.000 kronor. För bedrivandet av arbetena å Vejby och Björkö, vilka hamnanläggningar med hänsyn till deras stora betydelse för fiskerineringen också syntes böra påbörjas under nästkommande budgetår, erfordrades ett belopp av 200,000 kronor.

Under återopande härav och då starka skäl föreläge för statsmakterna att för nästkommande budgetår besluta en effektiv anslagsökning, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att till statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 460,000 kronor.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — som tidigare vid skilda tillfällen framhållit det stora behovet av hamnanläggningar eller hamnförbättringar i nämnda län och betonat angelägenheten av ökade medel till hamnbyggnadsarbeten inom länet — har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 september 1930 gjort förnyad framställning i sådant avseende och därvid hemställt, att ett avsevärt högre belopp än det för innevarande budgetår anvisade måtte hos riksdagen begäras för budgetåret 1931/1932.

Departementschefen yttrar:

Såsom min företrädare i ämbetet i 1929 och 1930 års statsverkspropositioner framhållit, har man under de senaste åren avsiktligt sökt överföra tyngdpunkten i fråga om fiskehamnsbyggandet från de rena statshamnarna till statsunderstödda hamnar, något som ansetts påkallat med hänsyn till önskvärdheten av att kostnaderna för fiskehamnsanläggningarna till skälig del bestridas av intressenterna. På sätt i berörda sammanhang antytts, måste emellertid en dylik utveckling medföra, att större anspråk än tidigare ställas på bidrag från förevarande anslag till nya fiskehamnar och till förbättring av äldre hamnar. Att ett starkt behov av ökade medel till statsunderstödda fiskehamnar för närvarande föreligger, framgår med all tydlighet såväl av de siffror, vilka anförts i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens skrivelse — dessa siffror utvisa en betydande stegring av bidragskraven i jämförelse med närmast föregående år — som även och icke minst av vad länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrat rörande behövligen fiskehamnsföretag i nämnda län. Jag finner med hänsyn till vad sålunda påvisats ofrånkomligt, att en ökning av förevarande anslag äger rum för nästkommande budgetår. På grund av nödvändigheten att begränsa statsutgifterna har jag dock ansett mig icke kunna biträda en så avsevärd höjning som den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna utan finner mig böra förorda, att anslaget bestämmes till 325,000 kronor.

I likhet med departementschefen finner utskottet en ökning av förevarande anslag motiverad och får, då utskottet ej heller i övrigt haft någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, alltså hemställa,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må till statsunderstödda fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor.

Handels-
hamnar och
farleder.

[24.]

21:o) Kungl. Maj:t har (punkt 24) föreslagit riksdagen att till handelshamnar och farleder för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 350,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 77—79 av statsrådsprotokollet.

Till handelshamnar och farleder har för vartdera av budgetåren 1928/1929 och 1929, 1930 anvisats ett reservationsanslag av 250,000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med ett till 300,000 kronor förhöjt belopp.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1931/1932 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att till handelshamnar och farleder måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett extra reservationsanslag av 545,000 kronor. Styrelsen har beträffande medelsbehovet anfört bland annat följande.

Till fullföljande av redan beslutade arbeten i Mörbylånga och Färjestaden erfordrades ett belopp av 62,000 kronor. Till hamnföretag, vilkas påbörjande redan av Kungl. Maj:t medgivits, samt till ett företag, rörande vilket styrelsen redan anhållit om tillstånd för vederbörande att påbörja detsamma (Köpmannehamn), erfordrades anslag med inalles 345,500 kronor, varav under budgetåret 1931/1932 borde finnas tillgång till 213,500 kronor. Härtill kommer det för anläggning av Köpings djuphamn för år 1931/1932 erforderliga anslaget av 120,000 kronor. Slutligen syntes ett belopp av minst 150,000 kronor böra vara under nästkommande budgetår tillgängligt för nya, ännu icke beslutade arbeten. För budgetåret 1931/1932 skulle således inalles erfordras ett anslag av i runt tal 545,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen omnämnt, anvisade Kungl. Maj:t genom beslut den 8 augusti 1930 statsbidrag från förevarande anslag med tillhopa 207,090 kronor till sex företag, däribland även till påbörjande av de i styrelsens skrivelse omförmälda arbetena i Mörbylånga och Färjestaden. Vid denna bidragsfördelning reserverades av anslaget omkring 110,000 kronor för blivande bidrag till anläggning av djuphamn för staden Köping, vilket länge planerade företag beräknades bli igångsatt under loppet av innevarande budgetår. Genom beslut den 20 september 1930 har Kungl. Maj:t sedermera beviljat bidrag med sistnämnda belopp till detta företags påbörjande i enlighet med av Kungl. Maj:t samma dag fastställd arbetsplan. Av anslaget till handelshamnar och farleder återstår därefter odisponerat ett belopp av endast 102 kronor 79 öre.

Vad medelsbehovet för nästkommande budgetår beträffar, läser med hänsyn till det betydande belopp, som åtgår till bidrag för det omfattande hamnföretaget i Köping — det totala bidragsbeloppet för detta arbete utgör 355,000 kronor — en höjning av nuvarande anslagssumma vara nödvändig för att andra bidragssökandes intressen icke skola bli oskäligt tillbakasatta. Av statsfinansiella skäl kan jag dock icke förorda en så kraftig anslagsökning som den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna. Med utgångspunkt från att bidrag för nästkommande budgetår böra, i ungefär den omfattning som av styrelsen beräknats, avses för hamnföretagen i Köping, Mörbylånga, Färjestaden, Degerhamn och Lysekil samt att därutöver bör finnas tillgängligt något belopp för ännu ej beslutade arbeten, har jag ansett mig böra tillstyrka, att anslaget bestämmes till 350,000 kronor.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må till *handelshamnar och farleder* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 350,000 kronor.

22:o Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till underhåll av fiskehamnar för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Underhåll
av fiske-
hamnar.

[25.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 79 och 80 av statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har riksdagen för budgetåren 1923—1931 anvisat tillhoppa 190,000 kronor, därav för budgetåret 1930/1931 35,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett belopp av 60,000 kronor.

Departementschefen yttrar:

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppgift skulle med hänsyn till redan nu kända förhållanden — utöver beräknad reservation, omkring 600 kronor, samt såsom underhållsbidrag från hamnintressenter förväntat belopp av 2,700 kronor — det oundgängliga medelsbehovet för underhåll av fiskehamnar under budgetåret 1931/1932 uppgå till omkring 42,700 kronor. Under sådana omständigheter och då det därjämte synes påkallat, att ett belopp står till förfogande för mötande av oförutsedda kostnader, läser man icke kunna undgå en jämförelsevis betydande ökning av nuvarande anslagssumma. Så stor ökning, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagits, anser jag mig dock icke kunna förorda. Ett belopp av 50,000 kronor torde kunna vara tillfyllest för tillgodoseende under nästkommande budgetår av ifrågavarande ändamål.

Utskottet, som ej haft någon erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må till *underhåll av fiskehamnar* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

23:o Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen att till uthamn för Haparanda och Tornedalen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Uthamn
för Hapa-
randa och
Tornedalen.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 80—82 i det åberopade statsrådsprotokollet.

[26.]

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 81, av herr *O. Bergqvist* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 126, av herr *E. Hage* m. fl., i vilka yrkats, att riksdagen måtte till uthamn för Haparanda och Tornedalen för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för nämnda yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 81.

För behandlingen vid 1930 års riksdag av frågan om anslag till förevarande anläggning lämnas i statsrådsprotokollet följande redogörelse.

I proposition nr 222 till 1930 års riksdag framlades förslag i fråga om anläggande av uthamn för Haparanda och Tornedalen. Förslaget innebar, att en dylik uthamn skulle anläggas vid Karl Johans stad, omkring 16 kilometer sydväst från Haparanda, i huvudsaklig överensstämmelse med en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utarbetad plan. Denna plan byggde på att mellan Haparanda och hamnen tillsvidare skulle anordnas endast vägförbindelse, för vilket ändamål dels den befintliga kustlandsvägen från Haparanda på vissa sträckor skulle förbättras, dels ock tillfartsväg från nämnda landsväg till hamnen anläggas.

Kostnaderna för samtliga i nu angivna förslag ingående arbeten beräknades av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppgå till 920,000 kronor, varav belöpte på anläggandet av tillfartsväg 75,000 kronor och på förbättring av kustlandsvägen 35,000 kronor samt på själva hamnanläggningen återstoden eller 810,000 kronor. Arbetena med förbättring av kustlandsvägen ansågos emellertid böra utföras genom vederbörande vägdistriktets försorg med bidrag till 90 procent av automobilskattemedel. Behovet av statsanslag skulle alltså avse endast själva hamnen jämte tillfartsvägen. Beträffande kostnaden för själva hamnen, 810,000 kronor, förutsattes emellertid, att såsom villkor för anslags beredande skulle föreskrivas, att vederbörande orsintressenter förbunde sig att delta med 5 procent av nämnda kostnad eller 40,500 kronor. Såsom ytterligare villkor skulle uppställas, att orsintressenterna förbunde sig att bestrida kostnaderna för förvärvande av för hamnområde och tillfartsväg erforderlig mark samt att Haparanda stad övertog hamnens drift och underhåll, varvid hamninkomsterna skulle tillfalla staden. I propositionen uttalades, att anslagsmedel icke borde ställas till förfogande för arbetenas påbörjande, förrän nu angivna villkor uppfyllts.

I enlighet med här nämnda förutsättningar beräknades behovet av statsanslag för ändamålet till $(810,000 - 40,500 + 75,000)$ 844,500 kronor eller i avrundat tal 845,000 kronor, under det att sammanlagda anläggningskostnaden för hamnen jämte tillfartsväg skulle utgöra 885,000 kronor. Av det beräknade anslagsbeloppet äskades i propositionen 200,000 kronor såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1930/1931.

Riksdagen biföll vad Kungl. Maj:t i berörda proposition föreslagit (riksdagens skrivelse nr 297).

I skrivelse den 5 september 1930 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort framställning om medel till fullföljande av arbetena i fråga. Styrelsen har därvid anført, att så snart vederbörliga förbindelser från orsintressenterna och Haparanda stad föreläge, de komme att av styrelsen översändas till Kungl. Maj:t. Hamnarbetet beräknades sedermera taga sin början i slutet av år 1930 och det av riksdagen för budgetåret 1930/1931 anvisade anslaget bliva till budgetårets slut fullt förbrukat. Styrelsen ansåge hamnarbetets rationella bedrivande under budgetåret 1931/1932 kräva ett belopp av 500,000 kronor.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med skrivelse den 2 december 1930 till Kungl. Maj:t överlämnat vederbörlig förbindelse i förut angivna hänseenden från Haparanda stad, har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1930 — med godkännande av förbindelsen — bemyndigat styrelsen att utföra anläggningsarbetena i fråga i överensstämmelse med den förut

godkända planen samt ställt det av riksdagen för innevarande budgetår anvisade anslaget för ändamålet till styrelsens förfogande.

Departementschefen har framhållit, att det dröjsmål, som uppstått med avgivandet av förbindelsen från intressenterna, föranlett en avsevärd förskjutning av tidpunkten för arbetenas igångsättande i förhållande till vad som ursprungligen beräknats. På grund härav syntes ett så stort anslagsbelopp som det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda icke bliva erforderligt för arbetenas rationella bedrivande under nästkommande budgetår. Departementschefen förordade, att anslaget bestämdes till samma summa som för innevarande budgetår eller 200,000 kronor.

Genom att arbetet å ifrågavarande hamnanläggning utsträcker över en alltför lång tid förminskas, enligt vad som för utskottet framhållits, möjligheterna att på ett fullt ekonomiskt sätt genomföra byggnadsplanen. På grund härav vill utskottet förordna en höjning av anslagsbeloppet från äskade 200,000 kronor till 300,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Bergqvist m. fl. och Hage m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 81 och II: 126), må till *uthamn för Haparanda och Tornedalen* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor.

24:o) Kungl. Maj:t har (punkt 27) föreslagit riksdagen att till upprensning av farled förbi Långören till Torhamnsfjärden för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 82—89 av statsrådsprotokollet.

Genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg uppgjorde dåvarande arbetschefen, numera t. f. byråchefen i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, kaptenen S. Stenberg i januari 1929 en plan för anordnande av en förbättrad farled från Östersjön förbi Långören till Torhamnsfjärden i Karlskrona skärgård. Planen upptog tre alternativ, nämligen med ett vattendjup och en bottenbredd av respektive 3.0 och 20 meter, 3.6 och 20 meter samt 3.6 och 25 meter. Kostnaden för själva upprensningen beräknades för dessa alternativ till respektive 34,000, 80,000 och 100,000 kronor. Härtill skulle för samtliga alternativ komma kostnad för uppförandet av nödiga fyrar, för vilket ändamål beräknades ett belopp av 15,000 kronor.

Därefter har länsstyrelsen i Blekinge län framhållit, att upprensning och belysning av ifrågavarande farled komme att bliva till stor nytta för den mindre sjöfarten och för fiskarbefolkningen, samt tillstyrkt upprensningens utförande med ett farledsdjup av 3.6 meter samt en bottenbredd av 20 meter.

I skrivelse den 5 september 1929 med anslagsäskanden för budgetåret 1930/1931 tillstyrkte *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, att upprensningen måtte komma till stånd med ett djup av 3.6 meter samt en bottenbredd av 20 meter ävensom helt utföras med statsmedel, varvid dock utprickning av far-

Utskottets
yttrande.

Upprensning
av farled
förbi Lång-
ören till
Torhamns-
fjärden.

[27.]

leden samt drift och underhåll av de föreslagna fyrarna borde åligga lotsverket. För ändamålet åskade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för budgetåret 1930/1931 ett anslag av 95,000 kronor.

Chefen för marinstabens tillstyrkte förslaget.

Lotsstyrelsen förordade av säkerhetshänsyn det mest omfattande av de tre alternativen, nämligen uppmuddring av infartsrännan till 3.6 meters djup under medelvattenytan och 25 meters bottenbredd. Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för behövlige fyrar beräknade kostnaden av 15,000 kronor borde vara tillfyllest för uppförande av två par agafyrar. Emellertid erfordrades ännu en fyr, nämligen en sektorfyr å fasta landet vid Torhamn. Styrelsen beräknade kostnaden för denna fyranläggning till 3,000 kronor under förutsättning av en agafyr, men tillfälle kunde möjligen yppa sig att i stället anordna en elektrisk fyrlykta. Årlig kostnad för underhåll, drift, tillsyn och skötsel av de ifrågasatta fem agafyrarna tillsammans beräknades uppgå till omkring 1,000 kronor, varmed omkostnadsstaten för lots- och fyrinrättningen komme att belastas. Därest fyren vid Torhamn bleve anordnad för elektrisk drift, borde nämnda fyr överlämnas till Torhamns kommun, som i så fall borde svara för fyrens underhåll, drift, tillsyn och skötsel.

Kommerskollegium förklarade sig för sin del, ur synpunkten av de intressen kollegium företrädesvis hade att bevaka, icke kunna allenast med hänsyn till sjöfarten, vilken syntes vara av allenast ringa omfattning och av så gott som uteslutande lokal karaktär, tillstyrka medel för ändamålet till förslaget belopp, helst som utvägar icke syntes saknas att på annat sätt tillgodose jämväl åtminstone största delen av den minsta sjöfartens berättigade intresse av att äga tillgång till dylik hamn. Kollegium syftade härvid på framkomna särskilda förslag dels om eventuellt utbyggande av en ifrågasatt fiskehamnsanläggning vid Utklipporna att tjäna jämväl som nödhamn för den mindre sjöfarten, dels ock om anordnande av fyrbelysning av inloppet till Kållafjärden. Kollegium fann sig efter hörande av sin sjötekniske konsulent böra, under förutsättning att nämnda fiskehamnsanläggning utan alltför höga kostnader kunde för ändamålet utbyggas, giva sitt förord åt förslaget härutinnan. Om däremot ur kostnadssynpunkt eller eljest det sålunda förordade förslaget icke skulle finnas böra realiseras, syntes det kollegium böra göras till föremål för närmare undersökning, vilka säkerhetsanstalter, som kunde erfordras för att göra den nyssnämnda Kållafjärden även under mörker lätt tillgänglig såsom nödhamn.

Motionsvis framfördes vid 1930 års riksdag det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1929 framlagda förslaget om uppmuddring av farleden förbi det vid Blekinges sydöstra udde belägna Långören till Torhamnsfjärden samt i samband därmed nämnda farleds förseende med fyrbelysning.

Riksdagen framhöll för egen del, att bristen på nödhamnsmöjligheter å denna av havsfiskare och andra sjöfarande livligt trafikerade del av svenska Östersjökusten för närvarande vore synnerligen påtaglig. De mindre fartyg, varom här i stor utsträckning vore fråga, utsattes ofta för synnerligen ödesdigra påfrestningar och risker, när de hade att under hårt väder antingen runda de yttre skären utanför Karlskrona eller ock söka skydd långt upp mot

Kalmarsund. I jämförelse med den betydande ökning av skyddsmöjligheterna, som genom farledsförbättringen skulle vinnas, måste det därför erforderliga beloppet få anses jämförelsevis måttligt. Företaget syntes dock hava den omfattning, att förslag härom bör avvaktas från Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 5 september 1930 har nu *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* gjort förnyad framställning i ämnet.

Styrelsen har därvid uttalat, att styrelsen funnit lotsstyrelsens förslag om breddning av farleden till 25 meter med hänsyn till strömsättningen vara synnerligen ändamålsenligt. Styrelsen har alltså nu tillstyrkt upprensningens utförande enligt det förut omnämnda, mest omfattande alternativet, avseende ett djup av 3.6 meter samt en bottenbredd av 25 meter. Kostnaderna härför hava, i enlighet med den tidigare beträffande upprensningsarbetena verkställda beräkningen och med hänsynstagande till vad lotsstyrelsen anfört i fråga om fyranordningar, uppskattats till sammanlagt 118,000 kronor. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av ett anslag å nämnda belopp till förevarande ändamål.

I samband härmed har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt en beräkning av kostnaderna för uppuddring av den inre farleden från Torhamnsfjärden till Karlskrona såsom direkt fortsättning av farleden förbi Långören till Torhamnsfjärden. Denna upprensning — vilken, på sätt i det föregående omnämnts, med ett djup av 3.6 meter och en farledsbredd av 20 meter år 1929 beräknats draga en kostnad av 124,000 kronor — har nu med samma bredd och djup, som föreslagits beträffande Långörenleden, beräknats betinga en utgift av 161,000 kronor, oberäknat kostnader för utprickning och eventuell belysning.

Jämväl över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nu föreliggande framställning hava chefen för marininstaben, lotsstyrelsen och kommerskollegium yttrat sig.

Med anledning av att kommerskollegium förordat en upprensning till ett djup av minst 4.6 meter av den yttre delen av farleden i fråga har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* i utlåtande den 13 oktober 1930 förklarat sig anse det föreslagna djupet 3.6 meter tillräckligt även i farledens yttre del. Skulle denna del upprensas till 4.6 meters djup, så ökades kostnaden för företaget i dess helhet, inklusive fyrbelysning, till 212,000 kronor, en så betydande kostnadsökning, att den ej syntes styrelsen tillräckligt motiverad.

Länsstyrelsen i Blekinge län har i skrivelse den 9 augusti 1930 uttalat sig för ledens upprensning till 25 meters bredd.

Departementschefen finner ett påtagligt behov föreligga i synnerhet för den mindre sjöfarten att äga tillgång till skyddad ankarsättning vid ifrågasvarande del av Östersjökusten. Med hänsyn till det särskilda syfte, som det här gällde att tillgodose, syntes av de olika förslag, som i ärendet omförmälts, endast de som avse upprensning av farleden förbi Långören till Torhamnsfjärden samt åstadkommande av ett fyrbelyst inlopp till Källafjärden böra komma under övervägande. Med stöd av den föreliggande utredningen förordade departementschefen, att av dessa båda förslag det förstnämnda erhöle företräde. Departementschefen ansluter sig till den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

förordade upprensningen av farleden i dess helhet till ett vattendjup av 3,6 meter och en bottenbredd av 25 meter, vilken skulle komma att tillgodose behovet av skyddsmöjligheter på ett sätt, som beträffande de fartyg, för vilka riskerna under nuvarande förhållanden vore störst — nämligen fiskebåtar och mindre lastfartyg i kustfart — kunde anses fullt tillfredsställande, samt tillstyrker ett genomförande av styrelsens förslag oförändrat.

Vidare framhålles att, ehuru det tillstyrkta upprensningsarbetet — såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen betonat — är att anse såsom ett självständigt företag och ej blott såsom ett led i en upprensning av östra farleden till Karlskrona, utredningen i ärendet visar, att möjlighet föreligger att i en framtid, om så skulle anses önskvärt, verkställa en uppmuddring av den inre farleden från Torhamnsfjärden in till Karlskrona såsom en direkt fortsättning på den nu tilltänkta farleden.

Beträffande kostnaderna yttrar departementschefen följande.

Mot de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för nu ifrågakvarande företag, slutande å ett belopp av 118,000 kronor, torde i och för sig intet vara att erinra. Emellertid skulle någon nedsättning av den i totalsumman ingående utgiftsposten till anordnandet av fyrbelysning kunna ske, därest, såsom lotsstyrelsen alternativt tänkt sig, den i kostnadsberäkningen upptagna agafyren å fastlandet vid Torhamn kunde ersättas med en elektrisk fyrlykta. Ännu kan icke avgöras, huruvida erforderliga förutsättningar härför komma att bliva för handen. Då jag av statsfinansiella skäl nödgas föreslå, att det för företaget behövlige anslagsbeloppet fördelas på två budgetår, torde likväl tillfälle beredas att före äskande av slutanslag till upprensningens arbetena taga ståndpunkt till denna detaljfråga.

Underhåll och drift av föreslagna fyrrar torde, i den omfattning lotsstyrelsen förutsatt, bära omhändertavas och bekostas av lotsverket. Beträffande fyrrarnas anordnande torde erforderligt samarbete mellan lotsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bära äga rum.

För nästkommande budgetår vill jag till arbetena i fråga föreslå ett anslagsbelopp av 75,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Under erinran att 1930 års riksdag uttalat sig för en upprensning av Långörenleden i syfte att bereda nödhamnsmöjligheter å ifrågakvarande av havsfiskare och andra sjöfarande livligt trafikerade del av den svenska Östersjö-kusten, får utskottet tillstyrka förevarande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *upprensning av farled förbi Långören till Torhamnsfjärden* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

Vissa med
upprensning
av Oxdjupet
samman-
hängande
utgifter.

25:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *vissa med upprensning av Oxdjupet sammanhängande utgifter* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 10,000 kronor.

[28.]

26:o) Beträffande departementschefens uttalanden (sid. 90—101 i statsrådsprotokollet) rörande inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn jämte i ämnet väckta motioner kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

Inomskärs-
farled Rams-
vikskilen—
Ålstens-
hamn.

anmäla.

27:o) Departementschefen har (sid. 101—103 av statsrådsprotokollet) anmält frågan om upprensning av norra inloppet till Fårösund.

Departementschefen har därvid erinrat, att 1930 års riksdag till försöksarbeten för ifrågavarande upprensning anvisat ett extra reservationsanslag av 65,000 kronor.

Upprensning
av norra in-
loppet till
Fårösund.

Sedan *vattenfallsstyrelsen*, som erhållit i uppdrag att utföra berörda arbeten, avslutat desamma, har styrelsen i skrivelse den 29 september 1930. framlagt resultaten av desamma. Styrelsen har förklarat sig anse dessa resultat bestyrka styrelsens tidigare kostnadsberäkningar. Med ledning av de vunna erfarenheterna samt med vissa härav föranledda ökningar av de kubikmassor, som måste borttagas, har styrelsen framlagt kalkyler rörande kostnaderna för farledens upprensning enligt tre olika av styrelsen angivna alternativ. Av dessa avser alternativ 1 en upprensning av farleden i dess helhet till 5.5 meters djup och 45 meters bottenbredd, medan alternativ 2 innefattar en begränsning av farledsbredden till 40 meter i farledens södra del och alternativ 3 går ut på — förutom nyssnämnda ändring beträffande bredden — jämväl en inskränkning av bottendjupet i farledens norra och södra delar till 5.0 meter. Kostnaderna för dessa olika alternativ hava, utöver det till försöksarbeten anvisade anslagsbeloppet, uppskattats till respektive 450,000 kronor, 425,000 kronor och 375,000 kronor. Styrelsen har för sin del tillstyrkt arbetenas utförande i enlighet med alternativ 2.

I avgivna utlåtanden hava *länsstyrelsen i Gotlands län*, *kommerskollegium*, *chefen för marininstaben* samt *lotsstyrelsen* helt eller i huvudsak anslutit sig till vad vattenfallsstyrelsen föreslagit. Även *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har förklarat sig icke hava något att erinra mot genomförande av det utav vattenfallsstyrelsen tillstyrkta alternativet 2. Beträffande kostnaderna för upprensningen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen däremot uttalat en från vattenfallsstyrelsens mening avvikande uppfattning. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — som på närmare angivna grunder ansett resultaten av de utförda försöksarbetena icke bestyrka vattenfallsstyrelsens kostnadsberäkningar utan visa, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ej övervärderat svårigheterna vid upprensningen — har icke ansett skäl föreligga till frångående av sina tidigare kostnadsberäkningar. För sin del har styrelsen beräknat kostnaderna för alternativ 2 till 784,000 kronor utöver det till försöksarbeten anvisade anslagsbeloppet. För budgetåret 1931/1932 har styrelsen beräknat medelsbehovet till 400,000 kronor.

För egen del anför *departementschefen* följande:

Med anledning av vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört rörande beräkningen av kostnaderna för ifrågavarande arbeten, har ärendet måst remitteras till vattenfallsstyrelsen för förnyat utlåtande, vilket vid den tid-

punkt, då arbetet med statsverkspropositionen måst avslutas, ännu icke inkommit. Jag har därför ännu icke kunnat för egen del taga ståndpunkt till de i ärendet föreliggande alternativa förslagen. På grund härav och då i varje fall med hänsyn till rådande statsfinansiella situation medel för arbetenas utförande icke kunna för närvarande beredas, har jag icke anledning att tillstyrka beräknande av anslag för ändamålet.

I detta sammanhang har utskottet förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 78, av herrar *G. W. Roos* och *L. G. Bodin* samt den andra inom andra kammaren, nr 119, av herr *A. Gardell* i Stenstu m. fl., i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville till uppreisning av norra inloppet till Färösundsleden anvisa ett reservationsanslag av 425,000 kronor.

I fråga om de skäl, motionärerna åberopat till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen I: 78.

Utskottets
yttrande.

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet avstyrka det motionsvis framförda förslaget om anvisning vid innevarande riksdag av anslag till ifrågavarande farledsföretag.

Utskottet hemställer alltså,

att de av herrar *Roos* och *Bodin* samt *Gardell* i Stenstu m. fl. väckta motionerna (I: 78 och II: 119) ej må av riksdagen bifallas.

Vägtrafikväsendet.

Bidrag till
vissa kom-
munikations-
ändamål.

28:o) Kungl. Maj:t har (punkt 29) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie reservationsanslaget till bidrag till vissa kommunikationsändamål, nu 35,000 kronor, med 5,000 kronor till 40,000 kronor.

[29.] Ifrågavarande anslag utgjorde budgetåret 1928/1929 20,000 kronor, budgetåret 1929/1930 30,000 kronor och innevarande budgetår 35,000 kronor.

Departementschefen har yttrat bland annat:

Till bidrag till vissa kommunikationsändamål stå för nu löpande budgetår till förfogande dels anslag å 35,000 kronor och dels en reservation från budgetåret 1929/1930 å omkring 12,600 kronor eller sammanlagt omkring 47,000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att tillgodose behovet av isvägar, varutinnan jag tillåter mig att hänvisa till vad som anfördes i nästlidet års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 31), torde för detta ändamål få avses minst det härför beräknade beloppet, 5,000 kronor. Tages vidare i betraktande, att det — på sätt framgår av 1929 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 28) — under ännu någon tid torde komma att förefinnas ett ökat behov av bidrag till understödjande av ångbåtstrafiken å vissa norrländska sjöar, synes det, såvitt nu kan bedömas, även med oförmälda medelstillgång å anslaget icke antagligt att detta skall räcka jämväl

till bestridande av kostnaderna för de mest trängande istandsättningsåtgärderna å fjällstugorna i fråga. För detta ändamål synes en anslagshöjning för nästkommande budgetår av 5,000 kronor bliva erforderlig.

Utskottet, som ej haft någon erinran mot förevarande förslag, hemställer, att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till bidrag till vissa kommunikationsändamål, nu 35,000 kronor, med 5,000 kronor till 40,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

29:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) hemställer utskottet, att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader, nu 50,000 kronor, med 10,000 kronor till 40,000 kronor.

Bidrag till
skjutsentreprenader.

[30.]

30:o) Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att till registrering av motorfordon för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor.

Registrering
av motorfordon.

[31.]

Utredningen återfinnes å sid. 105—107 i statsrådsprotokollet.

Till bestridande av utgifter för registrering av automobiler anvisade 1927 års riksdag ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor. För vardera av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 har anslaget uppförts med ett till 20,000 kronor förhöjt belopp. Den av 1928 års riksdag sålunda beslutade ökningen vidtogs dels för att bereda personalen å det inom generalstaben förda centralregistret över motorfordon viss avlöningsförhöjning, dels ock med hänsyn till storleken av de utgifter, som i övrigt kunde väntas komma att belasta anslaget.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 221 framställda förslag anvisade 1930 års riksdag för budgetåret 1930/1931 för ändamålet ett med hänsyn till belastningen under budgetåret 1928/1929 till 30,000 kronor förhöjt anslag, varvid samtidigt anslagets benämning ändrades till »Registrering av motorfordon».

I skrivelse den 3 juli 1930 har *chefen för generalstaben* gjort framställning om anslag för budgetåret 1931/1932 för centralregistrets förande med ett till 13,800 kronor förhöjt belopp. Därvid anföres, att motorfordonsregistrets förande under budgetåret 1931/1932 kunde beräknas medföra följande kostnader utöver det för närvarande utgående anslaget av 11,400 kronor:

Avlöning under 10 månader till ett extra kvinnligt biträde ..	kronor 1,500
Löneförhöjning med vardera 300 kronor åt två biträden	» 600
Ökning av anslaget för tillfälliga utgifter	» 300
	<hr/>
	Summa kronor 2,400.

Departementschefen yttrar följande:

Skötseln av ifrågavarande centralregister omhänderhaves av en officer (i reserven) i egenskap av föreståndare samt tre kvinnliga biträden — ett kansli-

biträde och två skrivbiträden — vartill kommer under en del av året ett extra biträde. Kanslibiträdet erhöll, räknat från och med den 1 juli 1928, arvodesförhöjning med 300 kronor för år till 3,000 kronor. Av skrivbiträdena är det ena anställt sedan mars 1928 och det andra från senare tidpunkt, båda mot ett arvode av 2,100 kronor för år. Det nu framlagda förslaget avser att bereda de två tidigast antagna biträdena arvodesförhöjning från och med den 1 juli 1931 med för vardera 300 kronor för år eller tillhoppa 600 kronor. Häremot synes intet vara att erinra, varvid förutsattes, att dyrtidstillägg å ifrågavarande arvoden liksom hittills icke skall utgå. Mot vad chefen för generalstaben i övrigt hemställt har jag icke heller funnit anledning till erinran.

Vid bifall till framställningen skulle den årliga kostnaden för centralregistret, som för innevarande budgetår utgör sammanlagt 12,450 kronor, komma att uppgå till ett belopp av 13,800 kronor, fördelat på följande sätt:

Avlöningar:	Kronor.
Föreståndaren	3,180
Kanslibiträde	3,300
Ett skrivbiträde	2,400
» »	2,100
Tillfällig arbetskraft.....	1,500
Expenser (kartonger, kort m. m.)	1,320

Den sålunda ökade belastningen synes icke behöva föranleda någon höjning av anslagsbeloppet.

Utskottets
yttrandc.

Utskottet har icke haft anledning till erinran mot förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *registrering av motorfordon* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor.

Besiktning
av motor-
fordon.

31:o Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 32) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *besiktning av motorfordon* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 1,050,000 kronor.

Luftfartsväsendet.

at
regelbunden
m. m.

32:o Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 33—42) angående anslag till luftfartsväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

[33—
42.]

anmäla.

Byggnadsväsendet.

33:o) Kungl. Maj:t har (punkt 43) föreslagit riksdagen att till byggnadsstyrelsens verksamhet för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 133,000 kronor.

Byggnads-
styrelsens
verksamhet.

[43.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 156—157 i statsrådsprotokollet.

I det ordinarie förslagsanslaget å 256,300 kronor till byggnadsstyrelsen ingår en post å 67,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Utöver det ordinarie anslaget har riksdagen till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet sedan flera år tillbaka anvisat ett extra anslag, senast för budgetåret 1930/1931 till belopp av 95,200 kronor. Sistnämnda anslag är avsett till avlöningar, i den mån den ordinarie anslagsposten icke förslår, till icke-ordinarie befattningshavare och tillfälliga arbetsbiträden å styrelsens samtliga byråer utom byggnadsbyrån, beträffande vars icke-ordinarie befattningshavare kostnaderna för avlöningar jämlikt medgivande av riksdagen påföras anslagen för de av byggnadsstyrelsen omhänderthavda byggnadsföretagen enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 28 augusti 1930 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anslag till upprätthållande av styrelsens verksamhet för budgetåret 1931/1932.

Styrelsen meddelar, att avlöningarna till icke-ordinarie befattningshavare å styrelsens samtliga byråer med undantag av byggnadsbyrån under nu löpande budgetår beräknas komma att uppgå till i runt tal 146,500 kronor, avlöningsförhöjningar inräknade. För nästkommande budgetår beräknar styrelsen, att avlöningarna till samma personal med hänsyn till intjänata ålderstillägg komma att ökas med 2,200 kronor till omkring 148,700 kronor.

Styrelsen gör vidare framställning om beredande av medel för anställande av ytterligare ett ritkunnigt biträde, avsett för handhavandet av det till styrelsens utredningsbyrå hörande byggnadsarkivet. Detta biträde skulle i likhet med övriga ritkunniga skrivbiträden hänföras till lönegrad 7 i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän med en begynnelselönen av 2,520 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för gratifikationer åt tjänstgörande arkitekter utom stat, avlöning åt den tekniske inspektören vid de kungl. teatrarna, tillfälliga biträden m. m. har styrelsen för nästkommande budgetår beräknat ett oförändrat belopp av 16,000 kronor.

För samtliga nu angivna kostnader skulle alltså för budgetåret 1931/1932 erfordras ett sammanlagt belopp av (148,700 + 2,520 + 16,000) 167,220 kronor eller i runt tal 167,200 kronor. Då den å styrelsens stat upptagna anslagsposten till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare uppgår till 67,000 kronor, skulle alltså till upprätthållande av styrelsens verksamhet för nästa budgetår behövas ett extra anslag av 100,200 kronor.

I anledning av styrelsens förslag om medel till anställande av ytterligare ett biträde å styrelsens utredningsbyrå hava utlåtanden inhämtats av *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, som förklarar sig, därest behov av det

ifrågasatta biträdet förefunnes, intet hava att erinra mot den föreslagna placeringen i lönegrad, samt av *statskontoret*, som gjort enahanda uttalande.

Departementschefen har anfört följande:

Vad först angår frågan om beredande av medel för anställande av ytterligare ett ritkunnigt biträde inom byggnadsstyrelsen, torde behovet härav icke vara så trängande, att icke med denna åtgärd ännu något kan anstå.

Beträffande styrelsens framställning i övrigt må erinras, att för avlöningar under budgetåret 1930/1931 till icke-ordinarie personal å styrelsens samtliga byråer med undantag av byggnadsbyrån i 1930 års statsverksproposition räknades med ett belopp av 146,200 kronor eller, om förut nämnda, i det ordinarie anslaget ingående post å 67,000 kronor frånräknas, 79,200 kronor, vilket sistnämnda belopp tillsammans med beräknade 16,000 kronor till tjänstgörande arkitekter utom stat m. m. motsvarar det för samma budgetår uppförda förstärkningsanslaget å 95,200 kronor. Då emellertid ett belopp av 146,500 kronor visat sig erforderligt för förstnämnda ändamål, står under innevarande budgetår för det senare ändamålet till förfogande allenast 15,700 kronor. Byggnadsstyrelsens förslag i förevarande del avser en höjning av förstärkningsanslaget med 2,200 kronor till avlöningsförhöjningar samt därutöver en ökning med 300 kronor för att ånyo bringa upp posten till arkitekter m. m. till det tidigare för ändamålet beräknade beloppet av 16,000 kronor. Anslaget skulle således för tillgodoseende av de ändamål, för vilka detsamma nu är avsett, höjas från 95,200 kronor med 2,500 kronor till 97,700 kronor. Mot en sådan ökning har jag icke något att erinra.

Viss förändring beträffande förevarande anslag påkallas vidare för genomförande av det utav chefen för finansdepartementet tidigare i dag under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» omnämnda förslaget om utbrytande ur huvudtitlarnas allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar av resekostnaderna för vissa grupper av förrättningsmän. I enlighet härmed torde de hittills från sjätte huvudtitelns allmänna resekostnadsanslag bestridda rese- och traktamentskostnaderna för byggnadsstyrelsens tjänstemän böra från och med nästkommande budgetår avföras från nu förevarande anslag. I anslaget bör för sådant ändamål enligt vad verkställd utredning utvisat inräknas ett belopp av förslagsvis 35,000 kronor, vilket belopp för avrundning av anslagssumman torde kunna jämkas till 35,300 kronor. I samband härmed torde anslaget böra i riksstaten erhålla förslagsanslags natur. Utgifterna för resekostnads- och traktamentsersättningar torde under anslaget böra redovisas å särskild bokföringstitel.

I enlighet med vad här anförts skulle förevarande anslag för nästkommande budgetår bestämmas till 133,000 kronor.

Under åberopande av vad departementschefen anfört, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *byggnadsstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 133,000 kronor.

34:o Kungl. Maj:t har (punkt 44) föreslagit riksdagen att till länsarkitekter för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 82,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 158 och 159 av åberopade statsrådsprotokollet.

Det extra anslaget till länsarkitekter höjdes för budgetåret 1930/1931 från 57,000 kronor till 62,000 kronor. Med denna förhöjning avsågs att bestrida kostnaderna för ökande av antalet länsarkitektsbefattningar från tio till elva.

I skrivelse den 26 augusti 1930 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att till avlöning åt länsarkitekter måtte för budgetåret 1931/1932 anvisas ett till 67,000 kronor förhöjt belopp. Ökningen, 5,000 kronor, är avsedd till inrättande av en ny länsarkitektsbefattning.

Byggnadsstyrelsen har i berörda framställning även ansett sig böra erinra om att styrelsen i sin skrivelse angående anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1930/1931 framhållit, att länsarkitekternas arbetsbörla på vissa håll blivit synnerligen tyngande och att behov av tjänstebiträden eller vidtagande av andra åtgärder för arbetets underlättande och ärendenas påskyndande gjort sig med styrka gällande, särskilt beträffande de i Stockholm, Göteborg, Malmö och Växjö stationerade länsarkitekterna. Byggnadsstyrelsen förklarade sig emellertid böra i första hand verka för institutionens utbyggnad över samtliga län, innan åtgärder vidtoges i nyssnämnda avseende.

Departementschefen har anfört följande:

Såsom byggnadsstyrelsen framhållit, omfattar länsarkitektsinstitutionen numera samtliga län utom Jämtlands län. I likhet med styrelsen anser jag, att ifrågavarande, successivt uppbyggda organisation nu bör helt genomföras och alltså utsträckas att omfatta även sistnämnda län. Då detta med hänsyn till de nuvarande länsarkitektsdistriktens storlek och länsarkitekternas arbetsbörla icke låter sig göra annat än genom inrättandet av ytterligare en sådan befattning, tillstyrker jag byggnadsstyrelsens därom framställda förslag.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagens beslut i anslagsfrågan föreligger, fatta beslut i fråga om den ändring av distriktsindelningen, som kan föranledas av den nya befattningens inrättande, ävensom att i övrigt därutinnan vidtaga de ändringar, som kunna visa sig behöfliga. Arvodet till den nye länsarkitekten torde böra bestämmas till 5,000 kronor, vilket skulle medföra en höjning av anslaget med motsvarande belopp.

Höjning av anslaget påkallas vidare för genomförande av det av chefen för finansdepartementet tidigare i dag under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» omnämnda förslaget om utbrytande ur huvudtitlarnas allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar av resekostnaderna för vissa grupper av förrättningsmän. Länsarkitekternas rese- och traktamentskostnader, vilka hittills avförts från sjätte huvudtitelns allmänna resekostnadsanslag, torde i enlighet härmed böra från och med nästkommande budgetår bestridas från nu förevarande anslag. För detta ändamål torde, enligt vad verkställd utredning visat, böra i anslaget inräknas ett belopp av 15,000 kronor, i samband varmed anslaget bör erhålla förslagsanslags natur. Utgifterna för rese- och traktamentsersättningar torde under anslaget böra redovisas å särskild bokföringstitel.

I enlighet med vad här förordats skulle förevarande anslag för nästkommande budgetår upptagas med 82,000 kronor.

Utskottet har ej velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel för anställande av ytterligare en länsarkitekt. Härigenom skulle länsarkitektorganisationen bliva utsträckt att omfatta samtliga län.

Emot Kungl. Maj:ts förslag, att rese- och traktamentskostnaderna för länsarkitekterna skola bestridas av förevarande anslag, har utskottet ej funnit anledning till erinran, liksom ej heller emot beräkningen av anslagets belopp.

Med anledning av byggnadsstyrelsens uttalande om anställande av tjänstebiträden åt länsarkitekterna eller vidtagande av andra åtgärder för arbetets underlättande och ärendenas påskyndande anser sig utskottet icke böra underlåta att som sin mening redan nu framhålla, att anställande av dylika tjänstebiträden icke bör för framtiden ifrågakomma i andra fall än då sådant finnes vara av omständigheterna oundgängligen påkallat. Därest någon länsarkitekts arbetsbörd skulle befinnas så stor, att därigenom vållas avsevärt men för ärendenas behöriga handläggning, lär i stället andra utvägar till frågans lösande böra undersökas. I första hand synes man böra se till, huruvida icke en omläggning av distriktsindelningen lämpligen kan äga rum, i syfte att mera jämnt mellan de olika länsarkitekterna fördela arbetsmängden. Beslut härom torde emellertid ankomma på Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *länsarkitekter* för budgetåret 1931/1932
anvisa ett extra förslagsanslag av 82,000 kronor.

**Byggnader
och
reparationer.**

35:o) I förslaget till riksstat för budgetåret 1930/1931 har Kungl. Maj:t upptagit det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer med oförändrat belopp, 525,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 159—162 i återopade statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, som för budgetåret 1925/1926 var uppfört med 450,000 kronor, höjdes med hänsyn till ökningen av kronans under byggnadsstyrelsens vård ställda fastighetsbestånd från och med budgetåret 1926/1927 till 500,000 kronor samt från och med budgetåret 1929/1930 till 525,000 kronor.

Till förstärkning av det ordinarie anslaget hava under flera år anvisats särskilda extra anslag, för budgetåren 1928—1931 till belopp av respektive 850,000, 800,000 och 800,000 kronor.

Jämlikt medgivande av statsmakterna hava av vart och ett av de för ifrågavarande ändamål under de senaste fem budgetåren tillgängliga beloppen 50,000 kronor tagits i anspråk för sådana restaureringsarbeten å Kalmar och Läckö slott, vilka ansetts oundgängligen nödvändiga till förhindrande av ytterligare förstörelse av nämnda slott. Det förutsattes vid denna frågas behandling år 1926, att ifrågavarande restaureringsarbeten skulle fördelas på flera år samt att kostnaderna för arbetena skulle påföras förevarande anslag, därvid, efter utredning av byggnadsstyrelsen, för varje år visst maximumbelopp skulle fastställas.

I skrivelse den 20 augusti 1930 har *byggnadsstyrelsen* anmält behovet av anslag till byggnader och reparationer för budgetåret 1931/1932. Därvid har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1931/1932 *dels* upptaga det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer till oförändrat belopp 525,000 kronor, *dels ock* till förstärkning av samma anslag anvisa ett extra anslag av 910,000 kronor.

Sedermera har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 12 november 1930 överlämnat planer rörande nödvändiga restaureringsarbeten å Kalmar och Läckö slott under budgetåret 1931/1932 och därvid anfört, att de i arbetsplanerna beräknade kostnaderna utgjorde för Kalmar slott 30,000 kronor och för Läckö slott 22,161 kronor 97 öre eller tillsammans 52,161 kronor 97 öre. Denna summa syntes emellertid kunna minskas till 50,000 kronor genom att kostnaderna för genomförandet av arbetsplanen för Läckö begränsades till 20,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Vad beträffar byggnadsstyrelsens förslag om vissa brandskyddsåtgärder m. m. i landsarkivets lokaler i Uppsala slott vill jag erinra, att detta ärende för närvarande ankommer på ecklesiastikdepartementets handläggning och torde, efter vad jag försport, komma att, när omständigheterna det medgiva, upptagas till prövning. Frågan om anordnande av vaktmästarbostad i länsresidenset i Visby torde jag få anmäla under en följande punkt.

Mot de av byggnadsstyrelsen framlagda planerna för restaureringsarbeten å Kalmar och Läckö slott under nästkommande budgetår har jag intet att erinra. Jag tillstyrker därför, att till dessa ändamål för nämnda budgetår avses ett belopp av sammanlagt 50,000 kronor.

Med bortseende från de för omförmälda arbeten i Uppsala och Visby beräknade medlen, 30,000 kronor, men med inräknande av nyssnämnda belopp av 50,000 kronor för fortsatt restaurering av Kalmar och Läckö slott skulle enligt byggnadsstyrelsens förslag för budgetåret 1931/1932 till byggnader och reparationer erfordras tillhoppa 1,405,000 kronor. Härav skulle å förstärkningsanslaget komma ett belopp av 880,000 kronor, vilket innebär en ökning av detta anslag med 80,000 kronor. Med hänsyn till byggnadsstyrelsens utredning i ärendet och då till följd av förutnämnda disposition av medel från ifrågavarande anslag till anordnande av provisoriska lokaler för lantmäteriuundervisningen vissa underhållsarbeten måst anstå, anser jag en höjning av anslaget vara av omständigheterna påkallad. Höjningen torde dock kunna begränsas till 50,000 kronor och anslagsbeloppet alltså bestämmas till 850,000 kronor.

Utskottet, som tillstyrker, att för ifrågavarande ändamål beviljas, utöver det ordinarie reservationsanslaget till oförändrat belopp, det av Kungl. Maj:t äskade extra anslaget å 850,000 kronor, får under nu förevarande punkt hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må i riksstaten upptaga det ordinarie reservationsanslaget till *byggnader och reparationer* med oförändrat belopp 525,000 kronor.

Förstärkning av reservationsanslaget till byggnader och reparationer. 36:o) Under åberopande av vad som anförts under nästföregående punkt, hemställer utskottet,

[45.]

att riksdagen må till förstärkning av reservationsanslaget till byggnader och reparationer för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 850,000 kronor.

Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm. 37:o) Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46) hemställer utskottet,

[46.]

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, nu 100,000 kronor, med 40,000 kronor till 60,000 kronor.

Restaurering av slottskapellet och södra portiken å Stockholms slott. 38:o) Kungl. Maj:t har (punkt 47) föreslagit riksdagen att till restaurering av slottskapellet och södra portiken å Stockholms slott för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 59,000 kronor.

[47.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 163—166 av statsrådsprotokollet.

Under senare år hava med anlitande av särskilt anvisade riksstatsanslag verkställt vissa restaureringsarbeten å Stockholms slott. Till en början inriktades dessa arbeten på återställandet av slottets yttre, och för detta ändamål anvisade riksdagen för tiden från och med år 1922 till och med budgetåret 1928/1929 anslag under sjätte huvudtiteln å tillhopa 1,299,000 kronor. Sedan arbetena härmed avslutats, påbörjades åtgärder för en inre restaurering med anvisande av medel för återställande av rikssalen i ett värdigt skick. För detta ändamål har för vartdera av de två senaste budgetåren anvisats ett anslag å 118,000 kronor. Arbetena med rikssalens restaurering beräknas bliva avslutade under år 1931.

Angelägenheten av snara åtgärder för restaurering av vissa delar av slottets inre har vid upprepade tillfällen under det senaste årtiondet framhållits bland annat av riksdagens revisorer. Sålunda påpekade 1920 års revisorer särskilt rikssalens bristfälliga skick och behovet av en genomgripande restauration av denna sal. 1925 års revisorer, som vitsordade riktigheten av vad 1920 års revisorer sålunda yttrat, framhöllo emellertid, att jämväl åtskilliga andra delar av slottets inre befunne sig i ett synnerligen bristfälligt tillstånd, samt anförde, att det enligt revisorerernas mening icke kunde anses försvarligt att längre uppskjuta avhjälpandet av dessa bristfälligheter. För ändamålet syntes särskilda anslagsmedel snarast böra beredas, därest icke genom ytterligare dröjsmål med restaureringsarbetet bristerna skulle förvärras och följaktligen också kostnaderna för deras botande fördyras. I en över revisorerernas ifrågavarande uttalanden avgiven förklaring omnämnde ståthållarämbetet å Stockholms slott åtskilliga erforderliga inre restaureringsarbeten, rörande vilka förberedande undersökningar verkställt men som icke inom rimlig tid kunde tänkas genomförda utan särskilda anslagsmedel, samt angav

därvid, förutom återställande av rikssalen, i första rummet restaurering av slottskapellet med det därutanför belägna södra valvet.

I skrivelse den 30 augusti 1930 har nu riksmarskalksämberet meddelat, att ståthållarämbetet å Stockholms slott överlämnat av slottsarkitekten, generaldirektören Ivar Tengbom framlagd utredning med förslag i fråga om restaurering av slottskapellet jämte slottets södra portik, det s. k. södra slottsvalvet, mellan kapellet och rikssalen.

Beräkningen av kostnaderna för ifrågavarande arbeten är — yttrar slottsarkitekten — baserad på företagna undersökningar och prov, men det ligger i sakens natur, att någon större grad av exakthet är mycket svår att ernå vid sådana ytterst svårbedömliga och ovissa arbeten, som det här är frågan om, och där det är omöjligt att i detalj på förhand konstatera de befintliga skadorna. Kostnadsberäkningen ställer sig på följande sätt:

Slottskapellet:

	Kronor	Kronor
Restaurering och rengöring av väggar, tak, plafondmålningar, altare, predikstol och orgelfasad	56,000	
Restaurering av golv och marmorsockel	5,000	
Ny bänkinredning i kapellets främre del	7,000	
För ställningar beräknas (arbetet bedrivs så att ställning uppföres för en tredjedel av kapellet för varje gång)	10,000	78,000

Södra portiken:

Restaurering av väggar, valv och skulpturer	40,000	
Nytt golv av stenplattor	10,000	
Framtagning av äldre färg och delvis målning av dörrar ...	2,000	
Elektriska belysningsledningars framdragande till befintlig armatur	2,000	
För ställningar beräknas	10,000	64,000

<i>Diverse omkostnader</i> och oförutsedda utgifter vid samtliga arbeten, c:a 15 %	20,000	
<i>Ritningar</i> , kontroll, tillsyn m. m. kr. 5,000 pr år	15,000	35,000

Samtliga här angivna arbeten skulle således draga en kostnad av kronor 177,000.

De angivna arbetena torde böra komma till utförande under loppet av tre år.

Ståthållarämbetet har på grund av de skäl, som slottsarkitekten anført och som ämbetet i allo vitsordat, hemställt, att anslag för de avsedda arbetena måtte äskas med 177,000 kronor, varav för nästkommande budgetår 59,000 kronor. Tillika har ämbetet föreslagit, att arbetena måtte i likhet med övriga större arbeten å slottet utföras genom byggnadsstyrelsens försorg.

Riksmarskalksämberet har för egen del anført, att då den pågående restaureringen av rikssalen inom en nära framtid bleve avslutad och då nästa steg i fråga om slottets försättning i dess helhet i ett värdigt skick syntes ämbetet utan tvekan böra vara genomfördet av det sedan länge synnerligen önskvärda och välbehövliga istandsättandet av slottskapellet jämte södra portiken, ämbetet funnit det vara av stor vikt, att åtgärder snarast vidtoges för

beredande av medel till i detta hänseende nödiga restaureringsåtgärder. Beträffande de av ståthållarämbetet och slottsarkitekten härutinnan verkställda utredningarna hade riksmarskalksämberet icke något att erinra. Med framhållande, att de årliga underhållsanslagen under första huvudtiteln icke lämnade tillgång till bestridande av de beräknade kostnaderna för arbetenas genomförande, ville riksmarskalksämberet tillstyrka anslag för ändamålet i enlighet med vad ståthållarämbetet hemställt.

Såväl *riksantikvarien* som *byggnadsstyrelsen* hava tillstyrkt bifall till förslaget.

Departementschefen har anfört följande:

I likhet med samtliga de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, finner jag angeläget att medel beredas till fortsättande av de inre restaureringsarbeten å Stockholms slott, vilka — i överensstämmelse med vad riksdagens revisorer påyrkat — igångsatts i syfte att försätta slottet i ett skick, som är värdigt detta landets främsta byggnadsminnesmärke. Sedan slutligt anslag till rikssalens återställande numera anvisats, torde, i enlighet med vad myndigheterna hemställt, restaurering av slottskapellet med södra portiken närmast böra komma i fråga. Mot det förslag, som framlagts beträffande restaureringsåtgärder å dessa delar av slottet, har jag intet att erinra. Det för förslagens genomförande erforderliga anslagsbeloppet å 177,000 kronor torde, såsom i utredningen förutsatts, böra fördelas med 59,000 kronor på vart och ett av tre budgetår.

På sätt ståthållarämbetet förutsatt, torde restaureringsarbetena böra verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg, därvid erforderligt samarbete med riksantikvarien och ståthållarämbetet bör äga rum.

*Utskottets
yttrande.*

Med hänsyn till den i ärendet förebragta utredningen vill utskottet tillstyrka, att de nu ifrågasatta restaureringsarbetena å Stockholms slott komma till utförande. Emot uppdelningen på tre budgetår av det till 177,000 kronor beräknade anslagsbeloppet har utskottet intet att erinra. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må till *restaurering av slottskapellet och södra portiken å Stockholms slott* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 59,000 kronor.

*Nybyggnad
för Kungl.
Maj:ts kansli.*

39:o Kungl. Maj:t har (punkt 48) föreslagit riksdagen att till nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 650,000 kronor.

[48.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 167—169 i statsrådsprotokollet.

Genom beslut vid 1928 och 1929 års riksdagar har frågan om nya lokaler för Kungl. Maj:ts kansli bragts till lösning.

Enligt beslut av 1930 års riksdag skall kanslihuskomplexet, som är avsett att inrymma lokaler för samtliga statsdepartement med undantag av utrikes- och försvarsdepartementen, bestå av en huvudbyggnad, med förläggning i huvudsak på det nuvarande kanslihusets plats, och två flygelbyggnader, förlagda å det från staden förvärvade västra området av nuvarande kvarteret

Mars och Vulcanus. Arbetet har avsetts skola bedrivas så, att flyglarna kunna beräknas vara färdiga under sommaren 1932 och hela byggnadskomplexet vara fullbordat under sommaren 1935. Kostnaderna för byggnadsföretaget hava vid förslagets uppgörande beräknats komma att uppgå till 4,875,000 kronor. Av riksdagen hava anvisats för budgetåret 1928/1929 till vissa ytterligare utredningar och undersökningar rörande nybyggnaden 60,000 kronor samt till byggnadsarbetets bedrivande för budgetåret 1929/1930 400,000 kronor och för budgetåret 1930/1931 900,000 kronor, alltså sammanlagt 1,360,000 kronor. Beloppet å 400,000 kronor har utgått ur fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden, medan de övriga anslagsbeloppen anvisats under riksstatens sjätte huvudtitel.

Sedan från Stockholms stads sida framställts önskemål att i direkt anslutning till den arkadanordning, som redan tidigare blivit bestämd att utföras utefter huvudbyggnadens fasad åt Myntgatan (nuvarande kanslihusbyggnaden), en liknande arkad anordnades utefter södra flygelns fasad mot samma gata, har 1930 års riksdag efter i ämnet avlåten proposition (nr 278) bemyndigat Kungl. Maj:t att med staden träffa avtal om anordnande av arkad i södra flygelbyggnaden av nybyggnaden för Kungl. Maj:ts kansli under förutsättning bland annat, att staden förklarade sig villig att till kronan utbetala ett ersättningsbelopp av 250,000 kronor, och på villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t fastställdes. Genom beslut den 27 juni 1930 har Kungl. Maj:t godkänt mellan byggnadsstyrelsen och Stockholms stads fastighetsnämnd den 19 i samma månad träffat avtal i ämnet, ävensom — i anslutning till vad i propositionen förutsatts — föreskrivit, att det belopp å 250,000 kronor, som staden enligt berörda avtal skulle den 1 november 1930 gälda till kronan, skulle inbetalas till byggnadsstyrelsen, som hade att tillföra detsamma reservationsanslaget till nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli, att efter beslut, som Kungl. Maj:t ville framdeles på framställning av byggnadsstyrelsen meddela, användas för det med nämnda anslag avsedda ändamålet. Samtidigt fastställde Kungl. Maj:t av byggnadsstyrelsen framlagda ritningar, upptagande av nämnda avtal föranledda ändringar i de av Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1929 godkända huvudritningarna till ifrågavarande nybyggnad.

I skrivelse den 7 augusti 1930 har *byggnadsstyrelsen* hemställt dels om medgivande att det belopp, som Stockholms stad enligt förenämnda avtal den 19 juni 1930 skall gälda till kronan, må efter ingången av budgetåret 1931/1932 av byggnadsstyrelsen tagas i anspråk för bestridande av kostnader för uppförande av nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli, dels ock om anväande till ifrågavarande ändamål för samma budgetår av ett extra reservationsanslag å 650,000 kronor.

Departementschefen har yttrat följande:

Stockholms stad har i avtalsenlig tid till byggnadsstyrelsen inbetalat förenämnda belopp av 250,000 kronor, vilket belopp därefter tillgodoförts reservationsanslaget till nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli.

Såsom i det föregående antytts, uttalades i propositionen angående arkadanordning i södra flygelbyggnaden, att berörda ersättningsbelopp torde böra

tagas i anspråk för byggnadskostnadernas bestridande, varigenom anslagsbehovet för kanslihusbygget skulle minskas med den del av ersättningen, som icke åtginge för täckande av de vid förslaget genomförande uppkommande merkostnaderna för byggnadsföretaget. Detta uttalande föranledde ej något yttrande från riksdagens sida.

För nästkommande budgetår torde medel böra beredas i den omfattning, som påkallas för att under nämnda budgetår kunna bedriva arbetena i enlighet med den härför framlagda planen. Mot den av byggnadsstyrelsen på denna grundval gjorda beräkningen av anslagsbehovet, 900,000 kronor, har jag intet att erinra. Då emellertid meranämnda belopp av 250,000 kronor står till förfogande för ändamålet, skulle endast 650,000 kronor behöva anvisas såsom särskilt anslag.

Utskottets
yttrande.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 650,000 kronor.

Ämbets-
byggnad å
tomterna
nr 8 och 9
i kvarteret
Grönlandet
södra i
Stockholm.

40:o) Kungl. Maj:t har (punkt 49) föreslagit riksdagen att till ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 713,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 169—171 i åberopade statsrådsprotokollet.

[49.]

1929 års riksdag anvisade för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor för utredningar rörande ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm m. m. Detta beslut tillkom i samband med frågan om beredande av andra lokaler åt de statsinstitutioner, främst riksförsäkringsanstalten, vilka äro förlagda till de för statsverkets räkning förhyrda utrymmena i fastigheten med adressnummer 23 och 25 vid Vasagatan och 29 vid Tunnelgatan i Stockholm eller det s. k. Auditorium.

I statsverkspropositionen till 1930 års riksdag anmäldes, att byggnadsstyrelsen i skrivelse den 14 november 1929 meddelat, att styrelsen, efter samråd med riksförsäkringsanstalten, uppdragit åt tjänstgörande arkitekten hos styrelsen S. Lewerentz att efter erforderlig utredning upprätta fullständiga ritningar till ifrågavarande nybyggnad samt att utredningen dåmera fortskridit så långt, att skissritningar till byggnadsföretaget i dess helhet föreläge utarbetade. Arbetet med upprättande av huvudritningar kunde visserligen icke slutföras förrän under år 1930, men skissritningarna vore så utarbetade, att de kunde läggas till grund för erforderliga kostnadsberäkningar. Det upprättade skissförslaget avsåg en nybyggnad om sex våningar jämte delvis inredd vind samt källarutrymmen. Riksförsäkringsanstalten skulle disponera våningarna 1—5 trappor upp ävensom en till vindsvåningen förlagd frukostlokal samt erforderliga arkivutrymmen i källaren. Enligt förslaget

skulle anstaltens lokaler omfatta sammanlagt 3,600 kvadratmeter, motsvarande av anstalten uppgivet lokalbehov, vilket byggnadsstyrelsen för sin del funnit icke kunna minskas. Efter framställning av riksförsäkringsanstalten hade för föreningens för arbetarskydd i Stockholm räkning i förslaget medtagits en till den ena av byggnadens bägge källarvåningar ansluten, under gårdsutrymmet förlagd utställningslokal, avsedd för demonstrering av anordningar för arbetarskydd o. d. Kostnaden för anordnandet av denna lokal, omfattande en golvyta av 323 kvadratmeter, beräknades till 70,000 kronor.

Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget slutade å en kostnadssumma av 1,700,000 kronor, däri inberäknat det av 1929 års riksdag beviljade anslaget av 25,000 kronor. För att nybyggnaden skulle hinna färdigställas till den 1 april 1932, då förhyrningen i Auditorium upphör, borde, enligt vad byggnadsstyrelsen framhöll, ett anslag av 900,000 kronor vara tillgängligt under budgetåret 1930/1931 samt återstoden under budgetåret 1931/1932.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 900,000 kronor.

Med skrivelse den 2 oktober 1930 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat av arkitekten Lewerentz utarbetade, den 1 augusti 1930 dagtecknade huvudritningar till ifrågavarande byggnad. Beträffande utnyttjandet av källarvåningarna meddelar styrelsen, att föreningen för arbetarskydd beslutat att icke vidare reflektera på förslaget att inrymma föreningens permanenta utställning i den för detta ändamål avsedda lokalen. Med hänsyn härtill och då utrymmet, som endast med svårighet kunde på fullt betryggande sätt skyddas mot fukt, ej borde användas för arkivändamål, vartill lokaler ej heller erfordrades utöver dem som erhöles i källarvåningarna i övrigt, hade, anför byggnadsstyrelsen, den planerade utställningslokalen fått helt utgå ur förslaget, vilket medförde en kostnadsbesparing av 70,000 kronor. Å andra sidan hade, till följd av ökade arbetslöner inom målerifacket, uppstått en till 8,000 kronor beräknad kostnadsökning. Totalkostnaden för nybyggnaden borde alltså numera beräknas till 1,638,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i sin skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t ville, med godkännande av huvudritningarna, ställa till styrelsens disposition det för innevarande budgetår för ändamålet beviljade anslaget. Därjämte har styrelsen hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av återstående erforderligt anslag, 713,000 kronor.

I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 1 oktober 1930 har *riksförsäkringsanstalten* förklarat sig intet hava att erinra mot de uppgjorda huvudritningarna.

Genom beslut den 11 oktober 1930 har Kungl. Maj:t anbefallt byggnadsstyrelsen att i samråd med riksförsäkringsanstalten och i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda, av Lewerentz upprättade huvudritningar låta uppföra ifrågavarande nybyggnad samt ställt till byggnadsstyrelsens förfogande förenämnda anslag av 900,000 kronor, att användas för därmed avsett ändamål.

Departementschefen, som ej haft något att erinra mot den numera föreliggande definitiva kostnadsberäkningen för ifrågavarande byggnadsföretag, har tillstyrkt anvisande av återstående anslagsbelopp, 713,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stockholm* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 713,000 kronor.

Ersättning till Uppsala läns hushållningssällskap för överlåtelse till länsstyrelsen av vissa lokaler.

41:o) Kungl. Maj:t har (punkt 50) föreslagit riksdagen att till ersättning till Uppsala läns hushållningssällskap för överlåtelse till länsstyrelsen av vissa lokaler för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 172 och 173 av statsrådsprotokollet.

[50.]

Departementschefen anser, att medel böra beredas för återbetalning till Uppsala läns hushållningssällskap av kvarstående del, 3,000 kronor, av det belopp å 23,000 kronor, varmed hushållningssällskapet på sin tid bidragit till bestridande av kostnader för restaurering av Uppsala slott mot det att hushållningssällskapet erhållit dispositionsrätt till vissa lokaler i slottet.

Utskottets yttrande.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *ersättning till Uppsala läns hushållningssällskap för överlåtelse till länsstyrelsen av vissa lokaler* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor.

Om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping.

42:o) Kungl. Maj:t har (punkt 51) föreslagit riksdagen att för om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 125,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 174—176 av statsrådsprotokollet.

[51.]

1930 års riksdag har för om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor. Beloppets anvisande avsåg att möjliggöra utförandet av vissa tidskrävande förarbeten för byggnadsföretaget i fråga inom sådan tid, att det egentliga byggnadsarbetet skulle kunna påbörjas omedelbart efter det att medel härtill beviljats av 1931 års riksdag.

Till grund för beslutet om ifrågavarande om- och tillbyggnadsarbetens utförande låg ett av byggnadsstyrelsen uppgjort förslag, vilket innebar bland annat följande. Byggnadens båda flyglar skulle utökas med en rumsbredd inåt gårdssidan samt förlängas genom en större tillbyggnad av den östra flygeln och en mindre tillbyggnad av den västra flygeln. Landshövdingens

för närvarande i bottenvåningen belägna kök och domestikrum — vilka nu dela landskontorets lokaler i två delar utan direkt förbindelse med varandra — skulle flyttas till våningen en trappa upp i den breddade västra flygeln och de härigenom ledigblivande utrymmena tagas i anspråk till tjänstelokaler. Genom ombyggnad av huvudtrappan till landshövdingens bostad skulle åstadkommas för närvarande saknad inre förbindelse mellan bottenvåningens östra och västra delar medelst en genomgående korridor, som under den ombyggda trappan skulle nedsänkas några steg. I samband härmed skulle nya entréer upptagas från Stora torget, en från vardera sidan av huvudingången, vilken skulle bibehållas för landshövdingens boställsvåning, varjämte vissa grundförstärkningsarbeten skulle utföras.

Kostnaderna för förslaget genomförande beräknades till sammanlagt 395,000 kronor.

I skrivelse den 21 augusti 1930 gjorde *byggnadsstyrelsen* framställning om anvisande av medel till ifrågavarande företag. Styrelsen meddelade därvid, att styrelsen hade för avsikt att igångsätta arbetena under våren 1931 och därefter bedriva dem så, att de bleve fullbordade under loppet av hösten 1932. Detta skulle innebära ett anslagsbehov för budgetåret 1931/1932 av 300,000 kronor samt för det nästföljande budgetåret av återstående 75,000 kronor. På grund härav hemställde *byggnadsstyrelsen*, att till förevarande ändamål måtte för nästkommande budgetår anvisas ett belopp av 300,000 kronor.

Sedan departementschefen föranstaltat om undersökning huruvida icke anslagsbehovet för den närmaste tiden skulle kunna reduceras genom ett sådant anordnande av de planerade byggnadsarbetena, att dessa i första hand inriktades endast på viss begränsad del av företaget, vilken kunde för en mindre kostnad färdigställas och därefter omedelbart nyttiggöras oberoende av förslaget utförande i dess helhet, har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 27 november 1930 framlagt förslag i frågan.

Styrelsen har därvid anfört, att byggnadsarbetena — beträffande vilka fullständiga ritningar och övriga entreprenadhandlingar numera föreläge — lämpligen skulle kunna fördelas på nästkommande och därpå följande budgetår på sådant sätt, att under det första året den mindre (västra) flygeln skulle tillbyggas, varjämte korridorförbindelsen i bottenvåningen mellan länsstyrelsens nu skilda avdelningar skulle genomföras i samband med att trappan till landshövdingens bostad ombyggdes. Vidare skulle de två nya entréerna från torget upptagas, varjämte landshövdingbostaden skulle erhålla ny ekonomiavdelning i ersättning för den gamla, som skulle avstås till tjänstelokaler för länsstyrelsen. Genom de angivna arbetena skulle länsstyrelsen erhålla sex nya tjänsterum.

Vid bifall till detta förslag borde det återstående erforderliga anslagsbeloppet å 375,000 kronor fördelas med 150,000 kronor på nästkommande och 225,000 kronor på därpå följande budgetår.

Departementschefen har för sin del anfört följande:

Den i ärendet verkställda undersökningen har visat, att en uppdelning på nu angivet sätt av arbetena i fråga lämpligen kan vidtagas, varigenom

en begränsning av det närmast föreliggande anslagsbehovet ernås samtidigt som länsstyrelsen oberoende av det planerade byggnadsföretagets utförande i dess helhet erhåller viss ökning av utrymmena. Denna ökning får ytterligare värde, då ombyggnadsförslaget jämväl avser att sätta dessa och övriga tjänstelokaler inom byggnadens västra del i direkt förbindelse med de i östra delen belägna och därmed möjliggöra förbättrad disposition av lokalerna. Då en dylik begränsning av anslagsbehovet påkallas av statsfinansiella skäl, har jag ansett mig böra tillstyrka, att arbetena anordnas på sätt jag nu angivit. Nämnade skäl synas även böra föranleda, att ett blivande entreprenadavtal inskränkes till att omfatta endast de arbeten, varom nu närmast är fråga, även om en viss kostnadsökning härigenom måhända skulle uppkomma.

För de arbeten, som sålunda nu skulle komma till utförande, har byggnadsstyrelsen beräknat att, utöver vad som återstår å de av nästlidet års riksdag anvisade medlen, ett anslagsbelopp av 150,000 kronor skulle bli erforderligt, vilken beräkning emellertid icke uppgjorts under den här uppställda förutsättningen beträffande arbetenas uppdelning på skilda entreprenadavtal. Med hänsyn till det budgetära läget och då medel för nästa budgetperiod även erfordras till trängande arbeten för länsstyrelsens i Linköping behov, kan jag emellertid icke tillstyrka, att till nu ifrågavarande arbeten i Nyköping för budgetåret 1931/1932 avses större belopp än 125,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Trots den kostnadsfördyring, som uppstår genom ifrågavarande av riksdagen redan beslutade byggnadsarbetens uppdelning på två olika entreprenader, har utskottet ej velat motsätta sig förslaget att arbetena sålunda utföras i två skilda perioder. Det nu närmast erforderliga beloppet skulle härigenom kunna begränsas till 150,000 kronor, avseende kostnaden för tillbyggnad av den mindre (västra) flygeln jämte vissa omändringsarbeten, emot 375,000 kronor, om omedelbart i ett sammanhang även den större ombyggnaden av en östra flygel fullbordas.

Av nämnda kostnadsbelopp, 150,000 kronor, torde — i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag — 125,000 kronor vid innevarande riksdag böra anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för *om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett *extra* reservationsanslag av 125,000 kronor.

43:o) Kungl. Maj:t har (punkt 52) föreslagit riksdagen att till restaureringsarbeten å Gripsholms slott för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor.

[52.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 176—178 i statsrådsprotokollet.

Sedan ståthållarämbetet å Gripsholms slott jämte eget yttrande till riksmarskalksämberet överlämnat en av slottsarkitekten å nämnda slott, f. d. byggnadsrådet F. Lilljekvist verkställd förnyad utredning rörande sådana behöfliga restaureringsåtgärder å slottet med därtill hörande byggnader, som till följd av brist på medel måst eftersättas och för vilka de årliga underhållsmedlen icke

Restaureringsarbeten
å Gripsholms
slott.

lämnade tillgång, har riksmarskalksämberet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1930 gjort framställning om beredande av anslag för vissa iståndsättningsarbeten m. m. vid Gripsholm.

Enligt *slottsarkitektens* utredning skulle — vad själva slottet angår — erfordras vissa restaureringsåtgärder beträffande ståthållarflygeln, Vasatornet, Teatertornet, Griptornet, slottets tak, inre borggården med karnapet, Drottningflygeln, Karl IX:s flygel och Stureskansen, vartill skulle komma diverse arbeten å yttertrappor m. m. samt vissa yttre och inre målningsarbeten. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten, vilka närmare specificerats i en vid utredningen fogad sammanställning, hava beräknats till sammanlagt 70,833 kronor 15 öre. I denna summa, som enligt slottsarkitekten beräknats med tillämpning av låga enhetspriser, ingår emellertid icke något belopp för oförutsedda utgifter, för vilket ändamål upptagits en gemensam post för samtliga arbeten å såväl slottet som övriga i förslaget avsedda byggnader. Lägges till den för restaureringsarbeten å slottet beräknade kostnaden vad å denna kostnad belöper av nyssnämnda post till oförutsedda utgifter, skulle det till arbetena å slottet enligt utredningen erforderliga totala beloppet utgöra i runt tal 80,000 kronor.

I anslutning till beräkningen av kostnaderna för de erforderliga restaureringsarbetena har slottsarkitekten framhållit, att den genom den nu verkställda utredningen klarlagda ökningen i anslagsbehovet, i förhållande till vad förberörda tidigare undersökning visat, utgjorde ett bevis på hur oekonomiskt det vore att år efter år framskjuta erforderliga reparationer. Vid de förnyade undersökningar, som nu gjorts å slottets tornhuvar, hade det visat sig att en betydande och betänklig försämring av dessa ägt rum. Såväl Griptornets övre huv som Teatertornets huv hade befunnits så uppruttna, att tillfälliga stagningar måst göras å spiror och flöjlar i avvaktan på anslag för en genomgående reparation av tornhattarna, tyvärr även omfattande Griptornets gamla smidda järnplåt. Dylika upptäckter föranledde slottsarkitekten att på nytt framhålla vådan av att vidare framskjuta beviljande av erforderliga reparationsmedel.

Ståthållarämberet har instämt i vad slottsarkitekten anfört om angelägenheten av ett omedelbart igångsättande av eftersatta reparationsarbeten å Gripsholms slott samt framhållit, att de gjorda kostnadsberäkningarna vore hållna i underkant. Med avseende å utförandet av de föreslagna arbetena har ståthållarämberet föreslagit, att byggnadsstyrelsen måtte erhålla uppdrag att verkställa desamma i samråd med ståthållarämberet.

Riksmarskalksämberet har för egen del intet haft att erinra mot de utredningar, som i ärendet blivit verkställda av ståthållarämberet och slottsarkitekten, utan har förklarat sig anse det otvivelaktigt vara för Gripsholms slotts bestånd oavvisligen nödvändigt att föreslagna åtgärder vidtoges. Under framhållande att de årliga underhållsanslagen under första huvudtiteln icke lämnade tillgång till bestridande av beräknade kostnader för de förordade arbetenas utförande har riksmarskalksämberet alltså tillstyrkt, att särskilda anslagsmedel måtte anvisas för ändamålet.

Riksantikvarien och *byggnadsstyrelsen* hava på det livligaste tillstyrkt den

föreliggande framställningen, därvid dock sistnämnda myndighet förklarar sig finna det begärda anslagsbeloppet vara väl knappt beräknat, särskilt vad anginge poster för plåtarbeten.

Departementschefen har anfört följande:

Gripsholms slott utgör en av landets mest betydande historiska byggnader, och i detta slott förvaras därjämte en staten tillhörig, ur såväl konstnärlig som historisk synpunkt ytterst värdefull tavelssamling, innehållande omkring 2,000 porträtt från skilda tider. Vidare inrymmer slottet en mängd kulturhistoriskt intressanta möbler och konstföremål i övrigt. Det synes mig icke vara försvarligt att alltför länge eftersätta nödigt underhåll av detta märkliga byggnadsverk och därigenom äventyra dess vidmakthållande i värdigt skick. Av utredningen i ärendet har jag blivit övertygad om nödvändigheten av att flertalet av de i slottsarkitektens förslag upptagna åtgärderna för restaurering av själva slottet snarast genomföres — vad utredningen i övrigt innehåller har, såsom förut nämnts, icke i detta sammanhang upptagits till bedömande. Jag vill alltså tillstyrka, att erforderliga medel till berörda restaureringsarbeten beredas genom anslag under sjätte huvudtiteln.

Kostnaderna för de av slottsarkitekten föreslagna arbetena å slottet hava, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, med inräknande av visst belopp för oförutsedda utgifter uppskattats till i runt tal 80,000 kronor. Då vissa arbeten emellertid synts vara av den art, att de torde kunna något uppskjutas för att i sinom tid komma till utförande med anlåtande av medel till löpande underhåll, har jag ansett mig kunna av sparsamhetsskäl ifrågasätta en minskning av anslagsbeloppet till 70,000 kronor, som lämpligen torde bära fördelas på två budgetår.

Arbetena torde bära utföras genom byggnadsstyrelsens försorg i samråd med riksantikvarien och ståthållarämbetet å slottet.

*Utskottets
yttrande.*

Den i ärendet förebragta utredningen har givit vid handen, att de ifrågasatta restaureringsarbetena icke kunna utan verklig olägenhet ytterligare uppskjutas. På grund härav och då Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke givit utskottet anledning till erinran får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *restaureringsarbeten å Gripsholms slott* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor.

Förbättrade
lokaler för
länsstyrelsen
i Östergöt-
lands län.

44:o) Kungl. Maj:t har (punkt 53) föreslagit riksdagen att till förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

[53.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 178—189 av åberopade statsrådsprotokollet.

Sedan länsstyrelsen i Östergötlands län, som sedan gammalt är inrymt i Linköpings slott, gjort framställning om bättre lokaler, har *byggnadsstyrelsen* den 27 november 1930 framlagt förslag till vissa ombyggnadsarbeten inom slottet för en kostnad av 390,000 kronor.

Över det sålunda föreliggande förslaget har *länsstyrelsen* den 25 november 1930 yttrat sig till byggnadsstyrelsen och därvid för sin del tillstyrkt förslaget genomförande under framhållande, att det nu synnerligen trängande behovet av utvidgade och förbättrade lokaler för länsstyrelsen därmed syntes bliva väsentligen tillgodosett.

Riksantikvarien har i yttrande den 20 november 1930 till byggnadsstyrelsen anført, bland annat, följande:

Linköpings slotts betydelse såsom byggnadsmärke torde ännu ingalunda stå fullt klar ens för den trängre kretsen av fackmän, detta huvudsakligen därför att byggnaden vid senaste restaurering på 1800-talet blivit tämligen olyckligt omstuvad till sitt yttre, så att alla utvärtes spår av dess byggnadshistoria dolts under ett tjockt puts- och gipshölje.

Det kan emellertid ej starkt nog betonas, huru viktigt detta monument är ur historisk synpunkt, trots att byggnaden för närvarande ej visar någon märkligare arkitektur eller utsmyckning. Även om en eventuell restaurering ej skulle komma att i större omfattning bringa i dagen äldre arkitektoniska eller dekorativa detaljer, måste dock Linköpings biskopsborg och Gustav Vasas slottsbyggnad för vår kännedom om bostadsskicket i äldre tider anses vara av allra största vikt och betydelse. Vi torde icke på många andra orter i det medeltida Sverige ha så stora möjligheter som här att få en klar bild av huru en av rikets främsta stormän bodde vid medeltidens slut.

Ett genomförande av föreliggande förslag till ombyggnad och förändrad indelning av Linköpings slott i och för anordnande av ökade lokaler för länsstyrelsen skulle innebära ett så gott som fullständigt beläggande och omändrande av vissa ännu tämligen orörda partier av slottsbyggnaden, varjämte ett flertal lokaler, vilka ursprungligen utgjort stora monumentalrum, skulle komma att sönderdelas i smärre utrymmen.

Dessa orörda partier giva tillsammans med andra dylika, vilka enligt förslaget skulle komma att skonas, ännu en ganska samlad bild av slottets ursprungliga ekonomianordning och dennas utveckling under äldre tider. Vissa detaljer av dessa orörda partier äro i vårt land enastående, men även såsom helhet hava dessa byggnadsdelar sitt mycket stora värde. Ett insprängande i bottenvåningen av modernt utrustade ekonomilokaler skulle i mycket hög grad förstöra bilden av den äldre ekonomianläggningen.

I de forna stora salarna — äldst är biskoparnas sal, lika märkliga även Gustav Vasas gemak och salar — finnas sannolikt, dolda under nuvarande putslager men möjliga att återställa, dekorerade tak och annan utsmyckning jämte äldre muröppningar m. m. Dessa äldre anordningar torde vid en eventuell uppdelning av salarna i mindre rum komma att till stor del förstöras eller döljas. — Då Linköpings slott till sina medeltida och från 1500-talets mitt härstammande delar (såsom stormanna- och kunglig bostad) utgör ett viktigt historiskt monument, måste varje sådant ianspråkstagande av slottsbyggnaden vara synnerligen beklagligt, vilket kräver sådana förändringar eller andra åtgärder, som antingen för all framtid förstöra vissa delar därav eller också för överskådlig framtid förhindra dess partiella eller fullständiga tillvaratagande såsom historiskt monument. Ur denna synpunkt innebär tydligen länsstyrelsens kvarboende i byggnaden, såsom föreliggande förslag klart visar, mycket allvarliga vådor, i synnerhet som nya lokalutvidgningar och därmed följande ytterligare förändringar inom en ej avlägsen framtid torde komma att erfordras. Man torde därför vara berättigad att anse, att byggnaden såsom kulturhistoriskt monument kommer att för fram-

tiden tillspillo givas i och med förverkligandet av föreliggande förslag, genom vilket länsstyrelsen för överskådlig framtid skulle komma att bli bunden vid densamma.

Man står sålunda här inför valet antingen att prisgiva en stor del av byggnadens kulturhistoriska värde genom utförande av för länsstyrelsens behov nödvändiga ändrings- och måhända även tillbyggnadsarbeten eller att skaffa länsstyrelsen nya lokaler i annan byggnad och söka använda slottet för något annat ändamål, som bättre kunde anpassas till eller rent av tillgodogöra sig dess kulturhistoriska värden och tillåta en ur dessas synpunkt önskvärd restaurering av slottsbyggnaden.

Riksantikvariern anser sig böra bestämt avstyra utförande av det nu föreliggande förslaget och hemställer om verkställande av en grundlig utredning i samråd med representanter för staden Linköping samt för Östergötlands museum och Linköpings museum för skön konst, huruvida icke en för alla parter tillfredsställande lösning av de här föreliggande problemen kunde erås på sådant sätt, att slottsbyggnaden tillvaratoges såsom historiskt minnesmärke för all framtid och länsstyrelsen bereddes ändamålsenliga moderna lokaler med goda möjligheter till nödiga framtida utvidgningar. Det vore, tillägger riksantikvariern, måhända icke omöjligt att därvid finna en lösning, varigenom landshövdingens boställsväning fortfarande blir förlagd till slottet.

Med anledning av vad riksantikvariern anfört yttrar *byggnadsstyrelsen* i fortsättningen av sin förberörda skrivelse:

Byggnadsstyrelsen ansluter sig till vad riksantikvariern yttrat rörande Linköpings slotts värde och betydelse såsom byggnadsminnesmärke, och det vore alltså även enligt byggnadsstyrelsens mening ur kulturhistorisk synpunkt det mest önskvärda att slottsbyggnaden, i likhet med exempelvis Kalmar och Malmöhus slott, kunde tagas i anspråk för ett ändamål, som icke lade hinder i vägen för byggnadens återställande i ursprungligt skick. Emellertid kan byggnadsstyrelsen icke finna, att de kulturhistoriska synpunkterna i förevarande fall böra givas en så avgörande betydelse, att man utan i övrigt tvingande skäl beslutar en förändrad användning av slottsbyggnaden och sålunda bryter den sedan århundraden bestående tradition att byggnaden utnyttjas såsom länsresidens, allra helst som detta förutsätter dyrbara nybyggnadsarbeten, vilka av statsfinansiella skäl givetvis om möjligt böra undvikas. I detta sammanhang får byggnadsstyrelsen framhålla, att även inom styrelsen diskuterats den möjligheten att lösa förevarande fråga genom att nybyggnad uppfördes allenast för länsstyrelsen, under det att landshövdingbostaden fortfarande bibehålles i slottet, vilket i övrigt skulle utnyttjas för museiändamål. Även denna lösning skulle emellertid medföra avsevärda nybyggnadskostnader, varvid särskilt bör beaktas, att därest landshövdingbostaden bibehålles i slottet, återstående lokalutrymmen icke torde bli tillräckliga för tidigare berörda museiändamål, varför det skulle bli erforderligt att i detta fall uppföra en tillbyggnad till slottet, vilken torde behöva göras av ungefär samma storlek som en särskild nybyggnad för landshövdingbostaden.

Vad beträffar de av riksantikvariern framställda anmärkningarna mot nu ifrågakomna förslag kan byggnadsstyrelsen icke biträda riksantikvarierns åsikt, att förslagets genomförande skulle mer eller mindre förvanska slottsanläggningen. De betänkligheter riksantikvariern hyser mot förslaget torde i huvud-

sak grunda sig på den av riksantikvariern uttalade uppfattning, att den föreslagna utökningen av länsstyrelsens lokaler skulle innebära ett fullständigt beläggande och omändrande av vissa ännu tämligen orörda partier av slottsbyggnaden, samt att ett flertal lokaler, vilka ursprungligen utgjort större monumentalrum, skulle komma att sönderdelas i smärre utrymmen. Med anledning härav får byggnadsstyrelsen framhålla, att den i förslaget avsedda ökade beläggningen av slottet icke avser ett sådant utnyttjande av lokalerna, som hindrar att kulturhistoriskt intressanta detaljer inom desamma tillvaragas. Vad beträffar det av riksantikvariern gjorda uttalandet att ett flertal lokaler, vilka ursprungligen utgjort stora monumentalrum, skulle sönderdelas i smärre utrymmen får byggnadsstyrelsen framhålla, att härmed torde avses vissa rum, som vid en eventuell restaurering av slottet möjligen skulle kunna erhållas genom rivning av nu befintliga väggar. De nu föreslagna ändringarna av rumsenheter äro emellertid minimala. Huruvida man vid en restaurering av slottet skulle kunna återföra byggnaden till de ursprungligen stora rumsenheter, som riksantikvariern synes förmena, torde för övrigt vara ganska ovisst, och dylika åtgärder hava icke förutsatts i det förenämnda av intendenten Lundberg och museiammannen Cnattingius upprättade förslaget till byggnadens iordningställande för museiändamål, utan överensstämmer sistnämnda förslag med avseende å rumsindelningen i huvudsak med det nu föreliggande förslaget till anordnande av förbättrade lokaler för länsstyrelsen inom slottet. Slutligen får byggnadsstyrelsen framhålla, att de av riksantikvariern framställda detaljmärkningarna beträffande sistnämnda förslag numera blivit i huvudsak beaktade å de föreliggande ritningarna, och givetvis kommer vid ett eventuellt genomförande av förslaget all möjlig hänsyn att tagas till de kulturhistoriska synpunkterna.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till att länsstyrelsen funnit sig kunna godtaga det nu föreliggande förslaget till åstadkommande av förbättrade lokaler för länsstyrelsen inom slottsbyggnaden, finner sig byggnadsstyrelsen böra tillstyrka förslagets genomförande. I anslutning härtill har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte avlåta proposition till 1931 års riksdag om anvisande för budgetåret 1931/1932 av ett extra reservationsanslag å 150,000 kronor för igångsättande, i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda med B betecknade förslag, av arbeten för beredande av förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län.

Departementschefen har för egen del anført bland annat följande:

Såsom den lämnade redogörelsen visar, har behov av utvidgade och förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län redan länge förelegat. För att provisoriskt avhjälpa de mest kännbara olägenheterna har förhyrning skett dels av en lägenhet om 7 rum, som disponeras av vissa avdelningar av landskontoret, och dels för vägingenjörrens expedition av en lägenhet om 3 rum, varjämte den friliggande slottsflygeln tagits i anspråk av länsstyrelsen. Länsstyrelsens tjänstelokaler äro sålunda för närvarande förlagda till 4 skilda byggnader. Olägenheterna härav äro uppenbara. Härtill kommer, att de inom slottet befintliga tjänstelokalerna äro i behov av renovering och att byggnadens beskaffenhet gör anordnandet av centraluppvärmning starkt påkallat. Vid besök å platsen har jag också fått ett bestämt intryck, att lösningen av förevarande byggnadsfråga är en angelägenhet av så trängande beskaffenhet, att den icke utan allvarligt men kan undanskjutas.

Vid de undersökningar i frågan, som verkstälts inom byggnadsstyrelsen, hava flera förslag framkommit, alla utom ett inriktade på att länsstyrelsen

alltjämt skulle vara förlagd inom slottet, där den sedan gammalt haft sina lokaler. Mot en sådan lösning har riksantikvariern ställt sig avvisande, enär därigenom icke blott skulle förhindras ett bättre tillvaratagande av där befintliga kulturhistoriska värden utan även en del av dem prisgivas genom utförande av nödvändiga byggnadsarbeten. Riksantikvariern har därjämte framhållit, att byggnaden lämpligen borde användas för museiändamål. Byggnadsstyrelsen å sin sida har med fullt beaktande av Linköpings slotts värde och betydelse såsom byggnadsminnesmärke likväl ansett övervägande skäl tala för att slottet även för framtiden användes för sitt nuvarande ändamål, varvid hinder för tillvaratagande av kulturhistoriskt intressanta detaljer icke skulle behöva uppstå. Vad byggnadsstyrelsen i förevarande hänseende anfört — jag tillåter mig därutinnan hänvisa till den lämnade redogörelsen — kan jag till alla delar biträda. Här vill jag endast framhålla, att redan den för en nybyggnad beräknade kostnaden, 650,000 kronor jämte eventuella kostnader för grundförstärkning och yttre arbeten å tomten, synes utesluta möjligheten åtminstone för den närmaste tiden att komma till en lösning på denna väg — jag lämnar här å sido de ekonomiska konsekvenser, som slottsbyggnadens upplåtande till museiändamål torde komma att innebära för staten.

Beträffande alternativet att bereda förbättrade lokaler åt länsstyrelsen inom slottet har byggnadsstyrelsen utarbetat ett förslag, som avser, förutom vissa inre ombyggnadsarbeten i slottet, uppförande av en tillbyggnad, vilken skulle sammanbinda de yttre ändpartierna på de norra och södra slottslängorna. Kostnaderna för ett sådant om- och tillbyggnadsföretag, varigenom länsstyrelsens lokalbehov skulle tillgodoses för en avsevärd tid framåt, hava likaledes beräknats till 650,000 kronor. Med beaktande av det statsfinansiella läget, som i enlighet med vad nyss antytts icke för närvarande medger en så stor utgift för ändamålet, har byggnadsstyrelsen emellertid framlagt ett mera begränsat förslag, avseende att det nu omedelbart föreliggande lokalbehovet skulle tillgodoses, varemot med åtgärder för möjliggörande av framtida erforderlig utvidgning skulle anstå. Sistnämnda förslag innebär i huvudsak, att till landshövdingens boställsvåning hörande sov- och gästrum jämte den till norra slottslängan förlagda ekonomiafdelningen skulle upplåtas till länsstyrelsen. I stället skulle vissa delar av vinden tagas i anspråk för inredande av sov- och gästrum jämte domestikrum samt ny ekonomiafdelning anordnas i de förminskade boställsutrymmena i våningen två trappor upp. Vidare skulle vissa trappförbindelser upptagas samt centraluppvärmning införas. Genom dessa omändringar skulle utvinnas så stor ökning av tjänstelokalerna, att dessa bleve tillräckliga för länsstyrelsens nuvarande behov, varvid tagits i beräkning att den friliggande slottsflygeln skulle, förutom till bostäder åt vaktmästare, tagas i anspråk för vägingenjören och länsarkitekten, vilken sistnämnde befattningshavare emellertid är stationerad å annan ort och endast tillfälligt behöver tillgång till tjänsterum i Linköping.

*Utskottets
yttrande.*

De brister, som vidlåda länsstyrelsens nuvarande lokaler, äro synnerligen påfallande. Överhuvud synes ett snart iståndsättande av slottsbyggnaden, enligt vad utskottet vid avlagt besök på platsen iakttagit, framstå som en nödvändighet.

Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka förevarande, av byggnadsstyrelsen utarbetade förslag till ombyggnad av slottet. Enligt vad byggnadsstyrelsen framhållit, skulle ett dylikt iståndsättande låta sig genomföra med bevarande av vissa kulturhistoriska detaljer inom slottsbyggnaden.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

45:o) Kungl. Maj:t har (punkt 54) föreslagit riksdagen att till inköp av tomt samt uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kronobergs län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 85,000 kronor.

Inköp av tomt samt uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kronobergs län.

[54.]

För 1930 års riksdag framlades ett förslag avseende att ett för ändamålet lämpligt område av en Växjö stad tillhörig tomt nr 5 i kvarteret Gripen i Växjö skulle inköpas samt att därå skulle för lantmäterikontorets räkning uppföras en nybyggnad, vartill skissritningar upprättats inom byggnadsstyrelsen. Köpeskillingen för tomten skulle utgöra 25,000 kronor, och kostnaderna för byggnadens uppförande uppskattades till 150,000 kronor. Totalkostnaderna för de nya lokalernas anskaffande beräknades alltså till 175,000 kronor. För budgetåret 1930/1931 anvisades av denna summa ett belopp av 90,000 kronor. Nu skulle återstoden, 85,000 kronor, anvisas.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottets uttalande.

att riksdagen må till *inköp av tomt samt uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kronobergs län* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 85,000 kronor.

46:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkt 55 och 56) angående nybyggnad och möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län har riksdagen redan fattat beslut; varom utskottet velat härigenom

Nybyggnad samt möbler och arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län.

[55 o. 56.]

erinra.

47:o) Kungl. Maj:t har (punkt 57) föreslagit riksdagen att till konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin.

[57.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 195—200 av återopade statsrådsprotokollet.

Genom beslut den 8 april 1925 förordnade Kungl. Maj:t, att Bohus fästningsruin, som tidigare stått under vård av arméförvaltningens fortifikationsdepartement, skulle med därtill omedelbart hörande markområde från och med den 1 juli 1925 stå under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning. Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att i samråd med riksantikvarien verkställa närmare utredning rörande sättet och kostnaderna för be- drivande av erforderliga konserveringsarbeten å ruinen.

Med skrivelse den 21 augusti 1925 framlade byggnadsstyrelsen resultatet av den sålunda anbefallda utredningen. Det därvid tillstyrkta förslaget, som utarbetats av numera avlidne intendenten hos styrelsen A. Roland, avsåg sådana konserverings- och återuppbyggnadsarbeten, vilka ansetts erforderliga till förhindrande av ett fortskridande av fästningens förfall.

De i förslaget angivna åtgärderna voro fördelade i tre olika klasser. *Första klassen* avsåg arbeten, som ansågos vara av särskilt angelägen och brådskande natur, *andra klassen* upptog arbeten, som därnäst ansågos angelägna för ruinens bevarande och bestånd, under det att *tredje klassen* innefattade arbeten, som kunde längst uppskjutas. De i första klassen upptagna arbetena, vilka beräknades draga en sammanlagd kostnad av 143,700 kronor, tänktes utförda under loppet av tre år, de i andra klassen upptagna arbetena, dragande en beräknad kostnad av 154,200 kronor, under loppet av följande tre år samt de i tredje klassen upptagna arbetena, med en beräknad kostnad av 187,600 kronor, under loppet av därefter följande fyra år. Samtliga arbeten skulle således fördelas på tio år och betinga en årlig kostnad av i medeltal omkring 50,000 kronor.

I anslutning till denna plan hemställde byggnadsstyrelsen i berörda skrivelse den 21 augusti 1925, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1926 års riksdag att till påbörjande av arbeten för konservering av Bohus fästning i huvudsaklig överensstämmelse med intendenten Rolands förslag å extra stat för budgetåret 1926/1927 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Vid föredragning av denna framställning i statsrådet den 7 januari 1926 (statsverkspropositionen, sjätte huvudtiteln, punkten 48) ansåg sig dåvarande departementschefen kunna tillstyrka allenast, att för ändamålet beviljades anslag till sammanlagt det belopp, som motsvarade kostnaderna för de i första klassen av planen upptagna arbetena, därvid dock beloppet borde avrundas till 150,000 kronor. Inom denna ram borde det ankomma på byggnadsstyrelsen att i samråd med riksantikvarien planlägga arbetet så, att största möjliga effekt uppnåddes. Det sålunda föreslagna anslagsbeloppet 150,000 kronor borde lämpligen kunna fördelas på fem år.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avlätna förslag anvisade riksdagen för ändamålet för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor. Samma anslag har sedermera anvisats för vart och ett av budgetåren 1927—1931. Sammanlagda anslagsbeloppet utgör sålunda 150,000 kronor, och med innevarande budgetårs anslag har alltså anvisats det totalbelopp, som motsvarar kostnaderna för de arbeten, vilka i förberörda plan hänförts till första klassen.

I skrivelse den 17 september 1930 har nu *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om medel för fortsättande av ifrågavarande konserveringsarbeten genom vidtagande av åtgärder som, utöver hittills verkställda arbeten, ansetts nödvändiga till förhindrande av ytterligare förstörelse av ruinen.

Styrelsen har därvid anfört bland annat följande:

Under arbetenas gång hava generaldirektören Tengbom, byggnadsrådet Nilsson och intendenten, vice-professorn Lindholm vid olika tillfällen besökt

ruinen. Av de därvid gjorda iakttagelserna har styrelsen blivit övertygad om nödvändigheten av konserveringsarbetenas omedelbara fortsättning, för att ruinen skall kunna skyddas för ytterligare förstörelse. Härvid skulle, sedan vissa avslutningsarbeten å de centrala byggnads- och murpartierna fullbordats, i första hand de mest hotade delarna av ännu bevarade yttervallar konserveras. I huvudsak torde därvid den ursprungliga planen kunna läggas till grund och alltså de till andra klassen hörande arbetena i intendenten Rolands förslag komma till utförande. I likhet med vad fallet varit vid utförandet av de till första klassen hörande arbetena skulle dock byggnadsstyrelsen äga att i samråd med riksantikvarien vidtaga de smärre ändringar i planen, vilka under arbetenas gång kunna visa sig behövliga och lämpliga och icke öka kostnaderna.

Andra klassens arbeten, som nu skulle påbörjas, äro i huvudsak följande.

Å *yttrevallarna*: Nedre Platts västra och norra sidor från uppgången vid Larmposten, mellanpartierna å Larmpostens västra sida, mellandelen av Stora Våghals östra sida och Skarpe Nords västra sida, samt

å *inre murar*: Kyrktornet, Gamla magasinet, valven vid Fars hatt och Borggårdens norra mur.

Angående kostnaderna för de sålunda nu avsedda arbetena erinrar styrelsen, att dessa kostnader i den ursprungliga planen beräknats till 154,200 kronor. Styrelsen anser lämpligt, att detta kostnadsbelopp, såsom hittills skett, fördelas å exempelvis fem år. För budgetåret 1931/1932 skulle alltså erfordras samma anslag som anvisats för vart och ett av de gångna fem åren eller 30,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1931 års riksdag att till fortsättning av konserveringsarbetena å Bohus fästningsruin för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har vidare omnämnt, att *riksantikvarien*, efter att hava på platsen granskat den av arkitekten Lundgren uppgjorda planen för konserveringsarbeten under nästkommande budgetår, i yttrande den 13 augusti 1930 förklarar sig livligt tillstyrka denna plans realiserande och samtidigt framhållit nödvändigheten av att konserveringsarbetena fullföljas under ytterligare en femårsperiod.

Departementschefen har yttrat följande:

Vid besök å platsen har jag tagit del av de vid Bohus fästningsruin hittills utförda konserveringsarbetena samt sökt bilda mig en uppfattning angående behovet av ytterligare dylika arbeten. Jag har därvid haft tillfälle iakttaga att — även om betydande resultat vunnits genom de hittills utförda arbetena — åtskilliga delar av den mäktiga ruinen befinna sig i ett sådant tillstånd, att snara åtgärder måste anses vara av nöden för att förhindra fortsatt förstörelse. På grund härav och då det synes angeläget att bevara detta värdefulla byggnadsminnesmärke, har jag icke ansett tillrådligt, att de igångsatta istandsättningsarbetena nu avbrytas, utan i likhet med byggnadsstyrelsen och riksantikvarien funnit mig böra tillstyrka ett fortsättning av konserveringsarbetena. Därvid torde, såsom byggnadsstyrelsen förutsatt, den ursprungligen uppgjorda konserveringsplanen böra i huvudsak följas; dock böra — jämte vad som föranledes av hittills på grund av erfarenheter under arbetets gång gjorda avvikelser — däri vidtagas de jämkningar, som med hänsyn till i fortsättningen inträffande omständigheter kunna

av byggnadsstyrelsen efter samråd med riksantikvarien prövas påkallade. I stort sett skulle alltså de i nyssnämnda plan under andra klassen upptagna arbetena nu komma till utförande. För detta ändamål torde böra avses ett belopp av i avrundat tal 150,000 kronor, att fördelas på 5 budgetår.

Utskottets
yttrande.

De i den ursprungliga, av intendenten A. Roland uppgjorda planen under första klassen upptagna arbetena, vartill medel anvisats under budgetåren 1926/1931, äro nu i huvudsak avslutade. Föreliggande förslag avser igångsättande av i planen under andra klassen rubricerade arbeten. Med hänsyn till Bohus fästningsruins betydelse som historiskt minnesmärke har utskottet ej velat motsätta sig en fortsättning av iståndsättningsarbetena enligt den sålunda uppgjorda planen. Såsom departementschefen föreslagit och i likhet med vad tidigare varit fallet, bör emellertid hinder ej möta för byggnadsstyrelsen att i samråd med riksantikvarien vidtaga de avvikelser från planen, som under arbetets gång kunna finnas erforderliga och som icke öka kostnaderna.

De nu ifrågasatta arbetena hava beräknats kosta 150,000 kronor att fördelas med 30,000 kronor på ett vart av fem budgetår. Häremot har utskottet ej haft anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanlag av 30,000 kronor.

Inköp av
visst mark-
område vid
länsresi-
denset i
Härnösand
m. m.

48:o) Kungl. Maj:t har (punkt 58) föreslagit riksdagen att till inköp av visst markområde vid länsresidenset i Härnösand m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 20,800 kronor.

För iståndsättande av gamla residensbyggnaden i Härnösand till bostad åt landshövdingen i länet m. m. har riksdagen för budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 anvisat anslag. Vidare har 1929 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att godkänna ett av byggnadsstyrelsen upprättat, av stadsfullmäktige i Härnösand den 2 augusti 1928 antaget förslag till avtal mellan kronan och staden rörande byte av mark omkring residensbyggnaden m. m. Genom brev den 3 maj 1929 har Kungl. Maj:t godkänt berörda avtal.

Enligt § 5 i avtalet har Härnösands stad förbundit sig att, när staden blivit ägare till den mark, varå uthuset å tomten nr 101 är uppfört, samt nedrivit detta uthus, till kronan med äganderätt överlämna den del av nämnda mark, som å en av byggnadsstyrelsens intendentsbyrå den 4 april 1928 upprättad karta är utmärkt med D och svart streckning, utgörande omkring 110 kvadratmeter, mot en kontant ersättning per kvadratmeter lika med den staden själv erlagt per kvadratmeter för ifrågavarande tomt med åbyggnad.

I skrivelse den 17 september 1930 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att Härnösands drätselkammare i skrivelse den 8 augusti 1930 meddelat styrelsen, att staden inköpt tomten nr 101, numera benämnd nr 7 i kvarteret Köp-

[58.]

mannen, jämte åbyggnad, ävensom att staden vore beredd att till kronan överlämna det i avtalet överenskomna området om 110 kvadratmeter mot en ersättning, som med hänsyn till den av staden för tomten i sin helhet erlagda köpeskillingen uppginge till 19,589 kronor 4 öre. Den sålunda begärda ersättningen, som alltså enligt avtalet grundade sig på det pris per kvadratmeter, som staden själv erlagt, syntes styrelsen skälig. Drätselkammaren hade vidare överlämnat i statsrådsprotokollet intaget förslag till avtal rörande kronans förvärv av tomtdelen i fråga, mot vilket förslag byggnadsstyrelsen för sin del intet hade att erinra.

Byggnadsstyrelsen framhåller slutligen att, om medel för inlösen av ifrågasvarande tomtmark måste äskas hos riksdagen och likvid till följd härav icke skulle kunna ske förrän vid nästa budgetårs ingång den 1 juli 1931, därvid alltså skulle erfordras, förutom köpeskillingen, 19,589 kronor 4 öre, 5 % ränta därå för tiden den 1 augusti 1930—30 juni 1931 eller 897 kronor 83 öre, vartill komme den till omkring 300 kronor uppskattade kostnaden för tomtens avskiljande och för kronans lagfart å fånet, alltså tillhoppa omkring 20,786 kronor 87 öre eller avrundat 20,800 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att det framlagda avtalsförslaget måtte godkännas samt att erforderliga medel måtte beredas för gäldande av köpeskillingen för ifrågasvarande markområde och andra kostnader i samband därmed.

Med skrivelse den 22 oktober 1930 har byggnadsstyrelsen överlämnat ett till styrelsen inkommet protokollsutdrag, utvisande att stadsfullmäktige i Härnösand den 14 oktober 1930 godkänt nyssnämnda avtal.

Departementschefen har tillstyrkt byggnadsstyrelsens föreliggande framställning.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *inköp av visst markområde vid länsresidenset i Härnösand m. m.* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 20,800 kronor.

49:o) Kungl. Maj:t har (punkt 59) föreslagit riksdagen att till vissa smärre ombyggnadsarbeten för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 94,800 kronor.

*Vissa smärre
ombyggnads-
arbeten.*

[59.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 202—208 av statsrådsprotokollet.

De under förevarande punkt gjorda anslagsäskandena avse *dels* inredning av vindsvåningen i fastigheten nr 9 Storkyrkobrinken i Stockholm (Försvarsdepartementet) för en beräknad kostnad av 72,000 kronor m. m., *dels* anordnande av vaktmästarbostad i tekniska högskolans gamla byggnad för en beräknad kostnad av 10,500 kronor, *dels ock* anordnande av expediti-
ons-

*Utskottets
yttrande.*

vaktbostad inom länsresidenset i Visby för en beräknad kostnad av 12,300 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts sålunda framställda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *vissa smärre ombyggnadsarbeten* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 94,800 kronor.

Diverse.

50:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 60) får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:ts medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor.*

[60.]

51:o) Kungl. Maj:t har (punkt 61) föreslagit riksdagen att som bidrag till utgivande av tidskriften »Brandskydd» för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 2,000 kronor.

För understödjande av Svenska brandskyddsföreningens verksamhet har 1920 års riksdag på tilläggsstat för år 1920 beviljat ett förslagsanslag, högst, 4,000 kronor, varjämte såsom bidrag till utgivande genom nämnda förening av tidskriften »Brandskydd» å en var av tilläggsstaterna för åren 1921 och 1922 beviljats ett förslagsanslag, högst, 500 kronor, samt för varje budgetår under perioden 1923—1928 ett anslag av 400 kronor. För vardera av budgetåren 1928—1930 har för ändamålet utgått ett extra anslag av 1,000 kronor. Den av 1928 års riksdag beviljade höjningen vidtogs med hänsyn till föreningens utvidgade verksamhet och dess i följd därav stegrade utgifter. Med tagen hänsyn till att propagandaverksamheten för ett effektivt brandskydd måste anses i hög grad samhällsgagnande beviljade 1930 års riksdag för innevarande budgetår anslag såsom bidrag till utgivande av tidskriften med ett till 2,000 kronor förhöjt belopp.

I skrivelse den 29 september 1930 har *Svenska brandskyddsföreningen* anhållit om statsbidrag med 5,000 kronor, varav 2,000 kronor till utgivande av förenämnda tidskrift och återstoden för bedrivande av föreningens upplysnings- och propagandaverksamhet i övrigt.

Departementschefen har anfört följande:

Enligt vad jag inhämtat, hava utgifterna för tidskriften »Brandskydd» under åren 1926—1929 uppgått till respektive omkring 26,000, 25,900, 28,200

och 30,500 kronor. Den del av dessa belopp, som icke täckts av inkomster från tidskriften, har måst bestridas av influtna medlemsavgifter, varav i an språk tagits för år 1926 omkring 9,200 kronor, för år 1927 omkring 8,400 kronor, för år 1928 omkring 7,900 kronor och för år 1929 omkring 8,600 kronor.

Utän tvivel har Svenska brandskyddsföreningen en viktig uppgift att fylla i arbetet på att förminska eldens härjningar i vårt land. Det synes mig därför motiverat, att staten genom fortsatt understöd visar sitt intresse för föreningens verksamhet. Understödet torde fortfarande böra utgå såsom bidrag till utgivande av föreningens tidskrift och synes även för nästa budgetår böra bestämmas till 2,000 kronor. Som villkor för erhållande av bidraget lär i likhet med vad föregående år skett böra stadgas, att lämpligt antal exemplar av tidskriften tillhandahålles kommunikationsdepartementet.

Under åberopande av vad departementschefen anfört, vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottets
yttrande.

att riksdagen må som *bidrag till utgivande av tidskriften »Brandskydd»* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 2,000 kronor.

52:o) Kungl. Maj:t har (punkt 62) föreslagit riksdagen att som bidrag till utgivande av »Brandkärstidskrift» för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 2,000 kronor.

Bidrag till
utgivande av
»Brandkärstidskrift».

[62.]

Till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer hava under ett antal år anvisats anslag, senast för budgetåret 1926/1927 med 1,000 kronor. Sedan förbundets namn ändrats till Svenska brandkärernas riksförbund, har riksdagen för vardera av budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 såsom bidrag till utgivande genom Svenska brandkärernas riksförbund av »Tidskrift för landsbygdens brandväsen» beviljat ett extra anslag av 1,000 kronor.

Av samma skäl, som föranledde under nästföregående punkt omförmäld ökning av anslaget till utgivande av tidskriften »Brandskydd», beviljade riksdagen för innevarande budgetår som bidrag till utgivande av riksförbundets tidskrift, dåmera benämnd »Brandkärstidskrift», ett till 2,000 kronor förhöjt anslagsbelopp.

I skrivelse den 29 september 1930 har riksförbundet anhållit om statsbidrag med 5,000 kronor, därav 2,000 kronor såsom bidrag till utgivande av riksförbundets tidskrift.

Departementschefen har yttrat följande:

Även riksförbundet har otvivelaktigt en viktig uppgift på brandskyddsarbetets område, och jag anser därför fortfarande anledning förefinnas, att staten lämnar understöd till riksförbundets verksamhet. Höjning av det nu utgående anslagsbeloppet, 2,000 kronor, kan jag emellertid icke tillstyrka. Anslaget torde lämpligen liksom hittills böra utgå såsom bidrag till utgivande av riksförbundets tidskrift. Som villkor för statsbidraget lär i likhet med vad föregående år skett böra stadgas, att lämpligt antal exemplar av tidskriften tillhandahålles kommunikationsdepartementet.

Utskottets
yttrande.

Under hänvisning till vad departementschefen anfört, vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må som *bidrag till utgivande av »Brandkärstidskrift»* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 2,000 kronor.

Bidrag till
upprättande
av en region-
plan för
Stockholm
med omgiv-
ningar.

53:o Kungl. Maj:t har (punkt 63) föreslagit riksdagen att av det av 1929 års riksdag såsom bidrag till upprättande av en regionplan för Stockholm med omgivningar beviljade beloppet av 57,000 kronor för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 19,000 kronor.

[63.]

1929 års riksdag beviljade ett belopp av 57,000 kronor såsom bidrag till upprättande av en regionplan för Stockholm med omgivningar samt anvisade av det sålunda beviljade beloppet för budgetåret 1929/1930 ett anslag av 19,000 kronor. 1930 års riksdag anvisade av det beviljade beloppet för innevarande budgetår likaledes 19,000 kronor.

Med upprättandet av nämnda regionplan har avsetts att åvägabringa en allmän plan för det framtida bebyggandet av Stockholms omgivningar och för anordnandet av erforderliga huvudtrafikleder såväl från huvudstaden som mellan de olika samhällena inbördes.

Läns tyrelsen i Stockholms län har hemställt om anvisande för budgetåret 1931/1932 av återstoden av statsbidragsbeloppet, 19,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må av det av 1929 års riksdag såsom *bidrag till upprättande av en regionplan för Stockholm med omgivningar* beviljade beloppet av 57,000 kronor för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 19,000 kronor.

Bidrag till
Övre finn-
bygdens be-
lysnings-
förening
u. p. a.

54:o Kungl. Maj:t har (punkt 64) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till Övre finnbygdens belysningsförening u. p. a. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 92,500 kronor.

[64.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 215—217 av återopade statsrådsprotokollet.

Enligt den plan rörande elektrifiering av vissa delar av Norrbottens län, som underställdes 1929 års riksdag, skulle företaget avse elektrifiering av två av varandra oberoende distributionsområden, det ena bestående av *Gällivare socken* och det andra omfattande *Korpilombolo, Tärendö, Junosuando och Pajala socknar*, gemensamt benämnda *nordöstra finnbygden*. För vardera området skulle bildas en ekonomisk förening utan personlig ansvarighet, som skulle utföra distributionsanläggningarna inom området samt sedermera ombesörja distributionen och driften. Andelsteckningen skulle ske efter viss angiven plan. Varje andel skulle svara för dels ett belopp av 100 kronor, varav 25 kronor

skulle inbetalas kontant och skuldförbindelse lämnas å återstoden, dels visst bidrag in natura. Statens medverkan till elektrifieringsföretagets genomförande skulle främst utgöras av anslag till utförande av huvudledning från Gällivare till en punkt omkring elva kilometer söder om Tärenö kyrkoby, vilket anslag ursprungligen beräknats till 340,000 kronor men sedermera ansetts kunna nedbringas till 315,000 kronor. Vidare räknades med ett statsanslag å 167,500 kronor — för Gällivare socken 75,000 kronor och för nordöstra finnbygden 92,500 kronor — till gäldande av enskildas och kommunernas kontanta insatser i distributionsföreningarna; antalet dylika andelar beräknades för Gällivareområdet till 3,000 och för finnbygdsområdet till 3,700. Slutligen skulle till föreningarna utgå lån ur kraftledningslånefonden med sammanlagt 376,000 kronor.

1929 års riksdag anvisade för företaget ett anslag å 100,000 kronor, avsett för kraftledningens påbörjande, varefter 1930 års riksdag beviljade återstående erforderliga medel 215,000 kronor för kraftledningen.

I skrivelse den 8 september 1930 har länsstyrelsen i Norrbottens län meddelat, att distributionsföreningen i nordöstra finnbygden, »Övre finnbygdens belysningsförening u. p. a.», sedan åtskillig tid varit i verksamhet och att arbetena inom distributionsområdet vore i full gång samt att behov av det i utsikt ställda statsbidraget därför gjorde sig gällande. På grund härav har länsstyrelsen hemställt om anvisande av anslag för budgetåret 1931/1932 med 92,500 kronor för beredande av bidrag åt föreningen.

Departementschefen har yttrat följande:

Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, ingår beredandet åt den inom nordöstra finnbygden bildade distributionsföreningen av bidrag med belopp, som länsstyrelsen nu begärt, i den för ifrågavarande elektrifieringsföretag uppgjorda och av riksdagen utan erinran lämnade planen. Enligt vad länsstyrelsen anført, föreligger nu behov av nämnda bidrag. Erforderligt belopp, 92,500 kronor, torde därför böra anvisas å riksstaten för budgetåret 1931/1932. Beloppet torde böra ställas till länsstyrelsens förfogande för utbetalning till föreningen.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, hemställer,

att riksdagen må såsom *bidrag till Övre finnbygdens belysningsförening u. p. a.* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 92,500 kronor.

55:o Kungl. Maj:t har (punkt 65) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, nu 3,910,000 kronor, med 590,000 kronor till 4,500,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 217 och 218 av statsrådsprotokollet.

Det ordinarie förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, som tidigare varit uppfört med 3.600,000 kronor, höjdes med

*Utskottets
yttrande.*

**Postavgifter
för tjänste-
brev och
dylika för-
sändelser.**

[65.]

hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1929/1930 till 3,850,000 kronor och för budgetåret 1930/1931 till 3,910,000 kronor.

Nettoutgiften å anslaget har under budgetåren 1927—1930 utgjort respektive omkring 3,850,000, 3,908,000 och 4,019,000 kronor.

Departementschefen har efter en redogörelse för frågan om ändrade bestämmelser rörande tjänstebrevsrätten anfört följande:

Såsom av det anförda framgår, har på grund av den omfattande utredningen frågan om begränsning av antalet tjänstebrevsberättigade ännu icke kunnat bli föremål för slutlig prövning. Anslagsbehovet under budgetåret 1931/1932 för gäldande av postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser torde därför bära beräknas utan hänsyn till nämnda ärendes läge.

Jämlikt nyssnämnda förordning den 5 mars 1920 gäldas postavgifter för tjänsteförsändelser beträffande samtliga tjänstebrevsberättigade utom telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, domänverket och riksbanken med ett gemensamt belopp av statskontoret från förevarande anslag till generalpoststyrelsen. Ersättningsbeloppet utgår med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd, och storleken av denna procent bestämmes av generalpoststyrelsen och statskontoret. Dessa ämbetsverk hava nu beslutit, att ifrågavarande ersättning, som alltsedan år 1920 varit fastställd till sex procent av frankoteckensuppbörden, skall från och med den 1 januari 1931 utgå med sju procent av nämnda uppbörd. Med hänsyn till den härigenom uppkommande ökningen av utgifterna från anslaget synes detta bära för nästkommande budgetår bestämmas till 4,500,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Då generalpoststyrelsen och statskontoret numera i enlighet med gällande författning bestämt, att ersättning för postavgifter för tjänsteförsändelser skall från och med den 1 januari 1931 utgå med förhöjd procent av frankoteckensuppbörden, får utskottet, som ej haft någon erinran emot departementschefens beräkning av ifrågavarande anslag, hemställa,

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till *postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser*, nu 3,910,000 kronor, med 590,000 kronor till 4,500,000 kronor.

56:o) Kungl. Maj:t har (punkt 66) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 120,000 kronor, med 55,000 kronor till 65,000 kronor.

[66.]

Departementschefen har anfört följande:

Sjätte huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar har från och med budgetåret 1927/1928 varit upptaget i riksstaten med 120,000 kronor. Nettoutgifterna från anslaget hava enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning utgjort för budgetåret 1927/1928 123,729 kronor, för budgetåret 1928/1929 121,065 kronor och för budgetåret 1929/1930 122,109 kronor. Vid oförändrade grunder för anslagets disposition skulle med hänsyn till nämnda belastningssiffror tillräcklig anledning till ändring av anslagets belopp icke föreligga.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» anfört och förordat i fråga om utbrytande ur huvudtitlarnas allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar har jag emellertid under punkterna 5, 43 och 44 i det föregående förutsatt,

att från och med nästkommande budgetår skulle från de under nämnda punkter avsedda anslagen bestridas rese- och traktamentskostnaderna för den genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utförda maskininspektionen beträffande enskilda järnvägar, respektive för byggnadsstyrelsens tjänstemän och för länsarkitekterna. För nämnda ändamål hava under berörda anslag beräknats belopp av respektive 5,000 kronor, 35,000 kronor och 15,000 kronor. Vid bifall till vad under omförmälda punkter föreslagits bör motsvarande nedsättning ske av huvudtitelns allmänna resekostnadsanslag, som alltså från och med nästkommande budgetår torde bära upptagas med 65,000 kronor.

Det belopp, vartill anslaget alltså skulle bestämmas, torde till största delen åtgå till resekostnads- och traktamentsersättningar åt nämndemän vid vägsyner. Upplysningsvis må meddelas, att kostnaderna härför under budgetåret 1927/1928 utgjorde närmare 60,000 kronor. I den utredning, som legat till grund för den behandling, chefen för finansdepartementet i förberörda sammanhang ägnat spörsmålet om resekostnaders fördelning på skilda utgiftsanslag, har ifrågasatts att nyssnämnda kostnader skulle bestridas från ett under sjätte huvudtiteln uppfört nytt anslag till vägsyner. Med hänsyn till den utredning angående revision av väglagstiftningen, som nu pågår och som kan komma att föranleda väsentliga förändringar jämväl på förevarande område av vägväsendet, har jag emellertid efter samråd med chefen för finansdepartementet ansett en dylik åtgärd icke för närvarande bära ifrågakomma.

Den ifrågasatta utbrytningen av rese- och traktamentskostnaderna under sjätte huvudtiteln för vissa grupper befattningshavare synes utskottet lämplig. I det föregående har utskottet också tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag rörande bestridande av nämnda kostnader för den genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utförda maskininspektionen beträffande enskilda järnvägar, för byggnadsstyrelsens tjänstemän och för länsarkitekterna från respektive anslag till expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, till byggnadsstyrelsens verksamhet och till länsarkitekter. Mot vad Kungl. Maj:t under nu förevarande punkt föreslagit, har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Utskottets
yttrande.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till *rese- och traktamentspenningar*, nu 120,000 kronor, med 55,000 kronor till 65,000 kronor.

57:o) Kungl. Maj:t har (punkt 67) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 30,000 kronor, med 45,000 kronor till 75,000 kronor.

Kommittéer
och utred-
ningargenom
sakkunniga

Departementschefen har i huvudsak anfört följande:

[67.]

Det under sjätte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, som intill budgetåret 1923/1924 hade karaktären av förslagsanslag, var för vartdera av åren 1921 och 1922 samt för första halvåret 1923 i riksstaten uppfört med 80,000 kronor. Belastningen å anslaget uppgick emellertid för år 1921 till omkring 390,000 kronor och för år 1922 till i runt tal 310,000 kronor. För budgetåret 1923/1924 bestämdes anslaget — efter det att ett flertal av de tidigare arbetande kommittéerna till följd av Kungl. Maj:ts beslut i november 1922 upphört med sin verk-

samhet — till 50,000 kronor. I samband därmed ändrades anslaget natur till reservationsanslag. Ytterligare nedsättning av anslagsbeloppet vidtogs redan efter ett år, i det att anslaget från och med budgetperioden 1924/1925 uppfördes med 40,000 kronor. På grund av åtgärder, som under slutet av år 1928 vidtogos för avveckling av vissa då arbetande kommittéer och som väntades medföra en avsevärd minskning i anslagsbelastningen, föreslogs i 1929 års statsverksproposition en nedsättning av anslaget till 30,000 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget varit upptaget i riksstaten för vartdera av de båda senaste budgetåren.

Vid ingången av budgetåret 1929/1930 förefanns å anslaget en reservation av 14,432 kronor 80 öre, varigenom sammanlagda medelstillgången under anslaget för nämnda budgetår utgjorde 44,432 kronor 80 öre. Netto-utgifterna uppgingo under budgetåret i fråga till 39,320 kronor 53 öre, vadav vid budgetårets utgång förefanns en anslagsreservation av 5,112 kronor 27 öre. Medelstillgången vid innevarande budgetårs ingång utgjorde alltså 35,112 kronor 27 öre. Utgifterna från anslaget hava under tiden 1 juli—15 december 1930 enligt i statskontoret förda anteckningar uppgått till 23,251 kronor 60 öre. Behållningen å anslaget hade alltså vid sistnämnda tidpunkt nedgått till 11,860 kronor 67 öre.

En höjning av förevarande anslag från och med nästkommande budgetår synes vara ofrånkomlig. Erfarenheten har givit vid handen, att det nuvarande anslagsbeloppet, därest större reservationer ej förefinnas, är otillräckligt för att tillgodose tid efter annan uppkommande behov av sakkunnigutredningar inom departementets arbetsområde, där i många fall en livlig utveckling för närvarande pågår och som följd därav dylika utredningar lätt kunna bli påkallade. Sedan ingången av år 1929, då förslag om den senast vidtagna nedskärningen av sjätte huvudtitelns kommittéanslag framlades, hava åtskilliga utredningar måst igångsättas, av vilka flertalet begärts av riksdagen.

På grund av den knappa medelstillgången under kommittéanslaget hava kostnaderna för vissa av nu nämnda utredningsarbeten till ett sammanlagt belopp av inemot 5,000 kronor definitivt eller — vad angår ett belopp av omkring 700 kronor — förskottsvis bestritts från anslaget till extra utgifter. Härigenom har lättnad i belastningen å kommittéanslaget beretts i den mån det med hänsyn till medelsbehovet för extra utgifter ansetts görligt. Likväl föreligger icke möjlighet till fullföljande av igångsatta, ännu ej avslutade utredningar utan förstärkning av kommittéanslaget redan under innevarande budgetår. Jag kommer att i annat sammanhang senare i dag göra framställning härom.

Under förutsättning att dylik förstärkning beredes, torde — såvitt nu kan bedömas — ett par av de pågående utredningarna kunna fullbordas före utgången av innevarande budgetår. Två andra lära däremot komma att fortgå även under nästkommande budgetår. För dessa båda utredningar torde medelsbehovet under budgetåret kunna med ledning av från de sakkunniga meddelade beräkningar approximativt uppskattas till sammanlagt omkring 41,000 kronor. Utom till dessa kostnader torde medel behöva beräknas för vissa utredningar, som enligt vad redan nu kan förutses inom en nära framtid bli erforderliga.

I betraktande av vad här anförts har jag ansett beloppet av ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår icke lämpligen böra sättas lägre än till 75,000 kronor. Även efter en sådan höjning skulle sjätte huvudtitelns kommittéanslag komma att vara lägre än något av de andra kommittéanslagen med

undantag av det under tredje huvudtiteln uppförda. Till jämförelse må erinras, att kommittéanslagen under nionde och tionde huvudtitlarna i gällande riksstat äro upptagna med respektive 150,000 och 140,000 kronor.

Den av departementschefen förebragta utredningen synes riksdagen giva vid handen, att en höjning av ifrågavarande anslag är av behovet påkallad. Den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen, 45,000 kronor, förefaller visserligen avsevärd, men utskottet har med hänsyn till de planerade betydelsefulla utredningar, som skulle bestridas av anslaget, icke velat motsätta sig förslaget härutinnan.

Utskottets
yttrande.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 30,000 kronor, med 45,000 kronor till 75,000 kronor.

58:o) Beträffande Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 68 och 69) angående provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst och dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Provisoriskt
dyrorts-
tillägg åt
vissa befatt-
ningshavare
i statens
tjänst och
dyrtids-
tillägg åt
befattnings-
havare i
statens
tjänst.

[68 och
69.]

59:o) Beträffande övriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år äro uppförda under sjätte huvudtiteln, har någon ändring icke föreslagits. Utskottet hemställer,

Övriga
ordinarie
anslag.

att samtliga de ordinarie anslag under sjätte huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptagas med oförändrade belopp, dock att i förslagsanslaget till tryckningskostnader må göras den jämkning, som må bliva erforderlig för jämnande av huvudtitelns slutsumma.

Stockholm den 3 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*,
O. Bergqvist, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *N. J. M. Svensson* i
Kompersmåla, *E. J. G. Rosén*, *C. I. Asplund*, *J. G. Walles*, *J. Clemedtson* och *K.*
A. W. Björck;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *P. Nilsson* i Bonarp,
S. Bengtsson i Norup, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. J. Wigforss*, *B. F:son*
Holmgren, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i
Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *F. V. Sandwall* och *G. H. Svensson* i Grönvik,

med undantag därav att i behandlingen av punkterna 44:o)—59:o) deltagit herr
O. Andersson i Höör i st. f. herr *Wigforss*.

Reservationer:

vid punkt 10:o) (byggande av landsvägar m. m.) av herrar *Kvarnzelius*,
Bergqvist, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Clemedtson*, *Nilsson* i
Bonarp, *Bengtsson* i Norup, *Holmgren*, *Sandwall* och *Svensson* i Grönvik,
vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vikten av att — — — 5,250,000 kronor.

Kungl. Maj:t har gjort framställning om viss ytterligare utsträckning av
rätten till statsbidrag jämväl för *marklösenskostnader*; denna framställning är,
såsom framgår av statsrådsprotokollet, i huvudsak byggd på förslag av 1929
års vägsakkunniga.

Medan för närvarande såväl beträffande nya vägföretag som förbättring
av redan befintliga vägar statsbidrag allenast må efter Kungl. Maj:ts be-
prövande utgå, då så av allmänna samfärdselhänsyn befinnes särskilt önsk-
ligt och fråga är om mark, vars förvärvande skulle ställa sig i särskilt hög
grad betungande, föreslås nu av departementschefen en allmän rätt till
dylik marklösensbidrag vid vägförbättringar (vägomläggningar). På de skäl,
som anförts av vägsakkunniga och departementschefen, tillstyrker utskottet
förslaget i denna del. Vad åter angår nya väganläggningar biträder utskot-
tet de sakkunnigas uppfattning, att nuvarande bestämmelser böra häruittinnan
bibehållas. Utskottet kan alltså ej tillstyrka departementschefens förslag
om borttagande av nuvarande begränsning att bidragsrätten i fråga om nya
väganläggningar skall vara beroende av att statsbidraget är av allmänna
samfärdselhänsyn särskilt önskligt.

I anledning av — — — — påkallad.

Under återopande — — — — hemställa,

I att riksdagen må

a) — — — —.

b) med avslag å herrar Sandbergs och Lindmarks ovanbe-
rörda motioner (II:139 och 148), godkänna de av departe-
mentschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsären-
den den 3 januari 1931 förordade grunderna för bidrag till
kostnad för lösen av mark m. m. vid vägföretag, dock att i

fråga om nyanläggningar ingen annan ändring i nu gällande grunder vidtages än att bland ägoslag, som i förekommande fall må betinga bidrag till marklösen, uteslutes äng och upptages tomtmark.

II — — — —.

vid *punkt 19:o*) (statens fiskehamnar) av herrar *Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Rosén, Asplund, Björck, Törnkvist* i Karlskrona, *Wigforss, Sandwall* och *Svensson* i Grönvik, vilke ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till de i ämnet väckta motionerna;

vid *punkt 27:o*) (norra inloppet till Fårösund) av herrar *Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Anderson* i Råstock, *Wigforss, Holmgren* i Karlskrona, *Nilsson* i Örebro och *Svensson* i Grönvik, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka de i ämnet väckta motionerna;

vid *punkt 44:o*) (lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län)

1) av herrar *Holmgren* och *Olofsson* i Digernäs, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag, må i skrift till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning i förevarande byggnadsfråga med beaktande därvid särskilt av grundförhållandena för den alternativt ifrågasatta nybyggnaden för länsstyrelsen samt framläggande för riksdagen av det förslag vartill utredningen må föranleda;

2) av herr *Rosén*.

Verkliga utgifter.

VI. Sjätte huvudtiteln. Kommunikationsdepartementet.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.			
1	Departementschefen	24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	177,000	
3	Extra byråchef för tekniska ärenden		12,000
4	Ökad föredragning i regeringsrätten		13,500
	Säger för departementet	201,000	25,500
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.			
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.:			
1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	167,500	
2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet		45,000
3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inspektionsverksamhet		46,500
4	Expenser i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen		75,000
5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, <i>reservationsanslag</i>	—	
		167,500	166,500
Vägorganisationen i länen:			
6	Vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenten, <i>förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskatte-medel		300,000
7	Diverse kostnader för vägorganisationen i länen, <i>förslagsanslag</i>		209,000
8	Resekostnader för vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenten, <i>förslagsanslag</i>		150,000
			659,000
Vägbyggnader och vägunderhåll:			
9	Byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar, <i>reservationsanslag</i>		5,250,000
10	Byggande av enkla bygdevägar, <i>reservationsanslag</i>		1,350,000

	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
11 Byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län, <i>reservationsanslag</i>		900,000
12 Byggande av enskilda utfartsvägar, <i>reservationsanslag</i>		500,000
13 Byggande av tillfartsvägar till inlandsbanan, <i>reservationsanslag</i>		500,000
14 Anläggning av enkel bygdeväg från Areavaara över Huuki till Kieksisvaara i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>		70,000
15 Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna, <i>förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel....		*9,020,000
16 Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar å landsbygden, <i>förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel		*36,080,000
17 Bidrag till vägunderhållet på landet m. m., <i>förslagsanslag</i>	*6,600,000	
18 Ytterligare bidrag till vägunderhållet på landet m. m., <i>förslagsanslag</i> , att direkt utgå av automobilskattemedel	*6,600,000	
19 Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>		* 200,000
	13,200,000	53,870,000
Hamnar och farleder:		
20 Hamn- och farledsundersökningar, <i>reservationsanslag</i>		10,000
21 Statens fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		230,000
22 Statsunderstödda fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		325,000
23 Handelshamnar och farleder, <i>reservationsanslag</i>		350,000
24 Underhåll av fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>		50,000
25 Uthamn för Haparanda och Tornedalen, <i>reservationsanslag</i>		300,000
26 Upprensning av farled förbi Långören till Torhamnsfjärden, <i>reservationsanslag</i>		75,000
27 Vissa med upprensning av Oxdjupet sammanhängande utgifter		10,000
		1,350,000
Säger för väg- och vattenbyggnadsväsendet	13,367,500	56,045,500
C. Vägtrafikväsendet.		
1 Bidrag till vissa kommunikationsändamål, <i>reservationsanslag</i>	40,000	
2 Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i>	40,000	
3 Registrering av motorfordon, <i>förslagsanslag</i>		30,000
4 Besiktning av motorfordon, <i>förslagsanslag</i>		1,050,000
Säger för vägtrafikväsendet	80,000	1,080,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
D. Luftfartsväsendet.			
1	Understöd av regelbunden luftfart, <i>reservationsanslag</i>		* 600,000
2	Radiotjänst för luftfarten		* 40,000
3	Instrumentutrustning och försök med instrumentflygning, <i>reservationsanslag</i>		* 20,000
4	Belysningsanordningar å Bulltofta flygplats, <i>reservationsanslag</i>		* 5,000
5	Utredning rörande luftfartsled Stockholm—Malmö, <i>reservationsanslag</i>		* 2,000
6	Bidrag till uppförande av en hangar vid Stockholms stads flyghamn vid Lindarängen, <i>reservationsanslag</i>		* 94,000
7	Väderlekstjänst för luftfarten		* 36,000
8	Telegramkostnader för väderlekstjänst för luftfarten, <i>förslagsanslag</i>		* 7,000
9	Biträde vid handläggning av ärenden rörande luftfart		* 11,600
10	Extra besiktningar av luftfartyg		* 1,000
Säger för luftfartsväsendet			816,600
E. Byggnadsväsendet.			
Byggnadsstyrelsen m. m.:			
1	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	256,300	
2	Byggnadsstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i>		133,000
3	Länsarkitekter, <i>förslagsanslag</i>		82,000
4	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, <i>reservationsanslag</i>	3,500	
		259,800	215,000
Kronans publika hus:			
Löpande underhåll m. m.:			
5	Byggnader och reparationer, <i>reservationsanslag</i>	525,000	
6	Förstärkning av reservationsanslaget till byggnader och reparationer	850,000	
7	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	60,000	
		585,000	850,000
Nybyggnader samt särskilt beslutade reparations- och ändringsarbeten m. m.:			
8	Restaurering av slottskapellet och södra portiken å Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i>	59,000	
9	Nybyggnad för Kungl. Maj:ts kansli, <i>reservationsanslag</i>	650,000	

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
10	Ämbetsbyggnad å tomterna nr 8 och 9 i kvarteret Grönlandet södra i Stock- holm, <i>reservationsanslag</i>	713,000	
11	Ersättning till Uppsala läns hushållnings- sällskap för överlåtelse till länsstyrel- sen av vissa lokaler	3,000	
12	Om- och tillbyggnad av residensbyggnad- en i Nyköping, <i>reservationsanslag</i>	125,000	
13	Restaureringsarbeten å Gripsholms slott, <i>reservationsanslag</i>	35,000	
14	Förbättrade lokaler för länsstyrelsen i Östergötlands län, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
15	Inköp av tomt samt uppförande därå av nybyggnad för lantmäterikontoret i Kronobergs län, <i>reservationsanslag</i>	85,000	
16	Nybyggnad för länsstyrelsen i Malmöhus län, <i>reservationsanslag</i>	*50,000	
17	Möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län, <i>reserva- tionsanslag</i>	*90,000	
18	Konserveringsarbeten å Bohus fästnings- ruin, <i>reservationsanslag</i>	30,000	
19	Inköp av visst markområde vid läns- residenset i Härnösand m. m.....	20,800	
20	Vissa smärre ombyggnadsarbeten, <i>reserva- tionsanslag</i>	94,800	2,105,600
		585,000	2,955,600
	Säger för byggnadsväsendet	844,800	3,170,600

F. Diverse.

1	Ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifterna för vissa resor, <i>förslagsanslag</i>		15,000
2	Tidskriften »Brandskydd»		2,000
3	Utgivande av »Brandkårtidskrift»		2,000
4	Bidrag till upprättande av en regionplan för Stock- holm med omgivningar, <i>reservationsanslag</i>		19,000
5	Bidrag till Övre finnbygdens belyningsförening u. p. a.		92,500
6	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>	4,500,000	
7	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	65,000	
8	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	85,000	
9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reser- vationsanslag</i>	75,000	

* Beloppet redan beviljat av riksdagen.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
10	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	20,000	
11	Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		* 25,000
12	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>för- slagsanslag</i>		* 140,000
13	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	15,000	
	Säger för diverse	4,760,000	295,500
	Summa	19,253,300	61,433,700

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.